

פרשת קדושים	
<p>וידבר יי אל משה לאמר דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני יי אלהיכם רבי אלעזר פתח אל תהיו כסוס כפרד אין הבין וגו'¹ בכמה זמנים אורייתא אסחידת בהו בבני נשא כמה זמנים ארימת קלין² לכל סטרין לאתערא להו וכלהו דמיכין בשינתא בחוביהון (ס"א בחוריהון)³ לא מסתכלין ולא</p>	<p>וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם, רבי אלעזר פתח אל תהיו כסוס כפרד אין הבין וגו', בכמה פעמים התורה מעידה בבני אדם, כמה פעמים היא מרימה קולות לכל הצדדים להעיר אותם, וכולם</p>

¹ להיות כי בפ' זו מתחיל להזהיר אדם בקדושה לכן פתח ר"א כאן בפ' זו כדי להזהיר את האדם שלא יהיה בזיווגם כבהמה אלא יהיו צנועים ושיקדשו עצמן בשעת תשמיש באופן שכל מעשיו יהיו בקדושה פי' שישרה עליהם קדושה של הש"י והנה פ' זה שמביא ממנו ראייה הוא רומז על מ"ש כמ"ש רז"ל שיש בסוס ג' דברים לגנאי והא' שהוא זנאי וזה רמז בפ' במתג ורסן עדיו לבלום הוא ר"ת בועל לכן צריך האדם ללמוד מן הש"י שהוא קדוש להיות ג"כ קדוש וצנוע בכל דרכיו וזהו (ויקרא יט ב) קדושים תהיו כי קדוש אני (שער מאמרי רשב"י וזהר הרקיע).

² צריך להקדים להבין המשכת כל מאמר זה מה שידוע שעיקר החיות הפנימי של האדם הוא מצד אבא שהוא בחי' חיה, ואומר (קהלת ז, יב) והחכמה תחיה בעליה, שהיא התורה, ולכן איש חכם נקרא איש חי, להיות שהתורה היא חיות התיכון של החיות הפנימי. והנה כל עוד שהאדם ניעור וגם עוסק בתורה אז הוא חי בעצם כי יש בו בחינת החיה, והיא חיה בפנימיות בסגולת התורה, ולכן חיים בלשון רבים כי מי שיש בו החיה בלתי חיות התורה אין לו חיים. אבל מי שעוסק בתורה גורם קיום יסוד אבא שהוא חי בתוך זעיר, ושהוא מתארך עד יסוד זעיר, ונמצא שני חיים כלולים. ואמנם בשינה מסתלקים כל המוחין ואפילו סוד הנפש מתכנסת לתוך הלב ואינה מתפשטת בשס"ה גידים בסוד (שיה"ש ה, ב) אני ישנ"ה שעולה שס"ה וכנזכר באדם ישר, ועיין מה שכתבתי לקמן צה ע"א. והנה ידוע שלכל יום (נ"א ישראל) יש שורש במלכות שהוא כנסת ישראל, ובכל לילה אנו מעלים כל בחי' פנימיות הרוחניות שיש בנו לפקדון ביסוד רחל, בסוד (תהלים לא, ו) ב'יזך א'פקיד ר'וחי ר"ת בא"ר כמבואר אצלנו. וגם נודע בכמה מקומות מן הזוהר ומבואר בדברי הרב זל"ה שבחצות לילה מתפשטים המוחין בזעיר, ולעומת כן אמר בכמה זמנים אורייתא אסחידת, שה"ס המחודש בכל יום מעשה בראשית, דכתיב ביה (תהלים קד, כד) כלם בחכמה עשית, ואז מתחדש בכל נשמה כח חדש לחזור להחיות גופה, ולכן כל ישראל מתעוררים בחצות כנזכר בזוהר, אלא שחוזרים וישנים וכדנאמר בסמוך, וסוד התעוררות זה הוא בחינת זווג הנעשה למעלה להשפיע התחדשות לנשמות. ואם תדקדק בדרוש הקשר הרב עם החברים תמצא שיש שלשה מיני זווגים מחצות ואילך, האחד מבחי' הזווג דקודם חצות שהיה עד החזה דזעיר, והשני מבחי' יעקב ולאח בכל אורך זעיר, והשלישי של קדרותא דצפרא. ולהיות ששלשתם הם מסוד יעקב לכן קראם בסוד תורה, כי יעקב מיסוד אבא הוא. ועל אלו התלת זמנים אמר בכמה זמנים, שהרי הם שלשה זמנים חלוקים, דקודם חצות ודאחר חצות ודצפרא. אמר עוד כמה זמנים ארימת קלין וכו', ונלע"ד שהוא מ"ש בפרשת שלח לך קעא ע"ב, בשעתא קדמא קרי ואמר (תהלים כט ד) קול ה' בכח קול ה' בהדר ובשעתא תניינא וכו', ועיין מה שכתבתי שם ותמצא שהם ממש קלין לכל סטרין, פי' לכל הו"ק. ואמר שכל כוונת ההתעוררות האמור והתפשטות אותן הקולות היא לאתערא להו לבני נשא, כי מי שאינו מתעורר בכח התעוררות הזווגים ושאינו ניתן לו כח ההתחדשות, יתעורר בכח הקולות שהם הומים במרומים, ושנקל לנשמות לשומעם שהרי הן עולות למעלה. אבל וכלהו דמיכין, שחוזרים להפך לצד אחר ולהשתקע בשינה (רמ"ז).

³ שתי הגרסאות נכונות אלא שאחת תרמוז לסיבת השינה והשניה לעצמיות השינה. הלא תראה מ"ש ברע"מ פרשת פנחס רכ"ב א' שאחרי אומרו שבליה סגורים שערי גן עדן דאיהו עיינין דלבא, שפירש הרב באדם ישר שה"ס התכנסות והסגר הנפש וכוחותיה בתוך הלב, כנח בתוך התיבה מפני מי המבול שהם המציקים, ואמר אחר כך וז"ל, בגין דחב ב"ה ואסתלק י"ה מן גופא ואשתאר אל"ם בלא ראייה ושמיעה וריחא ודיבור ורזא דמלה (תהלים לט, ג) נאלמתי דומיה וכו'. הרי שהעוון גורם הסתלקות או"א דאינון י"ה, ובאה השינה ונשאר כדומם, שחסרים ממנו כל הד' אותיות הו"ה, פי' ד' המוחין דעסמ"ב בסוד ד' חושים הנזכר כנודע אצלנו י, והוא הוא עצמות השינה של הרשעים, שהוא שיש להם הסתלקות בפנימיות בשרשי החושים שהם ראשי הגידים המתפשטים מן המוחין ששם הגידים והם חלולים בדקותם, שדרך אותו החלל מתפשטת סגולת כח החושים הד' שהם בסוד חנר"ן. ולעומת כן אלקי נשמה שנתת בי טהורה וכו', והענין כי כשחוזר שם י"ה בתוך אל"ם נעשה אלק"ם, ולכן נאמר אלקי לרמוז לאלק"ם שלם (נ"א שלי), ואז חוזרים כל הד' חושים שסודם מסוד אלקים של יודין העולה ש' ועם י"ג האותיות והכולל הרי ג' חר"ש. ואמנם פנימיות רוחניות הוא מסוד החכמה שממנה החיות כנזכר, ולכן הם ד' ע"ב ועם שם הו"ה השרשית הרי חר"ש, והרי שהעוון גורם עצמיות השינה שהוא הסתלקות רוחניות החכמה המחיה את החושים (רמ"ז).

<p>משגיחין¹ בהיך אנפין יקומון ליומא דדינא עלאה כד יתבע לון מלכא עלאה עלבונא דאורייתא דצווחת לקבליהון ולא אהדרו אפין לקבלה דכלהו פנימין בכלא דלא ידעו מהימנותא דמלכא עלאה</p>	<p>רדומים בשינה, בחטאיהם (בחוריהם) אינם מסתכלים ואינם משגיחים באיזה פנים יעמדו ליום הדין העליון, כשיתבע אותם המלך העליון על עלבון התורה שצועקת כנגדם, ואינם מחזירים פניהם מולה, שכולם פגומים בכל, שאינם יודעים את אמונת המלך העליון.</p>
<p>ווי לון ווי לנפשהון דהא אורייתא ביה אסחידת² ואמרת (משלי ט טז) מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו מהו חסר לב דלית ליה מהימנותא דמאן דלא אשתדל באורייתא לאו ביה מהימנותא ופנים הוא מכלא</p>	<p>אוי להם ואוי לנפשם, שהרי התורה מעידה בו ואומרת, "מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו", מה זה חסר לב, שאין בו אמונה, שמי שאינו עוסק בתורה אין בו אמונה ופגום הוא מהכל.</p>
<p>ואמרה לו אמרה לו מבעי ליה כד"א אומרה לאל סלעי מהו אמרה אלא לאכללא ולא תוספא³ אורייתא דלעילא דהיא קרייה ליה חסר לב פנים מהימנותא</p>	<p>ואמרה לו, היה צריך להיות "אמרה לו" כמו שנאמר אמרה לאל סלעי. מה זה אמרה, אלא להכליל ולהוסיף את התורה שלמעלה שהיא קוראת לו, חסר לב, פגום מהאמונה.</p>
<p>דהכי תנינן כל מאן דלא אשתדל באורייתא אסיר למקרב לנביה לאשתתפא בהדיה ולמעבד ביה סחורתא וכ"ש למהך עמיה באורחא דהא לית ביה מהימנותא (וע"ד) תנינן כל בר נש דאזיל בארחה ולית עמיה מלי דאורייתא אתחייב בנפשיה כ"ש מאן דאזדווג בארחה עם מאן דלית ביה מהימנותא דלא חשיב ליקרא דמאריה ודידיה דלא חס על נפשיה</p>	<p>שכך שנינו, שכל מי שלא עוסק בתורה אסור להתקרב אליו ולהשתתף עמו ולעשות עמו סחורה, וכל שכן ללכת עמו בדרך, שהרי אין בו אמונה, (ועל זה) שנינו, כל אדם שהולך בדרך ואין עמו דברי תורה מתחייב בנפשו, כל שכן מי מתחבר בדרך עם מי שאין בו אמונה שלא מחשיב את כבוד אדונו ואת שלו, שלא חס על נפשו.</p>
<p>ר' יהודה אומר מאן דלא חס על נפשיה היך ישלף נפשא דכשרא לבריה אמר ר' אלעזר תוהנא על דרא והא אתמר מלה וכו' וע"ד כתיב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין⁴ זכאין אינון צדיקיא דמשתדלי באורייתא וידעין ארחוי דקב"ה ומקדשי גרמייהו בקדושה דמלכא ואשתכחו קדישין בכלא ובגין כך משלפי רוחא דקדושה מלעילא ובנייהו כלהו זכאי קשוט ואקרין בני מלכא בנין קדישין</p>	<p>רבי יהודה אומר, מי שלא חס על נפשו איך ישלף נפש כשרה לבנו. אמר רבי אלעזר תמהני על הדור, והרי הדבר נאמר וכו', ועל זה כתוב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין, אשריהם הצדיקים שעוסקים בתורה ויודעים את דרכי הקדוש ברוך הוא ומקדשים את עצמם בקדושת המלך, ונמצאים קדושים בכל. ולכן שולפים רוח של קדושה מלמעלה, וכל בניהם הם צדיקי אמת, ונקראים בני המלך, בני קדושים.</p>
<p>ווי להון לרשיעיא דכלהו חציפין ועובדייהו</p>	<p>אוי להם לרשעים שכולם חצופים ומעשיהם חצופים, ולכן יורשים בניהם</p>

¹ לא בעין השכל ולא בעין המוחש כשהם רואים התגברות השינה עליהם שהיא אחד מששים למיתה, אינם מתעוררים לפקוח עיניהם כשפוקחים עיניהם בשעה שקמים ממתנם, להבין בהיך אנפין יקומון וכו' (רמ"ז).

² קורא התראה בלשון עדות וכמו העד העיד בנו האיש (רח"ו).

³ ולכן כתב ה' שגם הו' תשב"כ דכורא אומר כן (רח"ו). ר"ל שאלו כתיב חסר לב אמרה לו, הוה אמינא המלכות לבדה היא שאמרה לו חסר לב לכך הוסיף ו' (מ"מ).

⁴ ושיעור הכתוב אל תהיו כסוס כפרד, דאם תהיו כמותם מתגרים בכם מלאכי חבלה, שהם כלבים עזי נפש, והם אין הבין. מאי טעמא, משום דלא ידעו הבין, שאינם מקדשים עצמם בשעת תשמיש וכדבסמוך (מ"מ).

<p>חציפין בגיני כך ירתין בנייהו נפשא חציפא מסטרא דמסאבא כמה דכתיב ונטמתם במ אתא לאסתאבא מסאבין ליה אל תהיו כסוס כפרד דאינון מארי זנותא¹ (ס"א דמסאבותא) על כלא</p>	<p>נפש חצופה מצד הטומאה, כמו שכתוב ונטמתם במ. הבא להטמא מטמאים אותו, אל תהיו כסוס כפרד שהם בעלי זנות (של טומאה) על הכל.</p>
<p>אין הבין דלא ישתדלו בני נשא בארהא דא דאי הכי כתיב הכא אין הבין וכתוב התם והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רועים לא ידעו הבין כלומר יהון מזדמנין אינון דאקרונ עזי נפש מאי טעמא משום דלא ידעו הבין</p>	<p>אין הבין, שלא יעסקו אנשים בדרך הזו, שאם כך, כתוב כאן "אין הבין" וכתוב שם "והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רועים לא ידעו הבין" כלומר יהיו מזדמנים אותם שנקראים עזי נפש, למה משום שלא ידעו הבין.</p>
<p>והמה רועים מאי</p>	<p>והמה רועים, מה זה</p>
<p>פ/ב</p>	
<p>רועים אלין אינון מדברי ומנהגי לבר נש בגיהנם</p>	<p>רועים אלו אותם מוליכים והמובילים והמנהיגים את האדם לגיהנם.</p>
<p>לא ידעו שבעה כד"א לעלוקה שתי בנות הב הב בגין כך דאינון הב הב לא ידעו שבעה כלם לדרכם פנו איש לבצעו מקצוהו דהא תיירי דגיהנם אינון וכל דא מאן גרים להו² בגין דלא אתקדשו בההוא זווגא כמה דאצטריך</p>	<p>לא ידעו שבעה, כמו שנאמר "לעלוקה שתי בנות הב הב" לכן שהם הב הב, לא ידעו שבעה, כולם לדרכם פנו, איש לבצעו מקצוהו, שהרי הם תיירי הגיהנם. וכל זה, מי גרם להם, משום שלא התקדשו באותו זוג כמו שצריך.</p>
<p>וע"ד כתיב קדושים תהיו³ כי קדוש אני יי' אמר קב"ה מכל שאר עמין לא רעיית לאדבקא בי אלא ישראל דכתיב ואתם הדבקים ביי' אתון ולא שאר עמין (וע"ד כתיב הכא קדושים) בג"כ (קדושים תהיו דייקא)</p>	<p>ועל זה כתוב, קדושים תהיו כי קדוש אני ה', אמר הקדוש ברוך הוא מכל שאר העמים לא בחרתי ורציתי להדביק בי אלא רק ישראל, שכתוב ואתם הדבקים בה', אתם ולא שאר העמים, (ועל כן כתוב כאן קדוש) לכן (קדושים תהיו דווקא)</p>
<p>קדושים תהיו כי קדוש אני יי' רבי יצחק פתח הוי ארץ צלצל כנפים וגו' וכי בגין⁴ דהיא ארץ צלצל כנפים קנטורא ביה אשתכח דכתיב הוי ארץ</p>	<p>קדושים תהיו כי קדוש אני ה', רבי יצחק פתח הוי ארץ צלצל כנפים וגו', וכי משום שהיא ארץ צלצל כנפים נמצא בה קנטור {מידת הדין}, שכתוב הוי ארץ.</p>
<p>אלא אמר ר' יצחק בשעתא דקב"ה ברא עלמא ובעא לגלאה עמיקתא מגו מסתרתא⁵ ונהורא מגו חשוכא⁶ הוו כלילין דא בדא ובגין כך מגו חשוכא נפק נהורא ומגו מסתרתא נפק ואתגליא עמיקא ודא נפקא מן דא דמגו טב נפיק</p>	<p>אלא אמר רבי יצחק, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם ורצה לגלות עמוקות מתוך ההסתר ואור מתוך החשכה, היו כלולים זה עם זה, ולכן מתוך החשכה יצא אור, ומתוך ההסתר יצא והתגלה העומק, וזה יצא מזה.</p>

1 נודע מ"ש חז"ל כי ששה דברים נאמרו בסוס והא' מהם הוא שאוהב את הזנות גם ר"ת במתג ורסן עדין לבלום הוא בעול להורות כי כוונת הפסוק הזה להזהיר את האדם שיקדש עצמו בשעת תשמיש ולא יהיה כסוס הבוהל דרך זנות יותר משאר הבהמות (רח"ו).
 2 והיינו דכתיב לא ידעו הבין בשעת תשמיש (אור יקר).
 3 בשעת תשמיש להוליד רוח קדוש מפני שאתם דבקים בי ואני קדוש כדמסיק (אור יקר).
 4 דאדרבה מפני שהיא צלצל כנפים דהיינו שהכנפים העליונים מצלצלים בה היה ראוי שלא יאמר עליה "הוי" פירוש "קנטורא" דהיינו קטיגוריא ודינא, דאדרבה כשהיא צלצל כנפים אין בה דין כלל, ומשום דהוה אפשר לפרש הוי ארץ צלצל כנפים אין הכוונה מפני שהיא צלצל כנפים אלא הוי לאותה הארץ שהיא צלצל כנפים והיא מעבר לנהיר והיינו סימן אל הארץ לבד (אור יקר).
 5 אור הקו מתוך הצמצום (דע"ה ח"ב סה ע"א).
 6 עולם התיקון מעולם התוהו והוא ביום א' דמע"ב (דע"ה ח"ב סה ע"א).

<p>ביש ומנו רחמי נפיק דינא וכלא אתכליל דא בדא יצר טוב ויצר רע ימינא ושמאלא ישראל ושאר עמין חוור ואוכם וכלא חד בחד תלייא</p>	<p>שמתוך הטוב יוצא הרע, ומתוך הרחמים יוצא דין, והכל נכלל זה בזה. יצר טוב ויצר הרע, ימין ושמאל, ישראל ושאר העמים, לבן ושחור, והכל תלוי האחד באחד.</p>
<p>תאנא אמר ר' יצחק אמר ר' יהודה כל עלמא כלהו לא אתחזי אלא בחד עטירא דקוטפא (ס"א דקיזופא) בקיטרוי כד אתדן עלמא בדינא כליל ברחמי אתדן</p>	<p>למדנו אמר רבי יצחק אמר רבי יהודה, כל העולם כולו לא נראה אלא בעטרה אחת המדבקת (המדבקת – כנראה שזה טעות בנוסח הזהר) בקשריו, כשנדון העולם, בדין הוא נדון כלול ברחמים.</p>
<p>ואי לאו לא יכיל עלמא לקיימא אפילו רגעא חדא והא אוקימנא מלי כמה דכתיב כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל</p>	<p>ואם לא אין העולם יכול לעמוד אפילו רגע אחד, והרי בארנו את הדברים כמו שכתוב כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל.</p>
<p>ותאנא בההוא זמנא דדינא תלייא בעלמא וצדק אתעטרא בדינא כמה מארי דגדפין מתערי לקבלי מארי דדינא קשיא לשלמאה בעלמא פרסין גדפין מהאי סטרא ומהאי סטרא לאשתתהא (ס"א לאשגהא) בעלמא כדין מתערין גדפין למפרס לון ולאשתתאבא (ג"א ולאשתתפא) בדינא קשיא ושאטין בעלמא לאבאשא כדין כתיב הוי ארץ צלצל כנפים!</p>	<p>ולמדנו באותו זמן שהדין תלוי בעולם, וצדק מתעטר בדין, כמה בעלי כנפים מתעוררים כנגד בעלי הדין הקשה לשלוט בעולם, פורשים כנפים מהצד הזה ומהצד הזה להשתטח (להשגיח) בעולם, אז מתעוררות הכנפים לפרוש אותן ולהשאב (ולהשתתף) בדין הקשה, ומשוטטות בעולם להרע. אז כתוב, הוי ארץ צלצל כנפים.</p>
<p>אמר ר' יהודה חמינא בני עלמא בחציפותא בר אינון זכאי קשוט ובגין כך כביכול כלא הכי אשתכח אתא לאתדכאה מסייעין ליה אתי לאסתאבא כמה דאוקימנא ונטמתם בם</p>	<p>אמר רבי יהודה, ראיתי בני העולם בחוצפה, פרט לאותם צדיקי האמת, ולכן כביכול הכל כך נמצא, הבא להטהר מסייעין אותו, הבא להטמא כמו שבארנו ונטמתם בם.</p>
<p>רבי יוסי הוה אזיל בארחה פגע ביה ר' חייא אמר ליה האי דאוקמוה חברייא דכתיב בעלי ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה עד עולם בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בדברי תורה</p>	<p>רבי יוסי היה הולך בדרך פגש בו רבי חייא, אמר לו זה שבארו החברים שכתוב בעלי, "ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עוון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם" בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בדברי תורה.</p>
<p>אמאי בגין דדברי תורה סלקין על כל קרבנין דעלמא? כמה דאוקמוה דכתיב זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים שקיל אורייתא לקביל כל קרבנין דעלמא</p>	<p>למה, משום שדברי תורה עולים על כל הקרבנות שבעולם כמו שבארוה, שכתוב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים, שקולה התורה כנגד כל הקרבנות של העולם.</p>
<p>א"ל הכי הוא ודאי דכל מאן דאשתדל באורייתא אע"ג דאתגזר עליה³ עונשא מלעילא</p>	<p>אמר לו כך זה ודאי, שכל מי שעוסק בתורה אף על גב שנגזר עליו עונש מלמעלה, נוח לו מכל הקרבנות והעולות,</p>

¹ הוי בזמן שהארץ העליונה מצולצלת מהכנפיים מאותם מארי גדפין דתבין דינא לכן אמר צלצל בסוד ק"ך צרופי אלהים שמתגברים שעולים צלצל (רח"ו).

² משום שסגולת כל הקרבנות להקריב העולמות להעלותם ממטה למעלה, אבל התורה מייחדת אותם ממעלה למטה בשפע שמשפעת בהם, וכנגדם יש בה ארבע סגולות ודרכים של פרד"ס (רמ"ז).

³ וכמו שהיה לבני עלי כגזר דין שהיה בו שבועה וכמו שאמרו רז"ל (רמ"ז).

<p>ניחא ליה מכל קרבנין ועלוון וההוא עונשא אתקרע!¹ (ובגין דילעי בה לשמה קב"ה אתפייס בהדיה)</p>	<p>ואותו העונש נקרע. (ומשום שעוסק בה לשמה, הקדוש ברוך הוא מתפייס עמו).</p>
<p>ות"ח לא אתדכי² בר נש לעלמין אלא במילין דאורייתא בניני כך מלין דאורייתא לא מקבלין טומאה³ בנין דאיהי קיימא לדכאה לאלין מסאבי⁴ ואסוותא באורייתא אשתכח⁵ דכתיב רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך⁶</p>	<p>ובא וראה האדם לא נטהר לעולמים אלא בדברי תורה, לכן דברי תורה לא מקבלים טומאה, משום שהיא עומדת לטהר את אלו הטמאים, והרפואה נמצאת בתורה, שכתוב רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך.</p>
<p>ודכוותא אשתכח באורייתא דכתיב יראת יי' טהורה עומדת לעד מאי עומדת לעד דקיימא תדירא בההוא דכיותא ולא אתעדי מניה לעלמין</p>	<p>והטהרה נמצאת בתורה, שכתוב יראת ה' טהורה עומדת לעד. מה זה "עומדת לעד", שעומדת תמיד באותה טהרה ולא זזה ממנה לעולמים.</p>
<p>א"ל יראת יי' כתיב ולא תורה א"ל הכי הוא ודאי דהא אורייתא מסטרא דגבורה קא אתיאי⁷ א"ל ומהתם נפקא מהכא נפקא דכתיב ראשית חכמה יראת יי' וכתוב יראת יי' טהורה⁸ ואורייתא קדושה אתקרע⁹ דכתיב כי קדוש אני יי' ודא אורייתא שמא קדישא עלאה וע"ד</p>	<p>אמר לו יראת ה' כתוב ולא תורה, אמר לו כך הוא ודאי, שהרי התורה באה מצד הגבורה. אמר לו ומשם יצאה? מכאן יצאה, שכתוב ראשית חכמה יראת ה', וכתוב יראת ה' טהורה. ותורה נקראת קדושה, שכתוב כי קדוש אני ה', וזו התורה שהיא השם הקדוש העליון, ועל כן</p>

¹ לקמן יתבאר טעם הדבר. ולא מבעיא שנקרע גזר דינו אלא שהשי"ת מוסיף לאוהבו ומתפייס עמו שבזה עוזרו שיהיה לו כח לעסוק בתורה לשמה (רמ"ז).

² ידוע שהטהרה היא להעלות ניצוצי נשמתו מתוך הקלי', אבל מועטים הם המעלים כל שרשי ניצוציו לגמרי וכמ"ש בדרוש השובבים, שלזה צריך טורח ושהות, אבל סגולת התורה היא לטהרו טהרה עולמית שלא ישאר שורש הניצוצות בקלי', וזהו ענין מ"ש אתדכי בר נש לעלמין (רמ"ז).

³ כל עיקר שדוחין את הטומאה (רמ"ז).

⁴ שהיא ממש כמקוה מים, דכתיב בו (יא, לו) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור, ואמרו רז"ל שהמים המחוברים לקרקע אין מקבלין טומאה, ועוד שהטובל בהם הוא מטהר וכדפי' רש"י בפרשת שמיני (רמ"ז).

⁵ ירצה שהתורה מתקנת הפנימיות שהיא טהרת הנפש מחלאת החיצונים וכן מתקנת החיצוניות שהוא תחלואי הגוף (רמ"ז).

⁶ שפירש בו ששני מקומות אלו צריכים רפואה, אחד חמה ואחד קרה, ואעפ"י שהם הפכים, באופן שיש רפואות לכל מחלה, וז"ש אסוותא באורייתא אשתכח, ר"ל תמיד נמצאת בה הרפואה, ואחר כך חוזר להזכיר הטהרה לומר שגם היא תדירה, וראיתו מפסוק טהורה עומדת לעד, ומקשי מאי עומדת לעד, ומשני שגם בה יש בחינת תדירות והיא ולא אתעדי מניה לעלמין, וכדקיימא לן אין עבירה מכבה תורה (רמ"ז).

⁷ השורש העליון הוא גבורה דעתיק והגילוי האחרון הוא באי' שה"ס גבורה דאריך. אבל מאמרנו מבחין הגילוי הראשון שהוא אבא, ולכן אמר אורייתא אתייהבת מימינא, שהוא חסד דאריך שבו גילוי (נ"א תלוי) אבא כידוע (רמ"ז לקמן רעג ע"א).

⁸ והחכמה היא ראש לקו הימין שהוא חסד ואיך תאמר דאתיא מגבורה, וכתוב יראת ה' טהורה, וכמו שיראת ה' דראשית היא בחכמה כך יראת ה' דטהורה היא בחכמה ולא בגבורה (רמ"ז).

⁹ כלומר דע שאין דעתי בגבורה סתם דאצילות פי' דזעיר, אלא בגבורה ראשונה שמאירה באצילות שהיא גבורה דעתיק שבה מתקנת (נ"א שהיא מתקנת) חכמה סתימאה דאריך, ובה שורש התורה, והיא מוחא סתימאה דאריך, וכל מוחא נקרא קדושה, וה"ס יראת הרוממות ובה שורש קדושה (נ"א התורה). ולפי שנתקנה מגבורה דעתיק לכן סגולתה לקרוע כל גזר דין וכמו שנז"ל, ועליה אמר למעלה דענשא אתקרע, וזה בסגולת שם קר"ע שט"ן, שהוא בגבורה דעתיק המתקנת חכמה סתימאה דאריך שהוא המוח הראשון שבאצילות, וסתם מוח הוא בחכמה, ועליה נאמר ראשית חכמה יראת ה', שלפי שעיקרה בגבורה דעתיק יומין ששם סוד יראת הרוממות לכן נקרא יראת ה', וירא"ה גי' גבורה, דהיינו גבורה דעתיק שהיא מעולם הא"ס, והיא המתקנת החכמה הראשונה של האצילות, ולכן נקראת קדושה. ומכאן יסוד מ"ש הראב"ד שענין קדושה היא פרישות והשפעה, דהיינו פרישות מבחינת גבורה דעתיק והשפעה מבחינת חכמה סתימאה ועליה נאמר (יט, ב) כי קדוש אני ה', שהוא ההויה הראשונה שבאצילות, והיינו שמא קדישא עלאה. ועל דא (דף פ"א ע"א) מאן דאשתדל וכו', כי מבחי' גבורה דעתיק מתדכי ומבחי' מוחא סתימאה מתקדש (רמ"ז).

פא/א	
<p>מאן דאשתדל בה אתדכי¹ ולבתר אתקדש דכתיב קדושים תהיו קדושים היו לא כתיב אלא תהיו תהיו ודאי² א"ל³ הכי הוא⁴ ומקרא כתיב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים⁵ וגוי קדוש⁶ וכתיב אלה הדברים וגו'⁷</p>	<p>מי שעוסק בה נטהר, ואחר כך מתקדש, שכתוב קדושים תהיו. לא כתוב קדושים היו, אלא תהיו, תהיו ודאי. אמר לו כך הוא, ומקרא כתוב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וכתוב אלה הדברים וגו'.</p>
<p>תאנא⁸ קדושה דאורייתא⁹ קדושה דסליקת על כל קדושין¹⁰ וקדושה¹¹ דחכמתא עלאה¹² סתימאה סלקא על כלא¹³</p>	<p>למדנו קדושת התורה קדושה שעולה על כל הקדושות, והקדושה של החכמה העליונה הנסתרת עולה על הכל.</p>
<p>אמר ליה¹⁴ לאו אורייתא בלא חכמתא¹⁵ ולא חכמתא בלא אורייתא¹⁶ וכלא בחד דרגא הוא¹⁷ וכלא חד אלא אורייתא בחכמה עלאה אשתכחת ובה קיימא ובה אתנטעו שרשאה מכל סטריין</p>	<p>אמר לו אין תורה בלי חכמה ואין חכמה בלי תורה, והכל הוא בדרגה אחת, והכל אחד. אלא תורה נמצאת עם החכמה העליונה, ובה היא עומדת, ובה נטעו שרשיה מכל הצדדים.</p>

- ¹ מצד המלכות שהיא טהורה והבא ליכנס בת"ת צריך טהרה קודם שהטהרה עצמו שהוא מפתחות פנימיים (אור יקר).
- ² משמע לעתיד היינו אחר קדימת הטהרה הצריכה מצד מפתחות החצונים (אור יקר).
- ³ ר' יוסי לר' חייא (אור יקר).
- ⁴ פי' כדאמרת שהעוסק בתורה מתטהר מצד המלכות ואח"כ מתקדש מצד הת"ת (אור יקר).
- ⁵ מצד החסד (אור יקר).
- ⁶ מצד מפתחות פנימיים ואמר "תהיו", אחר שתטהרו עצמיכם מצד המפתחות חצונים, שהקדושה מצד הת"ת ומצד ימין, כי החכמה ראש לקדושה דכתיב קדש ישראל לה', ולהכי קאמר ממלכת כהנים מן החסד, וגוי קדוש מן הת"ת והבינה, ראש לטהרה עד למטה, ולכך מלכות יראת ה' מצד הטהרה והת"ת שנטייתו אל הימין מצד הקדושה (אור יקר).
- ⁷ דהיינו מצד המלכות הנקראת דבר ולכך הוא אומר להם תהיו ולא אמר ואתם לי וכו' (אור יקר). פי' שמי שעוסק בתורה מתקדש (מ"מ).
- ⁸ לסייע שהקדושה מצד הת"ת והחכמה כדפי' (אור יקר).
- ⁹ פי' שבכתב ושבעל פה שהם זר"ן (מ"מ).
- ¹⁰ פי' אפילו שיתקדש אדם עצמו בכל מיני קדושה, קדושת התורה עולה על כל ו"ק ודאי (אור יקר).
- ¹¹ כי עיקר ומקור הקדושה היא החכמה, והיתה הכוונה בתוספתא זו ללמדנו שלשה למודים: האחד, כי עיקר קדושה אינה מצד המצות דהיינו במלכות ואף אם יתקדש בם האדם אלא הקדושה היא בת"ת. למוד שני, כי הבינה ראש לטהרה לא לקדושה ממה דנקט חכמה דסליקת על הת"ת ולא אמר מדרגה שנית בין ת"ת לחכמה. למוד שלישי, כי אע"פ שקדושה בת"ת היינו בנגלה אבל נסתר עיקרו מחכמה (אור יקר).
- ¹² פי' אבא (מ"מ).
- ¹³ שהוא מקור לכל הקדושה (אור יקר).
- ¹⁴ ר' חייא לר' יוסי (אור יקר).
- ¹⁵ הוצרך לומר זה, משום דפשיטא דברייתא משמע דתריין קדושות נינהו חד קדושת חכמה, וחד קדושת תורה, לזה אמר בלאו הכי, כי התורה והחכמה איש באחיהו ידובקו. וזהו שאמר "לאו אורייתא בלא חכמה", פי' שאין ת"ת נמצא לבדו בלי שייחד עמו החכמה, ולא החכמה נמצאת בלי שתתיחד עמה הת"ת. ונקט לישנא דחכמה ואורייתא כדי להוכיח הענין ממצאות הדבר בעצמו, שלא יקרא חכם בלי תורה ולא יקרא בעל תורה בלי חכם, דהאי בהאי אחידאן (אור יקר). פי' זר"ן אי אפשר להם להתקיים אלא מכח אבא הנקרא חכמה (מ"מ).
- ¹⁶ פי' שאבא גם הוא אי אפשר לגלות אורותיו אלא ע"י זר"ן, נמצא שזה צריך לזה לזה (מ"מ).
- ¹⁷ פי' הכל נמצא במקום א' ת"ת נמצא בחכמה, וחכמה בת"ת, ירצה תורה וחכמה יחד, שניהם כא' במדרגה אחת על ידי יחוד ב' מדות, ומשום דאפשר לומר, דהיינו שמציאות הת"ת בחכמה ומציאות החכמה בת"ת, ואין זה הכרח, אלא שיהיה שניהם יחד מיוחדות, לזה חזר ואמר "וכולא חד", פי' החכמה והת"ת אחד מיוחד הם בעצמם, וא"ת אם כן אמאי קאמר "וכולא בחד דרגא" לפי מה שפירשנו, כי עיקר קשר הספירות הוא על ידי כללותם זו בזו כדפי' (אור יקר).

<p>עד דהוו אזלי אשכחו חד בר נש בלקינטא דקוסטא¹ (ס"א בלקינטא דקיסחא) רכיב על סוסיא² אשתמיט ידוי לחד ענפא דאילנא³</p>	<p>בעוד שהיו הולכים מצאו איש אחד בלקיטת עצים (בלקיטת ספיחים) רוכב על סוסו, השמיט ידו לענף אחד של האילן.</p>
<p>א"ר יוסי האי הוא דכתיב והתקדשתם⁴ והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מלמטה מקדישין אותו מלמעלה הה"ד קדושים תהיו כי קדוש אני יי'</p>	<p>אמר רבי יוסי זהו שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים, אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה, זהו שכתוב קדשים תהיו כי קדוש אני ה'.</p>
<p>תאני רבי אבא פרשתא דא כללא דאורייתא היא⁵ והותמא דקושטא דגושפנקא היא בפרשתא דא אתחדשו רזין עלאין דאורייתא בעשר אמירין וגזרין וענשין ופקודין עלאין דכד מטאן חברייא לפרשתא דא הוו חדאן</p>	<p>שנה רבי אבא הפרשה הזו היא כלל של תורה, וחותרם האמת של החותמת היא. בפרשה זו התחדשו סודות עליונים של התורה, בעשר אמירות וגזרות ועונשים ומצוות עליונות, שכשמגיעים לפרשה הזו היו שמחים.</p>
<p>אמר ר' אבא מ"ט פרשתא דעריות ופרשתא דקדושים תהיו סמוכין דא לדא אלא הכי תאנא כל מאן דאסתמר מאלין עריין בקדושה אתעביד ודאי וכ"ש אי אתקדש בקדושה דמאריה</p>	<p>אמר רבי אבא למה פרשת עריות ופרשת קדושים תהיו סמוכות זו לזו, אלא כך למדנו, כל מי שנשמר מן העריות הללו ודאי שנעשה בקדושה, וכל שכן אם מתקדש בקדושת רבונו.</p>
<p>והא אתערו חברייא אימתי עונתן דכלא לאתקדש בר נש⁶ ת"ח מאן דבעי לאתקדשא ברעותא דמאריה לא לישמש אלא מפלגות ליליא ואילך או בפלגות ליליא</p>	<p>והרי העירו החברים מתי היא עונתם של כולם שיתקדש אדם, בא וראה מי שרוצה להתקדש ברצון רבונו, אל ישמש אלא מחצות הלילה ואילך, או בחצות הלילה.</p>
<p>דהא בההיא שעתא קב"ה אשתכח בגנתא דערין⁷ וקדושה עלאה אתער וכדין שעתא היא לאתקדשא</p>	<p>שהרי באותה השעה הקדוש ברוך הוא נמצא בגן עדן והקדושה העליונה מתעוררת, ואז השעה להתקדש.</p>
<p>האי לשאר בני נשא תלמידי חכמים דידעין ארחוי דאורייתא בפלגות ליליא שעתא דלהון למיקם למלעי באורייתא לאזדווגא בכ"י לשבחה⁸ לשמא קדישא למלכא קדישא</p>	<p>זה לשאר בני האדם, תלמידי חכמים שיודעים את דרכי התורה, בחצות הלילה שעתם לעמוד ולעסוק בתורה להזדווג עם כנסת ישראל, לשבח את השם הקדוש, את המלך הקדוש.</p>

¹ לקינטא דקוסטא - גינה זרועה שאינה שלו והיה מקלקל הזרעים בפרסות הסוס (רמ"ז).

² פירוש כי האיש הזה היה רכוב על הסוס ביום שבת ואז אשתמיט ידוי וקציץ חד ענפא דאילנא כדי להכות בה את הסוס ולהנהיגו שילך. וכבר ידעת מ"ש ז"ל שהטעם שאסרו רז"ל לרכוב על הבהמה בשבת הוא גזרה שמא יחתוך זמורה וזה האיש שעבר על דברי רז"ל ורכב על הסוס אירע לו שחתך זמורה ונתחייב סקילה ונמצא כי עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה וזמ"ש והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מנמטה כו' (שער מאמרי רשב"י).

³ ונשמט ענף האילן וגרמה לו עבירה גדולה שהזיק בידו הזיק גדול יותר לעקור נטיעות חבריו, דהיינו עבירה גוררת עבירה, ודומה לו והתקדשתם (רמ"ז).

⁴ ר"ל אחר שחטא לדרום בגינת חבריו חטא יותר ששבר ענפי אילן שעבר על לא תשחית כי עבירה גוררת עבירה הפך והתקדשתם והייתם קדושים (רח"ו). ולפי זה מ"ש בלקינטא דקונטרא היא גנה זרועה והגה"ה זו רשם עליה מהרח"ו ז"ל לפי שיש בספר זה הגהות מר' צמח ורמ"ל ור' ישראל אשכנזי לכן רושם על כל אחת שם אומרה (מ"מ).

⁵ כמו שאמרו רז"ל שרוב גופי תורה נאמרו בה, דהיינו כל העשר דברות שחזרו ונאמרו מפני כמה חידושים וסודות שנתחדשו בה וכנז"ל (רמ"ז).

⁶ עי' ביאורים ח"ב יא ע"ד.

⁷ פי' בחצות דחול הוא זווג יעקב ולא (מ"מ).

⁸ פי' לשבח עם רחל שהיא משבחת בחצות דחול ואינה מזדווגת (מ"מ).

<p>בליליא דשבתא דרעותא דכלא אשתכח זווגא דלהון בההיא שעתא לאפקא רעותא דקב"ה וכ"י¹ כמה דאתמר דכתיב בנימ אתם ליי' אלהיכם² ואלין אקרון קדישין דכתיב קדושים תהיו כי קדוש אני יי' וכתיב והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרוו יתן בעתו וגו'</p>	<p>בליל שבת שנמצא הרצון של הכל, הזווג שלהם, באותה שעה להוציא את רצונו של הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, כמו שנאמר שכתוב בנימ אתם לה' אלהיכם, ואלה נקראים קדושים, שכתוב קדשים תהיו כי קדוש אני ה'. וכתוב והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרוו יתן בעתו וגו'.</p>
<p>קדושים תהיו רבי אבא פתח ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ ת"ח בכל עמין דעלמא לא אתרעי בהו קב"ה בר בישראל בלחודדיהו ועבד לון עמא יחידאה בעלמא וקרא לון גוי אחד כשמיה</p>	<p>קדשים תהיו, רבי אבא פתח ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ, בא וראה בכל עמי העולם לא רצה הקדוש ברוך הוא בהם פרט לישראל בלבדם, ועשה אותם עם יחיד בעולם, וקרא להם גוי אחד כשמו.</p>
<p>ואעטר לון בכמה עטרין וכמה פקודין לאתעטרא בהו ועל דא תפילין דרישא³ ותפילין דדרועא⁴ לאתעטרא בהו בר נש כגוונא דלעילא⁵ ולאשתכחא חד שלים בכלא⁶</p>	<p>ועוטר אותם בכמה עטרות, וכמה מצוות להתעטר בהן, ועל כן תפילין של ראש ותפילין של זרוע, שיתעטר בהן בן אדם, כדוגמא שלמעלה, ולהמצא אחד שלם בכל.</p>
<p>ובההיא שעתא דאתעטר בהו בר נש ואתקדש בהו אתעביד שלים ואקרי אחד דאחד לא אקרי אלא כד איהו שלים⁷</p>	<p>ובאותה שעה שמתעטר בהן אדם ומתקדש בהן, נעשה שלם ונקרא אחד, שלא נקרא אחד אלא כשהוא שלם.</p>
<p>ומאן דפגים לא אקרי אחד ועל דא קב"ה אקרי אחד בשלימו דכלא⁸ בשלימו דאבהן⁹ בשלימו דכנסת ישראל¹⁰ בג"כ ישראל לתתא אקרון אחד</p>	<p>ומי שפגום לא נקרא אחד, ועל כן הקדוש ברוך הוא נקרא אחד בשלמות הכל, בשלמות האבות, בשלמות של כנסת ישראל, לכן ישראל למטה נקראים אחד.</p>
<p>דכד בר נש אנה תפילין¹¹ ואתחפי בכסוי דמצוה¹² כדין אתעטר בעטרין קדישין כגוונא דלעילא ואקרי אחד ובגיני כך ליתי אחד¹³ וישתדל באחד</p>	<p>שכאשר מניח אדם תפילין ומתכסה בכסוי של מצוה, אזי הוא מתעטר בעטרות קדושות, כדוגמא שלמעלה ונקרא אחד. ולכן יבא אחד ויעסוק עם אחד.</p>
<p>קב"ה דאיהו אחד ישתדל באחד דהא לית מלכא משתדל אלא במאי דאתחזי ליה ובגיני כך כתיב והוא באחד ומי ישיבנו לא שארי</p>	<p>הקדוש ברוך הוא שהוא אחד, יעסוק עם אחד, שהרי אין מלך עוסק אלא במה שראוי לו, ולכן כתוב והוא באחד ומי ישיבנו, אין הקדוש ברוך הוא שורה ולא</p>

¹ פי' שבחצות דשבת הוא זווג ישראל ורחל שהוא זווג המעולה (מ"מ).

² פי' שאתם בנימ דזו"ן שהם ישראל ורחל (מ"מ).

³ דכר (רח"ו).

⁴ נוק' (רח"ו).

⁵ זר"ן (רח"ו).

⁶ זכר ונקבה (רח"ו).

⁷ ת"ת ומלכות ביחד (רח"ו).

⁸ פי' שיש בו מוחין דאר"א (מ"מ).

⁹ פי' שחג"ת נכללים בו (מ"מ).

¹⁰ פי' שנכללת בו ולכן נק' אחד שא"ח הוא ז"א ודל"ת היא המלכות (מ"מ).

¹¹ אין ראייה מכאן דהנחת תפילין קודמת דלא דק הכא, כי לעולם ציצית קודמת כנודע מדרוש הציצית (רח"ו).

¹² לאו דוקא שהרי טלית קודם, ועיין שלח לך קסג ע"ב (רמ"ז).

¹³ יבוא ויתחבר עם האדם שנקרא אחד כדמפרש (מ"מ).

<p>קב"ה ולא אשתכח אלא באחד באחד אחד מבעי ליה אלא במאן דאתתקן בקדושה עלאה למהוי חד כדין הוא שריא באחד ולא באתר אחרא</p>	<p>נמצא אלא באחד, באחד אחד צריך להיות, אלא במי שמתוקן בקדושה עליונה להיות אחד, אז הוא שורה באחד ולא במקום אחר.</p>
<p>ואימתי אקרי ב"נ אחד בשעתא דאשתכח דכר ונוקבא ואתקדש בקדושה (ס"א בעטרין) עלאה ואתכוון לאתקדשא</p>	<p>ומתי נקרא אדם אחד, בשעה שנמצא זכר ונקבה ומתקדש בקדושה (בעטרות) עליונה ומתכוון להתקדש.</p>
<p>ות"ח בזמנא</p>	<p>ובא וראה בזמן</p>
<p>פא/ב</p>	
<p>דאשתכח בר נש בזווגא חד דכר ונוקבא ואתכוון לאתקדשא כדקא יאות כדין הוא שלים ואקרי אחד בלא פנימו בניני כך בעי בר נש למהדי לאתתיה בההיא שעתא לזמנא לה ברעותא חדא עמיה ויתכוונן תרוייהו כחד לההיא מלה</p>	<p>שנמצא אדם בזווג אחד, זכר ונקבה, ומתכוון להתקדש כראוי, אז הוא שלם ונקרא אחד בלי פגם. לכן צריך אדם לשמח את אשתו באותה שעה, לזמן אותה ברצון אחד עמו, ויתכווננו שניהם כאחד לאותו הדבר.</p>
<p>וכד משתכחי תרוייהו כחד כדין בלא חד בנפשא ובנופא בנפשא לאדנקא דא בדא ברעותא חדא ובנופא כמה דאוליפנא דבר נש דלא נסיב הוא כמאן דאתפליג וכד מתחברין דכר ונוקבא כדין אתעבידו חד גופא אשתכח דאינהו חד נפשא וחד גופא ואקרי בר נש אחד</p>	<p>וכשנמצאים שניהם כאחד, אזי הכל אחד בנפש ובגוף, בנפש להדבק זה בזה ברצון אחד, ובגוף כמו שלמדנו, שאדם שלא נשא הוא כמי שנחלק, וכשמתחברים זכר ונקבה אז נעשים גוף אחד, נמצא שהם נפש אחת וגוף אחד, ונקרא אדם אחד.</p>
<p>כדין קב"ה שארי באחד ואפקיד רוחא דקדושה בההוא אחד ואלין אקרונ בנין דקב"ה כמה דאתמר</p>	<p>אז הקדוש ברוך הוא שורה באחד, ומפקיד רוח של קדושה באותו אחד, ואלו נקראים בנים של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר.</p>
<p>ובניני כך קדושים תהיו כי קדוש אני יי זכאין אינון ישראל דלא אוקים מלה דא באתר אחרא אלא ביה ממש דכתיב כי קדוש אני יי לאתדבקא ביה ולא באחרא ועל דא קדושים תהיו כי קדוש אני יי אלהיכם</p>	<p>ולכן קדושים תהיו כי קדוש אני ה', אשריהם ישראל שלא ביאר הדבר הזה במקום אחר, אלא בו ממש, שכתוב כי קדוש אני ה'. כדי להדבק בו ולא באחר, ועל כן קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם.</p>
<p>איש אמו ואביו תיראו וגו' הא תנינן דפרשתא דא כללא דאורייתא מקיש דחילו דאבא ואימא לשבתותי אלא אמר ר' יוסי כללא חד מאן דדחיל מהאי נטיר להאי</p>	<p>איש אמו ואביו תיראו וגו', הרי שנינו שפרשה זו היא הכלל של התורה. מקיש יראת אב ואם לשבתותי, אלא אמר רבי יוסי הכל אחד, מי שירא מזה שומר את זה.</p>

¹ שנעשה כן להקיש מורא אב ואם לשבתות. ולא ניחא ליה במ"ש בגמרא אם אמרו לו אביו או אמו לעבור על המצוות וכו', דאם כן לכתוב ואת מצוותי תשמורו. וכל שכן דכשנאמר שהוקשו זה לזה [לשבתות], ממילא נשמע דעילאה גבר וכדשנינן באביו ואמו, ששקולים הם, אלא שהאב קודם לאם, מפני שגם אמו חייבת בכבוד אביו. וכל שכן שנאמר כאן סברא זו, ולא אצטריך קרא למיכתביה, ואם כן עיקר הדבר הוא להקיש [לשבתות]. וראוי לחקור מאי שייכי אהדדי, ולזה אמר רבי יוסי כללא חד וכו', והענין שידוע שאב ואם י"ה ביניהם שכן סודם בחו"ב, וידוע שכל עצמותו של שבת הוא להעלות ז"ן למקום או"א כמבואר אצלנו בעמידת מוסף. וגם שם י"ה בשלשת מילואיו צ"א וג' ריבוייהם תר"י הרי ר"ת א'ת ש'בתותי ת'שמורו ועם הכולל עולה שב"ת (רמ"ז).

<p>איש אמו אקדים אמו לאביו בדחילו מ"ט כמה דאוקמוה¹ אבל אימא דלית² רשו בידהא כל כך כאביו (ס"א אבל ת"ח אמו דא כ"י ובגין דבה שריא יראה ואיהי יראת ה' אתקרי) אקדים דחילו חילה</p>	<p>איש אמו, למה הקדים אמו לאביו ביראה, כמו שבארוה. אבל האם שאין רשות בידיה כל כך כמו אביו (אבל בא וראה אמו זו כנסת ישראל, ומשום שבה שורה היראה והיא נקראת יראת ה'), הקדים את יראתה.</p>
<p>רבי יצחק³ אמר מה כתיב לעילא קדושים תהיו אתי בר נש לאתקדשא באתתיה כחד⁴ ממאן הוא שבהא יתיר בההיא קדושה הוי אימא מנוקבא בג"כ איש אמו ואביו תיראו⁵</p>	<p>רבי יצחק אמר מה כתוב למעלה, קדושים תהיו, בא אדם להתקדש עם אשתו כאחד, ממי הוא יותר שבח באותה קדושה, הוה אומר מהנקבה, לכן איש אמו ואביו תיראו.</p>
<p>ר' יהודה אמר איש אמו ואביו תיראו כהאי גוונא ביום עשות יי' אלהים ארץ ושמים ובאתר אחרא אקדים שמים לארץ אלא לאחזאה דתרוייהו כחדא אתעבידו אוף הכא אקדים אמא לאבא ובאתר אחרא אקדים אבא לאמא לאחזאה דתרוייהו כחדא אשתדלו ביה</p>	<p>רבי יהודה אמר איש אמו ואביו תיראו, כדוגמא זה ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים, ובמקום אחר הקדים שמים לארץ, אלא להראות ששניהם כאחד נעשו. כמו כן כאן הקדים אם לאב, ובמקום אחר הקדים אב לאם, להראות ששניהם כאחד השתדלו בו.</p>
<p>ואת שבתותי תשמרו שקיל דא לדא וכלא כחדא אתקלו במתקלא חד דכתיב ושמרתם את השבת כי קדש היא⁶ לכם וכתיב זכור⁷ את יום השבת לקדשו אלא חד לאבא וחד לאימא כתיב הכא איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי</p>	<p>ואת שבתותי תשמרו, זה שקול לזה, והכל כאחד נשקל במשקל אחד, שכתוב ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם, וכתוב זכור את יום השבת לקדשו, אלא אחד לאב ואחד לאם, כתוב כאן איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו,</p>

¹ הוא מה שפי' רש"י שהבן ירא מאביו יותר מן האם, והם דברי רז"ל. ולפי הסוד ידוע שאורות אי' מתגלים בז"א בסוד פנימיותם מה שאין כן בשל אבא דכתיב ביה (שמות לג, כג) ופני לא יראו [עי' ליקוטי תורה על הפסוק], ולכן באבא ה"ס יראת הרוממות, והזעיר נקרא נורא בסוד הקו האמצעי שלו, מפני ששם מתגלה יסוד אבא. ובזה תבין דקדוק תואר נורא, שהוא נפעל מן היראה (רמ"ז).

² יש לפרשו על פי הסוד במה שידוע דאי' עד הוד אתפשטת, ולא יותר כמ"ש הרב בליקוטי תורה בר"ת (בראשית לט, ו) ויהי יוסף י'פה ת'ואר ו'יפה מ'ראה, שהוא ית"ם מאמו, ולכן יעלה על הדעת להקל במוראה יען אינה מתפשטת במדת ההולדה הוא היסוד. ויתר על כן י"ל במאי דקיימא לן בדרוש הצרעת שאם חסר אור אבא יש כח בחיצונים להאחז ולהנות, ואע"ג דבמקומות אחרים קיימא לן שאי' מקפת את זר"ן להגן עליהם מן החיצונים ובסוד (דברים לב, יא) כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף, התירוץ הוא כי דוקא באורות הפנימיים הוא דאמרינן הכי, עד שלטעם זה מן החזה ולמטה נקרא עץ הדעת טוב ורע, מפני שהאורות דאי' מתגלים והחיצונים יכולים לינק משם, אבל במקיפים אינו כן, כי גדול כוחם ואורם לכסות עיני החיצונים שאין להם יכולת להסתכל במקיפי אי'. ועוד י"ל דשאני הכא דאיכא חסרון דהיינו מקום שצריך אור אבא אם יחסר אז הוא פגם ויש כח לחיצונים, וזה אינו כן כי אם באורות הפנימיים אבל המקיפים כולם מבחי' אי' הם כנודע בסוד התפילין, ודוק היטב. ממוצא דבר נשמע שאין כח לאי' כמו שיש לאבא ולכן התורה הקדימה מוראה מפני שיכול להפגם (רמ"ז).

³ רבי יצחק מפרשו באופן אחר [לא מפני מיעוט ערכה לגבי האב], והוא נמשך מהמשך הפסוק הקודם קדושים תהיו, שעיקרו הוא על האב והאם בהזדווגם (רמ"ז).

⁴ פי' כאשר הם מזדווגים ונעשים שניהם אחד, ושם צוה ה' מצות הקדושה שבה תלוי שלימות הבנים הנולדים כנודע, שהרי חלק האם הוא העיקר בבנים, וכעין דקיימא לן בנך הבא מבתך קרוי בנך, ואם כן יותר מסתבר לירא מהאם, והפסוק הוא על דרך לא מבעיא, לא מבעיא אמו אלא אפילו אביו (רמ"ז).

⁵ לא אמר כלשון רבי יוסי בגין כך אקדים דחילו דאימא או דחילו דידיה, והכוונה במה שאמרו רז"ל אשה מזרעת תחילה יולדת וכו', באופן שלזכר יש יותר שייכות באמו ממה שיש לנקבה. ולכן דייק קרא איש אמו וגו', פי' מפני שבענין קדימת האם שייך בו האיש יותר מן האשה, שאעפ"י שאמר תיראו לכלול גם את האשה, מכל מקום פירש דווקא האיש מפני הטעם האמור. ולפי הסוד הוא מש"ה (משלי ג, יט) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. והרי שני דרכים שונים, כי לפי רבי יוסי מקדים הקטן ולפי רבי יצחק מתחיל בגדול (רמ"ז).

⁶ לשון נוקבא (רח"ו).

⁷ לשון דכורא (רח"ו).

<p>תשמורו וכתוב את שבתותי ומקדשי תיראו, מהו מקדשי,¹</p>	<p>תשמורו וכתוב את שבתותי ומקדשי תיראו, מהו מקדשי,¹</p>
<p>רע"מ</p>	<p>רע"מ</p>
<p>איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כבוד אב ואם לכבוד השבת.²</p>	<p>איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו, מצוה זו שקולה זו לזו, שקול כבוד אב ואם לכבוד השבת.</p>
<p>לאבא אקדים כבוד³ והאי איהו דאמר קרא ואם אב אני איה כבודי ואם אדונים⁴ אני איה מוראי⁵.</p>	<p>לאב הקדים כבוד, וזהו שאמר הכתוב ואם אב אני איה כבודי, ואם אדונים אני איה מוראי.</p>
<p>כבודי סליק בחשבון עשר אמירן ול"ב⁶ אלהים דעובדא דבראשית ובכל אתר כבוד חכמים ינחלו ואוקמוה רבנן אין כבוד אלא תורה בנין דאינון ל"ב אלהים דתורה⁷ יקרא דיליה⁸ ואלין (אינון) חכמים דאורייתא חכמים בחכמה ירתין האי כבוד ולא טפשי דעלייהו אתמר וכסילים מרים קלון.</p>	<p>כבודי עולה בחשבון עשר אמירות ול"ב אלהים של מעשה בראשית, ובכל מקום כבוד חכמים ינחלו, ופרשוה רבותינו, אין כבוד אלא תורה, משום שהם ל"ב אלהים של תורה, הכבוד שלו, ואלו (הם) החכמים של התורה, חכמים בחכמה יורשים את הכבוד הזה, ולא טפשים שעליהם נאמר וכסילים מרים קלון.</p>
<p>ומנלן דמאן דלא ידע באורייתא אקרי כסיל דכתיב וכסיל לא יבין את זאת ואין זאת אלא תורה דכתיב וזאת התורה אשר שם משה רעיא מהימנא בנין דחלישתא⁹ פתחנא לפרשתא באלין פקודין למהוי מעט עזר לך אתתקף בך דדא משריין דמתיבתאן אתאן לגנך בפקודא בטר דא דאיהו פקודא להעמיד עליך¹⁰ מלך לעילא וקב"ה יוקים לך מלך בעלאין ותתאין בדיוקניה בגין דרבנן דמתיבתא עלייהו שכינתא¹¹ עלאה ותתאה וקב"ה מלך באמצעיתא אחיד בעלאין ותתאין הכי אנת תהא בדיוקניה ברא דיליה קום ביקרא דמלכא</p>	<p>ומנין לנו שמי שאינו מכיר את התורה נקרא כסיל, שכתוב וכסיל לא יבין את זאת, ואין זאת אלא תורה, שכתוב וזאת התורה אשר שם משה רועה הנאמן, משום שחלוש אתה פתחתי את הפרשה במצוות הללו להיות לך מעט לעזר, התחזק בך שהרי המחנות של הישיבות באים אליך במצוה אחר, זו שהיא מצוה להעמיד עליך מלך למעלה, והקדוש ברוך הוא יעמיד אותך מלך בעליונים ובתחתונים בדיוקנו, משום שרבותינו מהישיבה עליהם שכינה עליונה ותחתונה, והקדוש ברוך הוא מלך באמצע אוחז בעליונים ובתחתונים, כך אתה תהיה בדיוקנו הבן שלו עמוד לכבוד המלך.</p>

¹ דהיינו מקדש אדני דהיינו נוקבא (רח"ו).

² כתר עליון כמו שמפרש והולך למטה (יהל אור).

³ ר"ל, חכמה שנק' כבוד כמש"ו, ומסטרא דחכמה בינה נקראת ג"כ כבוד, ולכן אקדים לחכמה (יהל אור).

⁴ מסטרא דאימא ולכן הקדים מורא שם (יהל אור).

⁵ בשניהם נאמר איה לכלול הכתר עמהן שהוא אל"ף כידוע וזהו אי"ה (יהל אור).

⁶ עשרה מאמרות דבראישת נגד ע"ס, ששרשן בחכמה כידוע, ול"ב אלקים עד לעשות נגד ל"ב נתיבות חכמה, שכולם בחכמה עשית (יהל אור).

⁷ שהתורה מתחלת בהון (יהל אור).

⁸ ר"ל התורה בה אשתמודען ליה (יהל אור).

⁹ שהתעוררת מנשמתין דלעיל ותורתן הכל כפי ההתעוררות למטה וכשלמטה מחלישין ההתעוררות מתחלשין למעלה וז"ש אתתקף בך כו' (יהל אור).

¹⁰ ר"ל הקב"ה (יהל אור).

¹¹ מסטרא דתרין מתיבתין כמ"ש בתיקו"ז (יהל אור).

קם רעיא מהימנא וסליק ידוי לעילא ואמר יהא רעוא דילך עלת העלות! דאנת מתעלה מעלוי לעלוי עד דלית עלוי אלא	עמד הרועה הנאמן והרים ידיו למעלה ואמר יהי רצונך עילת העילות, שאתה מתעלה מעלוי לעלוי עד אין עלוי, אלא
פב/א	
זהר	
כמשמעו	כמשמעו.
תו מקדשי אלין אינון דמקדשי גרמייהו ² בההוא שעתא כגוונא דא וממקדשי תחלו אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי מה להלן ממקודשי אף כאן ממקודשי דאינון אבא ואימא	עוד מקדשי, אלו אותם שמקדשים עצמם באותה שעה, כדוגמא זה וממקדשי תחלו, אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי. מה למעלה ממקודשי, כמו כן כאן ממקודשי, שהם האב והאם.
איש אמו ואביו תיראו ר"ש אמר כתיב ואתם הדבקים ביי ³ וגו' זכאין אינון ישראל דמתדבקן ביה בקב"ה ⁴ (אינון ולא אומין עכו"ם) ובגין דאינון מתדבקן ביה בקב"ה כלא אתדבקן כחדא דא בדא ⁵	איש אמו ואביו תיראו, רבי שמעון אמר כתוב ואתם הדבקים בה' וגו', אשריהם ישראל שנדבקים בו בהקדוש ברוך הוא, (הם ולא אומות עובדי כוכבים ומזלות), ומשום שנדבקים בו בקדוש ברוך הוא, כולם נדבקים כאחד זה עם זה.
ת"ה בשעתא דב"נ מקדש לתתא כגון חברייא דמקדשי גרמייהו משבת לשבת בשעתא דזווגא עלאה אשתכח דהא בההיא שעתא רעוא אשתכח ⁶ וברכתא אזדמנת ⁷ כדין מתדבקן כלהו כחד נפשא דשבת וגופא דאודמן בשבת ועל דא כתיב איש אמו ואביו תיראו דאינון זווגא חד בגופא ⁸ בההיא שעתא דאתקדשא	בא וראה בשעה שאדם מקדש למטה, כמו החברים שמקדשים את עצמם משבת לשבת, בשעה שהזווג העליון נמצא, שהרי באותה השעה נמצא הרצון והברכה מזדמנת, אז כולם נדבקים כאחד, הנפש של שבת והגוף שמזדמן בשבת, ועל זה כתוב איש אמו ואביו תיראו, שהם זווג אחד בגוף, באותה השעה להתקדש.
ואת שבתותי תשמורו ⁹ דא שבת עלאה ושבת תתאה דאינון מזמני ¹⁰ לנפשא בההוא גופא מההוא זווגא עלאה וע"ד ואת שבתותי תשמורו תרי וכלא אתדבק דא בדא זכאה חולקהון דישראל	ואת שבתותי תשמרו זו שבת העליונה ושבת התחתונה, שהן מזמנות את הנפש לאותו הגוף מאותו הזווג העליון, ועל כן ואת שבתותי תשמרו, שנים, והכל נדבק זה עם זה, אשרי חלקם של ישראל.

¹ א"ס ב"ה הגנוז בכתר דלא"ס אין שייך לא תפלה ולא שום מחשבה ואו"א הן עלות לז"ת וכ"ע הוא עלת העלות וזהו העלות לשון רבים (יהל אור).
² ולפי זה מצוה לבנים שיראו מאביהם ואימם דקדשו עצמם בשעת תשמיש (מ"מ).
³ היינו דבקותם בת"ת, אלהיכם, אלוה, מלכות שלכם. הרי דבקותם במלכות, וכן המלות בעצמם אומרו ה' אלהיכם יורה ייחודם, ואתם הדבקים ממעלה למטה אלהיכם ממטה למעלה (אור יקר).
⁴ ואתם הדבקים במה בדבוק והיחוד העליון, וזהו שאמר "בה' אלהיכם" ת"ת ומלכות (אור יקר).
⁵ והיינו על ידי המעשים שהם עושים גורמים יחוד המדות ודבקותם בו כדפי' (אור יקר).
⁶ כתר מתגלה הנק' רצון (אור יקר).
⁷ לחקל תפוחין קדישין כנודע, דאינון זווגא חדא, פי' נפש יתירה וגוף קדוש, שאין הגוף של ימי החול שוה אל גוף השבת, והעד לבוש נאה. וכנגד אלו אמר, אמו ואביו תיראו, דהיינו גוף ונפש, שהם מתלבשים בהם אביו ואמו, שהם נצוצות בת"ת ומלכות, והם זווגא חדא שמזדווגים בליל שבת, גוף ונפש, וגוף ונפש אל הזכר והנקבה, ואחר שהזהיר על הענפים שהם גוף ונפש אל האב והאם הגשמיים, הזהיר על שרשם (אור יקר).
⁸ פי' שאביו ואמו קידשו גופם בליל שבת בשעת תשמיש, לכך מצוה ליירא מהם זז"ן שהם שבתותי, נתנו לו נפש בליל שבת, וז"ש ואת שבתותי וכו' (מ"מ).
⁹ ת"ת ומלכות עצמם, שהם מזדמנים לאותה נפש יתירה, בהיותה שורה על הגוף ההוא, וזהו שאמר אינון מזדמני וכו' (אור יקר). לומר שבכל פסוק מצוה על אביו ואמו ליירא מהם (מ"מ).

<p>ד"א ואת שבתותי תשמורו¹ לאזהרה לאינן דמחכאן לזווגיהו משבת לשבת והא אוקימנא כמה דכתיב לסריסים אשר ישמרו את שבתותי מאן סריסים אלין אינן חברייה דמסרסן גרמייהו כל שאר יומין בגין למלעי באורייתא ואינן מחכאן משבת לשבת הה"ד אשר ישמרו את שבתותי כד"א ואביו שמר את הדבר ובגיני כך ואת שבתותי תשמורו</p>	<p>דבר אחר, ואת שבתותי תשמרו, להזהיר את אותם שמחכים לזווגם משבת לשבת, והרי בארנו כמו שכתוב לסריסים אשר ישמרו את שבתותי, מי הם הסריסים, אלו אותם החברים שמסרסים את עצמם כל שאר הימים כדי לעסוק בתורה, והם מחכים משבת לשבת, זהו שכתוב אשר ישמרו את שבתותי, כמו שנאמר ואביו שמר את הדבר, ולכן ואת שבתותי תשמורו.</p>
<p>איש אמו ואביו תיראו דא גופא² ואת שבתותי תשמורו דא נפשא³ וכלא אתדבק דא בדא זכאה חולקהון דישראל</p>	<p>איש אמו ואביו תיראו, זה הגוף. ואת שבתותי תשמורו, זו הנפש, והכל נדבק זה עם זה. אשרי חלקם של ישראל.</p>
<p>רע"מ</p>	
<p>דאנת לעילא מכל עלוי דיהב (נ"א למיהב) לי חילא למעבד רעותך בדרגין דילך דאינן אבא ואימא ואנא ברא דלהון וביחודך תרווייהו אחד ואנת שקלת⁴ דחילו דאבא ואימא לדחילו דילך בתר דאנת באמצעיתא חד ולא תרין בלא שותפו אע"ג דאינן חד בשותפו דילך אבל אנת בלא שותפו דתנינא ובגין דא אתמר בך ואין אלהים עמדי</p>	<p>שאתה למעלה מכל עלוי, שנותן (לתת) לי כח לעשות את רצונך בדרגותיך, שהן אב ואם, ואני הבן שלהם. וביחוד שלך שניהם אחד, ואתה השוית את יראת אב ואם ליראתך. אחר שאתה באמצע אחד ולא שנים בלי שותפות, אף על גב שהם בשותפות שלך, אבל אתה בלי שותפות של שני, ולכן נאמר בך ואין אלהים עמדי.</p>
<p>הבלי חילא לאתערא ביקרך בקדמיתא⁵ ולבתר ביקרא דאבי ואמי⁵ דבשמיא דאוקמוה עלייהו גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית</p>	<p>תן לי כח להתעורר בכבודך בראשונה, ואחר כך בכבוד אבי ואמי שבשמים, שעליהם בארו גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע, חבר הוא לאיש משחית.</p>
<p>ואוקמוה מארי מתניתין אין אביו אלא קב"ה ואין אמו אלא כנסת ישראל ויקרא דילך אבא חכמה דכליל עשר ספירות מתתא דיליה לעילא⁶</p>	<p>ופרשוה בעלי המשנה, אין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא כנסת ישראל. והכבוד שלך אבא חכמה, שכוללת עשר ספירות ממטה שלו למעלה.</p>
<p>ותרווייהו אינן כרסייא ספסל⁷ תחותך ליקרך והכי תקינו למהוי קמן מכבד לגדול</p>	<p>ושניהם הם כסא ספסל תחותך לכבודך, וכך תקנו שיהיה קטן מכבד את</p>

¹ ולפי זה הכתוב מצווה לאביו ואמו שיסרסו עצמם עד ליל שבת (מ"מ).

² פ' גוף אב ואם, דהיינו ליראה מהם (אור יקר), פ' לירא מאביו ואמו התחתונים, הנק' גופא (מ"מ).

³ פירוש נפש אב ואם, פ' שלא יחטא ולא יפגום אותם בנפשותם, כאומרו הזנת אפרים חטאת ישראל, ופ' ישראל סבא. ואפשר דעל ת"ת ומלכות, והכי פירושו, גוף היא מלכות, ונפש אליה הוא הת"ת. ובגוף יש בחי' זכר ונקבה, ועליהם אמר אמו ואביו, ובנפש יש בחינת זכר ונקבה, ועליהם אמר ואת שבתותי וכי' או אפשר דגוף ונפש היינו בחינות בת"ת ומלכות מצד פנימיתם, או סתם בחינתם שהיא כגוף אל הנפש, דהיינו הבחינה הפנימית (אור יקר). פ' הם זרין שנק' נפשא (מ"מ).

⁴ כמ"ש (קידושין ל ע"ב) שקל הכתוב מורה אר"א למורא המקום, כ"ע, הנה מקום אתי כו' (יהל אור).

⁵ ר"ל תו"מ ויקרא דכ"ע הן אר"א כמ"ש שקל כו' (יהל אור).

⁶ לכך נק' שניהן כבודי, הן ל"ב אלקים ועשר אמירן כנ"ל (יהל אור).

⁷ ור"ל, חכמה נק' ספסל, ואימא כסא, כידוע דאימא מקננא בכורסייא (יהל אור).

<p>דלעילא מניה אבא איהו חכמה¹ הלא אב אחד לכלנו למהוי משמש תחותך</p>	<p>הגדול שלמעלה ממנו, אב הוא חכמה, הלא אב אחד לכלנו, להיות משמש תחתך.</p>
<p>ואנת כתר עליון על רישיה ולית כתר עלך ולית אלהא אחרא</p>	<p>ואתה כתר עליון על ראשו, ואין עליך כתר, ואין אלוה אחר.</p>
<p>ואימא² לשמשא לאבא דאיהו³ תחותיה למהוי כסא תחותיה ויאמר איהו⁴ בכל מאמר עד תלתין ותריין יהי כן⁵ ויהי כן⁶ מאמריה מיד ובגין⁷ דעבידת מאמריה וצווייה בלא עכובא כלל בל"ב שבילין דבהון אתברי כל עובדא דבראשית אתקריאת כבוד ובהיכלו⁸ כלו אומר⁹ כבוד¹⁰ ברוך¹¹ כבוד יי ממקומו איה מקום כבודו¹² להעריצו</p>	<p>והאם לשמש את האב, שהיא תחותיה להיות כסא תחתיו, "ויאמר" הוא בכל מאמר עד שלשים ושנים, "יהי כן" "ויהי כן" והיא עשתה מאמרו מיד, ומשום שעשתה מאמרו וצווי בלי עכוב כלל בל"ב שבילים שבהם נברא כל מעשה בראשית, נקראת כבוד, ובהיכלו כולו אומר כבוד, ברוך כבוד ה' ממקומו, איה מקום כבודו להעריצו.</p>
<p>ותרגום כבוד אביו יקרא¹² דאבוהי ודא תורת יי תמימה עלה אתמר יקרה היא מפנינים</p>	<p>ותרגום כבוד אביו, יקרא דאבוהי, וזה תורת ה' תמימה, עליה נאמר יקרה היא מפנינים.</p>
<p>וישראל¹³ דאתקריאו בנים בכלל בן ובת מסטרא דתפארת ומלכות באינן בן ובת יקרא דאביו ואמו למעבד צווייה</p>	<p>וישראל שנקראו בנים בכלל בן ובת מצד של תפארת ומלכות, בהם בן ובת, הכבוד של אביו ואמו, לעשות את הצווי שלו.</p>
<p>וצווי דיליה אינן פקודין דעשה והא אוקמוה מארי מתניתין יש מצווה ועושה ובגין כך איהו נעשה ונשמע והאי איהו כבוד דאבא ואמא דיצוה לבריה דיעביד הכי ואיהו עביד מיד בלא עכובא כלל</p>	<p>והצווי שלו, אותן מצוות עשה, והרי פרשוה בעלי המשנה, יש מצווה ועושה, ולכן הוא נעשה ונשמע, וזהו כבוד אב ואם, שיצוה את בנו שיעשה כך, והוא עושה מיד בלי עכוב כלל.</p>
<p>ועלת על כלא אנא בעי לאשתדלא ביקרך לתקן מדות דאבא ואימא ליקרך תהא בעזרי לסדרא כלא כדקא יאות ואנת תסדר לי ולכל מארי מתיבתאן עילא ותתא ומשריין דמלאכין עלאיין ותתאיין למהוי מתקנין ומסדרין ליקרא דילך וליקרא דאבא ואמא למהוי ספסל¹⁴ תחות</p>	<p>ועילת על הכל, אני רוצה לעסוק בכבודך לתקן את המדות של אבא ואמא, לכבודך תהיה בעזרי לסדר הכל כראוי, ואתה תסדר אותי ואת כל ראשי הישיבות מעלה ומטה, ומחנות המלאכים העליונים והתחתונים, להיות מתוקנים</p>

¹ עכשו מפרש כבוד אר"א, ומביא ראייה שאבא חכמה שנאמר הלא אב כו' כמ"ש כולם בחכמה עשית (יהל אור).

² ור"ל תחות אבא, וז"ש (קידושין לא ע"א) שאתה ואמך חייבין בכבוד אביך (יהל אור).

³ ר"ל חכמה דשם עשר אמירן (יהל אור).

⁴ בחכמה (יהל אור).

⁵ בבניה דשם המעשה כמ"ו ולכך כתיב אלהים בעובדא דבראשית אלקים חיים (יהל אור).

⁶ מפרש למה נקרא אימא ג"כ כבוד (יהל אור).

⁷ שהוא בינה היכלא עילאה (יהל אור).

⁸ הן עשר אמירן (יהל אור).

⁹ ל"ב שבילין גימ' כבוד כנ"ל (יהל אור).

¹⁰ ג"כ ראייה שבבניה כבוד שהיא נקר' ברוך (יהל אור).

¹¹ ר"ל בג' ראשונות א"ה כנ"ל (יהל אור).

¹² ר"ל התורה שנאמר בה יקרה כו' כמ"ו ותורה נק' כבוד כנ"ל (יהל אור).

¹³ ר"ל בנים לאר"א (יהל אור).

¹⁴ לפי הנז' באדם ישר כג ע"א [שער אר"א פ"ז ופ"י – לש"ו] כאן נרמזו ד' רגלי הכסא שה"ס מלכות דאו"א ששם רג"ל תשכ"ח שהם גימ' ד"פ רג"ל ור"ח הנותרים הם סוד הפנים והוא סוד הכסא והנה רג"ל

<p>רגליו למעבד¹ צווייה בכל פקודין דיליה ולמדחל² מניה בכל פקודין דלא תעשה והאי איהו</p>	<p>ומסודרים לכבודך ולכבוד אבא ואמא, להיות ספסל תחת רגליו, לעשות צווייו בכל מצוותיו, ולירא ממנו בכל המצוות של לא תעשה, וזהו</p>
<p>דף פב/ב</p>	
<p>רע"מ</p>	
<p>איש אמו ואביו תיראו וסמך ליה ואת שבתותי תשמרו³ ובקרא אהרינא ואת מצותי תעשו⁴ מסטרא דפקודין דעשה דאינון כבוד אקדים אבא לאימא ודא י"ה</p>	<p>איש אמו ואביו תיראו וסמך לו ואת שבתותי תשמרו, ובפסוק אחר ואת מצוותי תעשו. מצד של מצוות עשה שהם כבוד, הקדים אב לאם, וזה י"ה.</p>
<p>מסטרא דלא תעשה אקדים אימא לאבא ודא ה"י והיינו⁴ כבוד אלהים הסתר דבר לאלין דלא משתדלי בהאי כבוד הסתר דבר מנייהו ועלייהו אתמר וכסילים מרים קלון⁵ אלין אינון עמי הארץ בתר דלא משתדלין בהאי כבוד דאורייתא ואיך אמרין אבינו שבשמים⁶ שמע קולנו חוס ורחם עלינו וקבל תפלתנו הא איהו לימא לון ואם אב אני איה כבודי איה אשתדלותא דלכון באורייתא ובפקודין דילי למעבד צוויי דמאן דלא ידע בצווייה דמאריה איך יעביד ליה בר ממאן דשמע מחכמים ועבד והאי איהו דקביל נעשה ונשמע</p>	<p>מצד של לא תעשה, הקדים אם לאב, וזה ה"י, והיינו "כבוד אלהים הסתר דבר" לאלו שאינם עוסקים בכבוד הזה, הסתר דבר מהם, ועליהם נאמר וכסילים מרים קלון, אלו הם עמי הארץ, מאחר שאינם עוסקים בכבוד הזה של התורה, ואיך אומרים אבינו שבשמים שמע קולנו חוס ורחם עלינו וקבל תפלתנו, הרי הוא יאמר להם, ואם אב אני איה כבודי, איה עסקכם בתורה ובמצוותי לעשות את הצוויים שלי, שמי שאינו מכיר את הצווי של אדונו איך יעשה אותו, פרט למי ששומע מחכמים ועושה, וזהו שקיבל נעשה ונשמע.</p>
<p>ועם כל דא מאן דלא קביל ממאריה אלא משלוחיה איכא אפרשותא ומאי אפרשותא אית בין דא לדא דהא כתיב משה קבל תורה מסיני ולבתר ומסרה ליהושע אנא קבילנא ולבתר מוסרנא לכלהו</p>	<p>ועם כל זה מי שלא קיבל מאדונו אלא משלוחו, יש הבדל, ואיזה הבדל יש בין זה לזה, שהרי כתוב משה קבל תורה מסיני ואחר כך מסרה ליהושע, אני קבלתי ואחר כך מסרתי לכלם.</p>
<p>והכי מאן דמקבל מאחרא כקבלת סיהרא וככביא משמשא ובהאי קבול אתמלי ומאן דמקבל יכיל לאסתלקא מניה נביעו כמה דחוינא בשמשא וסיהרא דאסתלקת נהורא דלהון בליליא דלא נהיר שמשא אלא ביממא וסיהרא</p>	<p>וכן מי שמקבל מאחר כקבלת הלבנה והכוכבים מן השמש, ובקבול הזה הוא מתמלא, ומי שמקבל יכולה להסתלק ממנו הנביעה, כמו שראיתי בשמש ובלבנה, שמסתלק האור שלהם בלילה, שאין השמש מאיר אלא ביום והלבנה</p>

תשכח בגימ' תתקס"א וכן עולה כבוד כא"ף בית וא"ו דל"ת ע"ה הוא תתקס"א והיינו כסא הכבוד (נ"א). מסטרא דכתר עליון (יהל אור).

¹ מסטרא דחכמה (יהל אור).

² מסטרא דאימא (יהל אור).

³ מסטרא דל"ת שמירה כמ"ש (עירובין צו ע"א וש"מ) כ"מ שנאמר המשר פן כו' (יהל אור).

⁴ ר"ל כבוד אלקים בינה, שנקרא אלקים, דשם ה' קודם ל', ור"ל דכבוד דאבא אבא (איכא כצ"ל) לעשות מצותיו, אבל באימא מסטרא דשב ואל תעשה האיך שייך כבוד, ואמר כבוד הסתר דבר (יהל אור).

⁵ עי' לקמן רסח ע"ב. ההמון בחרו להם שאר התשוקות והחכמים בחרו להם הכבוד והמעלה. וזהו כבוד חכמים ינחלו כי החכמים יבחרו להם לנחלה הכבוד ושלמות החכמה וכסילים בחרו להם מה שהוא מרים קלון. ומלת ינחלו עומדת במקום שנים. כאלו אמר כבוד חכמים ינחלו וכסילים ינחלו מרים קלון (אדרת אליהו על מלאכי ג' ו). כבוד חכמים ינחלו לא די לחכמים שיהיה להם כבוד אלא שמנחילין גם לבניהם הכבוד וזהו הכבוד של החכמים ינחלו לבניהם. וכסילים מרים קלון כלומר שהכבוד שנותן להם הקב"ה הוא כדי להרים קלונם אח"כ דוגמת המן שאם לא היה לו הכבוד תחילה לא היה הקלון גדול (בהגר"א במשלי).

⁶ ר"ל מסטרא דכבוד כמ"ש (יהל אור).

בליליא	בלילה.
<p>ואי תימא דההוא נהורא דסיהרא משמשא איהו דאף על גב דאתכניש נהיר בסיהרא וככביא הא חזינן מסטרא אחרא בלקותא דסיהרא ושמשא דאסתלק נהורייהו ואשתארו כנופא בלא נשמתא דאית אדון עליהם מחשיך מאוריהם אבל עקרא דנהורא ההוא אתר דנביע דלית פסק לנהורא דיליה ולא אית עליה אלהא אחרא למפסק מניה נהוריה</p>	<p>ואם תאמר שאותו אור של הלבנה הוא מן השמש, שאף על גב שהוא נכנס, הוא מאיר בלבנה ובכוכבים, הרי ראינו מצד אחר בלקוי הלבנה והשמש, שמסתלק אורם ונשארים כמו גוף בלי נשמה, שיש עליהם אדון שמחשיך את מאוריהם, אבל עיקר האור אותו מקום שנובע שאין הפסק לאור שלו, ואין עליו אלוה אחר להפסיק ממנו את מאורו.</p>
<p>ועלת העלות בתר דאנת תמן לית פסק לנביעו דנהורא דאורייתא יהא רעוא דילך דלא תזוז מאבא ואימא דילי ולא מבנוי והכי מאן דאמית גרמיה על אורייתא דהיא יקרה אתקיימת ביה ולא מפסקת מניה מה דלאו הכי מאן דלא ישתדל בה אלא אף על גב דעבד צווי חכמים איהו שמש דלהון עבד ולא בן</p>	<p>ועילת העילות, מאחר שאתה שם, אין הפסק לנביעת אור התורה, יהי רצונך שלא תזוז מאבא ואמא שלי ולא מבניו. וכך מי שממית עצמו על התורה שהיא יקרה, מתקיימת בו, ואינה מפסיקה ממנו. מה שאין כן מי שאינו עוסק בה, אלא אף על גב שעושה צווי חכמים, הוא משמש שלהם, עבד ולא בן.</p>
<p>אבל אי איהו מהימנא מאריה אשליט ליה בכל דיליה אבל מאן דלא אשתדל באורייתא ולא משמש חכמים למשמע מנייהו פקודין לקיים נעשה ונשמע אלא דסרה ועבר על לא תעשה איהו שקיל לאומין דעלמא עכו"ם בנוי דסמאל ונחש דאתמר בהו וכסילים מרים קלון דלא בעו לקבלא אורייתא דכל דלית ביה תורה לית ביה כבוד דאתמר בהם כבוד חכמים ינחלו ועם כל דא מארי מתיבתא לא כל כבוד שוה דהא בן יכבד אב ועבד אדוניו</p>	<p>אבל אם הוא נאמן, אדונו משליט אותו בכל אשר לו. אבל מי שלא עוסק בתורה ולא משמש חכמים לשמוע מהם מצוות, לקיים נעשה ונשמע, אלא שסרח ועבר על לא תעשה, הוא שקול לאומות העולם עובדי עכו"ם, בני סמאל ונחש, שנאמר בהם וכסילים מרים קלון, שלא רצו לקבל את התורה, שכל שאין בו תורה אין בו כבוד, שנאמר בהם כבוד חכמים ינחלו, ועם כל זה ראשי הישיבה לא כל כבוד שוה, שהרי בן יכבד אב ועבד אדוניו.</p>
<p>בן יכבד על מנת דלא לקבל אנרא אבל מצווה הוא בכבוד אבא ואמא ואי לא בעי למעבד צווייה יכתש ליה אבא ואמא עד דיעבד על כרחיה ואי הוי ברא רברבא ב"ד כופין ליה דאי לא בעי למעבד מה כתיב ביה בננו זה סורר ומורה² איננו שומע בקולנו ודנין ליה בסקילה</p>	<p>בן יכבד על מנת שלא לקבל שכר, אבל הוא מצווה בכבוד אב ואם, ואם לא רוצה לעשות צויו יכו אותו האב והאם עד שיעשה בעל כרחו, ואם היה בן גדול בית דין כופים אותו, שאם אינו רוצה לעשות, מה כתוב בו בננו זה סורר ומורה</p>

¹ עי' לעיל ז ע"ב כט ע"א. ועי' תיקו"ז ו ע"א: אין כבוד אלא תורה ואית כבוד נברא ואית כבוד נאצל מסטרא דאורייתא דבריהא אתמר בישראל כי לי בני ישראל עבדים (ויקרא כה נה) ומסטרא דאצילות בנים אתם לה' וגו' (דברים יד א). בהגר"א, ובגין דא כבוד כו' - ר"ל, דאמרנו דאית אורייתא דאצילות דשכינה דנקראת כבוד א"ל (זהר ח"א ח ע"א), ואורייתא דבריהא דנקראת כסא הכבוד. ועי' תז"ח כה ע"ב, ובג"ד אם כבנים, בהגר"א: וז"ש אבינו מלכנו. ועי' רמ"ז רטו ע"א: עבדים וכו', אור ז"א דאצילות ירד ובקע המסך שבין האצילות לבריהא, אבל כשירד ליצירה נחלש כחו ולא בקע רק הכה ונתנוצץ אורו ביצירה, וממנו מפנימיותו היה סוד רישא דא"א דיצירה רישא מגולה, ע"כ. ובזה נבין מה שנקראו עבדים המושפעים מן היצירה, לפי שאין ליצירה קורבה ממש עם האצילות ולכן הם עבדים, אבל המושפעים מן המטרונות שבתוכו הם בנים קרובים לאב העליון, שה"ס חכמה דמקנן באצילות. ולכן אומרים אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, אם כעבדים עינינו לך תלויות, ולא למטה כי סוף אתה אדון הכל.

² הנגה הוא סוד הסוטה הנזכר בפרשת נשא בר"מ (דף קכד ע"א). והענין כי לנר"ן שבב"ע הנקרא ערלה ונקרא עור כמ"ש פרשת תצא (דף רעו), יכיל קליפת נגה לאתדבקא, אבל באצילות לא יכול לאתדבקא. וז"ס (בראשית לט י) לשכב עמה, פי' כי קליפת אש נתדבקה בנגה, ונגה נעשה בסוד ערלה על המילה, ודם נדה

	<p>איננו שומע בקולנו, ודנים אותו בסקילה.</p>
<p>אכל עבד דמשמש על מנת לקבל פרס אי לא עביד צווייה דרביה מאריה אעבר ליה מגו ביתיה ויטול אחרא מה דלא הוה יכיל למעבד הכי לבריה אלא או יעביד צווייה או יקטול ליה</p>	<p>אבל עבד שמשמש על מנת לקבל פרס, אם אינו עושה את צווי רבו, אדונו מעביר אותו מתוך ביתו ויקח אחר, מה שלא היה יכול לעשות כך לבנו. אלא או שיעשה את הצווי שלו או שיהרג אותו.</p>
<p>אמר ליה בוצינא קדישא מאן גרים דלא יעביד צווייה הואיל ובריה הוא אמר רעיא מהימנא ודאי תערובת דרע ורזא דא גרם לישראל למחטי גבי אבוהון דבשמיא ורזא דא ויתערבו בגוים ודא גרם קטולא לישראל וחריב בי מקדשא ובגין דא אין מקבלים גרים לימות המשיח² אלא יי' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר דישראל אינון מאילנא דחיי עבד טוב ועבד רע מסטרא דמטטרוין עבד טוב עבד נאמן³ לרביה עבד רע סמאל</p>	<p>אמר לו הנר הקדוש, מי גרם שלא יעשה את צויו, הואיל ובנו הוא. אמר הרועה הנאמן, ודאי תערובת של רע, וסוד זה גרם לישראל לחטוא לאביהם שבשמים, וסוד זה ויתערבו בגוים, וזה גרם הרג לישראל, והחריב את בית המקדש, ולכן אין מקבלים גרים לימות המשיח, אלא ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר, שישראל הם מעץ החיים עבד טוב, ועבד רע מצד של מטטרוין. עבד טוב עבד נאמן לרבו, עבד רע סמאל.</p>
<p>מאן דאיהו⁴ מאילנא דחיי איהו בן עולם הבא בן מסטרא דבין ייה בינה וירית מלכותא דאיהו ה' ואיך ירית לה אי עביד צווייה דאבא ואמא בגין דאיהו מלכותא מצות המלך ועליה אתמר מדוע אתה עובר את מצות המלך איהו מצוה וצווייא דמלכא על עשה ועל לא תעשה</p>	<p>מי שהוא מעץ החיים, הוא בן העולם הבא, בן מצד של ב"ן י"ה בינה, ויורש את המלכות שהיא ה', ואיך יורש אותה, אם עושה את הצווי של אבא ואמא, משום שהיא מלכות, מצות המלך, ועליו נאמר מדוע אתה עובר את מצות המלך, היא מצוה וצויו של המלך, על עשה ולא תעשה.</p>
<p>מצוה מדאורייתא דאיהו ת"ת והכא לית תמן פרודא קב"ה אמת תורתו אמת איהו תורתו ומצותו כנוונא דבינה תורתו ומצותו דחכמה דאית תורה דבריאה וחכמה דבריאה ובינה דבריאה⁵ והכי בכל מדות בהאי יכיל בן בהאי אורייתא למהוי בלא מצוה ומצוה בלא תורה בפרודא ומהכא</p>	<p>מצוה מן התורה שהיא תפארת, וכאן אין שם פרוד, הקדוש ברוך הוא אמת תורתו תורת אמת. הוא תורתו ומצוותו, כדוגמא שבינה תורתו ומצוותו של חכמה, שיש תורה של בריאה וחכמה של בריאה, ובינה של בריאה, וכך בכל המדות, בזה יכול בן בתורה הזו להיות בלי מצוה, ומצוה בלי תורה בפרוד, ומכאן</p>
<p>דף פנ/א</p>	

ביסוד דילה, ואז נתחללה, ואז (דברים כב יט) ולו תהיה לאשה, כי על ידה מתהפך משד למלאך (זהר ח"ג רעז ע"א). וע"ש פרשת תצא (דף רעז ע"א) ענין ס"מ ולילית, שהם ב' קליפות נגה שבהם היו משתמשין בדור הפלגה והמבול, וכו', ואז נטרד סמאל¹ ובת זוגו, שבתחילה היה רובו טוב ומיעוטו רע ועתה נטמא, כי היה רובו רע וטמא כנזכר בתקונים (דף נד ע"א) וכו', ומשם הוא בן סורר ומורה הנמשך מנוגה הנקרא פרה סוררה כנזכר פרשת בלק (קצ"ז ע"ב) (ע"ח שער מט פרק ז).

¹ שנכרת משא"כ בבן שקטין ואייתי ליה בגלגולא (יהל אור).

² עי' ח"ב קכ ע"ב, ותיקו"ז לא ע"א, וקלב ע"א.

³ מט"ט (יהל אור).

⁴ ר"ל מעולם הבריאה ומהכא יכול לחטוא כמש"ו (יהל אור).

⁵ ראש מט"ט ז"א דבריאה, ובינה דבריאה תפלין בראש דהאי ז"א. וכן נוקבא דבריאה תפלה של יד דהאי ז"א (ע"ח שער מב פרק ב). אמא של בריאה היא פרצוף שלם מ"ס, וז"ס (תיקו"ז כד ע"ב) אמא מקננא בכורסייא, כי פרצוף בינה דבריאה הנקרא כורסייא הוא נגלה בפרצוף שלם, משא"כ באותם שלמעלה ממנה שהם א"א ואבא, ולכן מכנים הבריאה אל בינה (שם פרק יד).

רע"מ	בן סורר ומורה.
בן סורר ומורה	בן סורר ומורה.
אבל מסטרא דאצילות לית אפרשותא תמן וכן מתמן אין חטא בא על ידו ולית בה עונש ולא שכר ולא מיתה ובגין דא אורייתא דא אילנא דחיי שכר העולם הבא	אבל מצד של אצילות, אין הבדל {פירוד} שם, וכן משם אין חטא בא על ידו, ואין בו עונש ולא שכר ולא מיתה, ולכן התורה זה עץ החיים, שכר העולם הבא.
ואילנא דא אילנא דחיי אתקרי ואתקרי העולם הבא ולא אתקרי ביה שכר בגין דאיהו מתמן לא אשתדל באורייתא לקבלא אנרא לא במעשה ולא בדיבור ולא במחשבה	והאילן הזה נקרא עץ החיים, ונקרא העולם הבא, ולא נקרא בו שכר משום שהוא משם, לא עוסק בתורה לקבל שכר לא במעשה ולא בדבור ולא במחשבה.
אתא בוצינא קדישא לנשקא ליה ידיה אמר ודאי אתה הוא בן מתמן בדיוקנא דברא בוכרא דיליה תפארת ברא דאבא ואמא עלאה אצילות דיליה בלא הפסקה לא קדמך ברא אחרא לא במחשבה ולא בדיבור ולא במעשה	בא הנר הקדוש לנשק את ידו, אמר ודאי אתה הוא בן משם, בדמות של בנו בכורו תפארת, בן של אבא ואמא העליונים, האצילות שלו בלי הפסקה, לא קדם אותך בן אחר לא במחשבה ולא בדבור ולא במעשה.
אמר רעיא מהימנא ואנת וחבריא וראשי מארי מתיבתאן דמומנין הכא אחי בלא הפסקה כלל ובלא תערובת נשקו בלהו דא לדא ואשתמודעו באחוה ובכו	אמר הרועה הנאמן, ואתה והחברים וראשי בעלי הישיבות שמזומנים לכאן אחים שלי בלי הפסקה כלל ובלי תערובת, נשקו כולם זה לזה והכירו באחוה ובכו.
פתח ר"ש ואמר עם כל דא ברא בוכרא חייבין כל אחוי ביקריה דהא כתיב כבד את אביך ואוקמוה רבנן את לרבות אחיך הגדול	פתח רבי שמעון ואמר עם כל זה בן בכור חייבים כל אחיו בכבודו, שהרי כתוב כבד את אביך, ופרשוה רבותינו "את" לרבות אחיך הגדול.
ואפילו מכל סטרא איהו מפרש עלך באורייתא בשגם ¹ זה הבל ולא היה לאדם קדמאה ברא קדמאה מניה ואוקמוה רבנן בשגם זה משה דברא דמלכא בכל אתר אנת בוכרא מסטרא דאילנא דחיי דטוב ורע אנת הוא טוב (בוכרא) הה"ד וירא אלהים את האור כי טוב ותרא אותו כי טוב הוא ומתמן קרא יתך קב"ה עבד נאמן	ואפילו מכל צד הוא מפרש עליך בתורה, בשגם" זה הבל, ולא היה לאדם הראשון בן קדמון ממנו, ופרשוה רבותינו בשגם" זה משה, שבן המלך בכל מקום אתה הבכור מצד של עץ החיים, של טוב ורע אתה הוא טוב (בכור), זהו שכתוב וירא אלהים את האור כי טוב, ותרא אתו כי טוב הוא, ומשם קרא אותך הקדוש ברוך הוא עבד נאמן.
לבתר סליקת למהוי מלכא הה"ד ויהי בישורון מלך לבתר בן בית לעילא מלך מסטרא דמלכות דבריאה בן בית מסטרא דבינה דבריאה	אחר כך עלית להיות מלך, זהו שכתוב ויהי בישורון מלך, אחר כך בן בית למעלה, מלך מצד של מלכות של בריאה, בן בית מצד של בינה של בריאה.
כען אנת מלך מסטרא דאילנא דמלכות דאצילות בן בית מסטרא דב"ן י"ה תפארת דאצילות זכאה חולקך ומאן גרים לך דא בגין דאשתדלותך בתורה ובמצוה ליחדא קב"ה ושכינתיה לאעלא מלכא על אתריה ועל משרייתיה לעילא ועל ישראל לתתא ובג"כ (ס"א	כעת אתה מלך מצד של עץ המלכות של אצילות. בן בית מצד של ב"ן י"ה, תפארת של אצילות, אשרי חלקך. ומי גרם לך את זה, משום עסקך בתורה ובמצוה, לייחד את הקדוש ברוך הוא ושכינתו, להעלות את המלך על מקומו ועל מחנותיו למעלה ועל ישראל למטה,

¹ גימ' משה ועליו נאמר והיו ימיו מאה ועשרים שנה (יהל אור).

<p>ובגינך) ירתין בלהו נשמתין דאצילות מניה ואתקריאו בנין דיליה משם יהו"ה דאצילות דלית תמן פרוד וקצוץ דבקדמיתא אתמר בהו בנין לקב"ה ושכינתיה מצד יהו"ה דבריאה דאתמר ביה בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כגון¹ בנים ליהו"ה דאצילות</p>	<p>ולכן (ובגללך) כולם יורשים נשמות של אצילות ממנו ונקראים בנים שלו, משם יהו"ה של אצילות, שאין שם פרוד וקצוץ, שבראשונה נאמר בהם בנים לקדוש ברוך הוא ושכינתו מצד יהו"ה של בריאה, שנאמר בו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, כגון בנים ליהו"ה של אצילות.</p>
<p>ובך אתקיים פקודא דאיהי מצוה על ישראל להעמיד עליהם מלך הה"ד שום תשים עליך מלך ואתקיים בך ויהי בישראל מלך כד בקדמיתא וכלהו מתנהגין אתבריך כאברין דמתנהגין בלהו בתנועה דנשמתא דאתפשטא על כל אבר בגין דכתר עליון אנת תהא מעוטר ביה דביה עלת העלות איהו כתר על כלא טמיר וגניז מלגיו מניה ומניה אתפשט על כל ספירן ומסדר לון למהוי דא רב ודא זעיר ודא בינוני ואנהיג לון לרעותיה ונהיר בהו ומקשר לון ומיחד לון הכי אנת תהא מנהיג לישראל בכל מדות טבין דיליה ותסדר כל חד כרחוי ליה</p>	<p>ובך התקיימה המצוה שהיא מצוה על ישראל להעמיד להם מלך, זהו שכתוב שום תשים עליך מלך, והתקיים בך ויהי בישראל מלך כבראשונה, וכולם מתנהגים אחר כך כמו איברים, שכולם מתנהגים בתנועת הנשמה שמתפשטת על כל איבר, משום שכתר עליון אתה תהיה מעוטר בו, שבו עילת העילות, הוא כתר על הכל, טמיר וגנוז מבפנים ממנו, וממנו מתפשט על כל הספירות ומסדר אותם, להיות זה גדול וזה קטן וזה בינוני, ומנהיג אותם לרצונו ומאיר בהם ומקשר אותם ומיחד אותם, ככה אתה תהיה מנהיג לישראל בכל המדות הטובות שלו, ותסדר כל אחד כראוי לו.</p>
<p>הבכור כבכורתו והצעיר כצעירתו ובינוני כפום דרגיה ותקשר לון קשר אחד לגבי אבוהון דבשמיא למהוי בלהו בשפה ברורה לברכא לקב"ה ולקדשיה ולייחדיה בדרגא דילך במחשבה דילך באצילות דילך דאתקיים בך ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם קום אתער בפקודא להכרית זרעו של עמלק²</p>	<p>הבכור כבכורתו והצעיר כצעירותו והבינוני כפי דרגתו, ותקשר אותם קשר אחד לאביהם שבשמים, להיות כולם בשפה ברורה לברך את הקדוש ברוך הוא ולקדשו ולייחדו בדרגה שלך, במחשבה שלך, באצילות שלך, שהתקיים בך ואצלתי מן הרוח אשר עליך, ושמתי עליהם, קום התעורר במצוה להכרית זרעו של עמלק.</p>
<p>איש אמו ואביו תיראו וגו' פקודא דא לכבד אב ואם דאצטריך בר נש למדחל מאבוי ומאמיה ולאוקיר לון כמה דאצטריך בר נש לאוקיר ליה לקודשא בריך הוא מסטרא דרוחא דיהב בנויה ולמדחל מניה הכי אצטריך ליה לאוקיר לאבוי ולאמיה מסטרא דגופא דיליה ולמדחל מנהון דהא אינון משתתפין בקודשא בריך הוא ועבדי ליה גופא והואיל ואינון שותפין בעובדא ליהו שותפין בדחילו ויקרא</p>	<p>איש אמו ואביו תיראו וגו', מצוה זו לכבד אב ואם, שצריך בן אדם לירא מאביו ומאמו ולכבד אותם, כמו שצריך בן אדם לכבד את הקדוש ברוך הוא מצד הרוח שנתן בתוכו ולירא ממנו, כך צריך לכבד את אביו ואת אמו מצד של הגוף שלו ולירא מהם, שהרי הם משתתפים עם הקדוש ברוך הוא ועושים לו גוף, והואיל והם שותפים במעשה יהיו שותפים ביראה וכבוד.</p>
<p>כגוונא דא תלת שותפין אשתכחו לעילא ברזא דאדם אדם קדמאה אף על גב דגופא דיליה הוה מעפרא לאו מעפרא דהכא הוה² אלא מעפרא דבי³ מקדשא לעילא אבא ואמא</p>	<p>כדוגמא זה שלשה שותפים נמצאו לו למעלה בסוד של אדם, אדם הראשון אף על גב שגופו היה מעפר, לא מעפר של כאן היה, אלא מעפר של בית המקדש</p>

¹ פ' תצא רפא ע"ב שייך לנשא קמה ע"א (הערת הזהר).

² עי' הערה בסוף הספר.

³ מיסוד ומלכות (יהל אור).

<p>אשתכחו ומלכא עלאה! אשתתף בהדיהו ושדר ביה רוחא דחיי ואתברי וכגוונא דא אשתכח כלא עילא ותתא וע"ד אצטריך ליה לבר נש למדחל לקב"ה ולמדחל לאבוי ולאמיה</p>	<p>של מעלה, האב והאם נמצאו והמלך העליון השתתף עמם, ושלח בו רוח של חיים ונברא. וכדוגמא זה נמצא הכל למעלה ולמטה, ועל כן צריך אדם לירא מהקדוש ברוך הוא ולירא מאביו ואמו.</p>
<p>בס"ת אדם קדמאה לא הוה ליה מהאי עלמא כלום² חר צדיק עבד שמושא בנוקביה³ ואתעביר מההוא שמושא גופא חדא⁴ דנהירו דיליה יתיר⁵ מכל אינון מלאכין שליחן לעילא⁶ וכד אתברי ההוא גופא מלכא עלאה שדר בההוא צדיק כ"ב אתוון ואשתתף בהדיהו ונפק לעלמא⁷</p>	<p>בסתרי תורה אדם הראשון לא היה לו מהעולם הזה כלום, צדיק אחד עשה שמוש עם נקבתו ונעשה מאותו השמוש גוף אחד שאורו יותר מכל אותם המלאכים השלוחים למעלה, וכשנברא אותו הגוף, המלך העליון שלח באותו הצדיק עשרים ושתים אותיות והשתתף עמם ויצא לעולם.</p>
<p>כיון דנפק חמו ליה שמושא וסיהרא ואסתימו</p>	<p>כיון שיצא ראו אותו השמש והלבנה והסתימו</p>
<p>פג/ב</p>	
<p>אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם ר' חייא פתח אל תפן אל קשי העם הזה וגו' אל תפן וכי מאן הוא דיימא למלכא אל תפן והא כתיב כי עיניו על דרכי איש וכתוב אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי' והא בכלא אשגח קב"ה וכל עובדין מסתכל ועייל בדינא על כלהו אם טב ואם ביש כד"א האלהים יביא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע ומשה אמר אל תפן אלא כמה בעי בר נש לאסתמרא מחובוי בנין דלא יחטי קמי מלכא</p>	<p>אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם, רבי חייא פתח אל תפן אל קשי העם הזה וגו', אל תפן, וכי מי הוא שיאמר למלך אל תפן, והרי כתוב כי עיניו על דרכי איש, וכתוב אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה', והרי הקב"ה משגיח בכל, ומסתכל על כל המעשים, ומכניס בדין על כולם אם טוב ואם רע, כמו שנאמר האלהים יבא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע, ומשה אומר אל תפן, אלא כמה צריך</p>

¹ ת"ת (יהל אור).

² ר"ל ממדרגת העוה"ז כמו שהיא עתה לא היה לו לאדה"ר מאומה (דע"ה ח"ב כח ע"ד).

³ ר"ל על הזווג של יעקב ורחל אשר היו אז במדרגת יש"ס ותבונה, כי יעקב ורחל בערך כללות הזו"ן הם בחי' יסוד כמ"ש באנ"כ (פרק ט), והם ג"כ בבחי' ישסו"ת לגבי אר"א כמ"ש שם (דע"ה ח"ב כח ע"ד).

⁴ והוא ע"ד הר"ק דז"א שהוא בחי' גוף בערך היותו בגדלות, ונעשה הר"ק שהוא הגוף מיסו"ת וע' שער המוחין ובכ"מ, וכן היה גופו של אדה"ר שהיה אח"כ במדרגת הזו"ן של עתה, ונעשה הגוף שלו מיעקב ורחל של אז (דע"ה ח"ב כט ע"א).

⁵ לעתיד לבוא היא נבזקת בכל הגוף, כי יהיו כל הגופות בסוד כתנות אור בא' כמו אדה"ר קודם החטא (כמ"ש ב[זהר] פ' בראשית לו ע"ב, פקודי רכט ע"ב, קדושים פג סע"א, וע' פ' שלח קסט סע"א ורע"ב, ופ' יתרו צד ע"א) (דע"ה ח"א פא ע"ב).

⁶ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י. מבואר בזוה"ק (בראשית לד סע"א) כי יש ב' מיני מלאכים שנבראו שניהם ביום ה', והם זולת אותן שנבראו ביום ב' המתבטלין ומתחדשים בכל יום והם נזכרים בזוה"ק (בראשית יז ע"ב, ויח ע"ב) וכנ"ל ענ"ט, כי הם קטנים מכולם. אבל אותן שנבראו ביום ה' הם גדולים מהם, והם ב' מינים: אחד, הנאמר עליהם (בראשית א כ) ועוף יעופף על הארץ ולא נאמר בהם למינהו, והשני הוא מה שנאמר עליהם (שם כא) ואת כל עוף כנף למינהו. והשניים, הם גדולים מן הראשונים, וכמ"ש בזוה"ק שם, ועוף יעופף על הארץ אליו שליחי עלאין דאתחזון לבני נשא בחיזו דבר נש, ולכך נאמר בהם יעופף על הארץ, והרי הם משתנים ומתלבשים בגוף כגוונא בהאי עלמא, וכמ"ש בפ' תולדות (קמד ע"א) ופ' וירא (קא ע"א) וע' פ' יתרו (צד ע"א). אבל אותן שנאמר בהם למינהו, הם אינם משתנים לעולם ואינם מתגלים לבני אדם אלא רק בבחי' השגה ושכל ולא בחוש (דע"ה ח"ב כט ע"א עיי"ש כט ע"ג וע"ד וכן לב ע"א). עי' פרשת בראשית לד סע"א (לש"ו)

⁷ ביום ו', כי אז נתעלו העולמות כולם למקומם ומדרגתם, וכמו שיהיו בתיקון העתיד. והוא מה שאמרו בזוה"ק הנז' (בראשית כ סע"א) כי ביום שתיתאה עלמין כלהו אתיישבו בדוכתייהו, והיה כ"ז לצורך בריאת האדם וכמ"ש בזוה"ק פ' קדושים (דף פג סע"א), ע' מאמרי רשב"י שם, ובדברינו לעיל דרוש ג' ענף י"ג. והיה כל עליית העולמות רק ביום ו' ולצורך בריאת האדם (דע"ה ח"ב קטז ע"א).

קדישא	אדם להשמר מחטאו כדי שלא יחטא לפני המלך הקדוש.
ת"ח בר נש דעביד מצוה ההיא מצוה סלקא ¹ וקיימא קמי קב"ה ואמרה אנא מפלנייא דעבד לי וקב"ה מני לה קמיה לאשגחא בה כל יומא לאוטבא ליה בנינה עבר על פתגמי אורייתא ההיא עבירה סלקא קמיה ואמרה אנא מפלנייא דעבד לי וקודשא בריך הוא מני לה וקיימא תמן לאשגחא בה לשצאה ליה הה"ד וירא יי' וינאץ מכעס בניו ובנותיו	בא וראה בן אדם שעושה מצוה, אותה מצוה עולה ועומדת לפני הקדוש ברוך הוא, ואומרת אני מפלוני שעשה אותי, והקדוש ברוך הוא מונה אותה לפניו להשגיח בה כל יום להיטיב לו בשבילה, עבר על דברי תורה, אותה עבירה עולה לפניו ואומרת אני מפלוני שעשה אותי, והקדוש ברוך הוא מונה אותה ועומדת שם להשגיח בה לכלות אותו, זהו שכתוב וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו.
מהו וירא ההוא דקיימא קמיה תב בתשובה ² מה כתיב גם יי' העביר חטאתך ³ לא תמות דאעבר ההוא חובא מקמיה בגין דלא יסתכל ביה לאוטבא ליה ועל דא אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו	מה זה "וירא אותו", שעומד לפניו. שב בתשובה, מה כתוב גם ה' העביר חטאתך לא תמות, שהעביר אותו החטא מפניו כדי שלא יסתכל בו להיטיב לו, ועל כן אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו.
אמר רבי יוסי וכן מהכא משמע דכתיב נכתם עונך לפני	אמר רבי יוסי וכן מכאן משמע, שכתוב נכתם עונך לפני.
רבי יוסי זעירא עאל קמיה דרבי שמעון יומא חד אשגחיה דהוה יתיב וקארי כתיב ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל משמע דאדם וחווה ⁴ כחדא אתבריאו ובגופא חדא דכתיב אשר נתת עמדי ⁵ ולא כתיב אשר נתת לי	רבי יוסי הקטן נכנס לפני רבי שמעון יום אחד, מצא אותו שהיה יושב וקורא, כתוב ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל, משמע שאדם וחווה נבראו כאחד ובגוף אחד, שכתוב אשר נתתה עמדי, ולא כתוב אשר נתת לי.
אמר ליה אי הכי ⁶ והכתיב אני האשה הנצבת עמכה בזה ולא כתיב הנצבת לפניך	אמר לו אם כך והרי כתוב, אני האשה הנצבת עמכה בזה, ולא כתוב הנצבת לפניך.
אמר ליה אי כתיב הנתנת עמך הוה אמינא הכי כדכתיב אשר נתת עמדי אבל הנצבת כתיב	אמר לו אם כתוב הנתנת עמך הייתי אומר כך, כמו שכתוב אשר נתתה עמדי, אבל הנצבת כתוב.

¹ פי' יחוד שיחד הספירות העליונות והמשיך אור נעלם ויתהנה מהיחוד והזווג, ההוא כעין מציאות נחמד בספירות חשוב ממלאך כמה אלף פעמים, והמציאות ההוא המאיר היא המצוה העומדת לפני הקב"ה וכן ההפך מן העבירה דהיינו הפגם העליון ח"ו (אור יקר).

² כי על ידי התשובה האור מאיר במקום הפגם ואינו במציאות (אור יקר).

³ דהיינו הפגם המתהוה, ואין הכוונה "העביר" שבטלו מכל וכל, אלא העבירו ותקנו בערך למעלה, והיינו העברה לבד. ואם תאמר אל תפן אל מנחתם מאי איכא למימר, ויש לומר כי העברה זו אינה מחיקת הדבר מכל וכל כדפי' לעיל אלא הכוונה יסלקהו לפי שעה או לזמן נס דעת קרח לעת זו אל תפן אלא העברו, ויעמד להם לעת עלייתם כאומרו מוריד שאול ויעל (אור יקר).

⁴ וא"ת וכי מהכא לחוד משתמע זיל קרי בי רב הוא דכתיב ויקח אחת מצלעותיו וכדפי' בזהר ובמדרש, ויש לומר דהשתא בא להוכיח כמאן דאמר דו פרצופין נבראו ולא היתה זנב, דאי מקרא דויבן וכו' אפשר לפרש זנב היתה (אור יקר).

⁵ משמע אשה שלימה ממש, והיינו אומרו "משמע דאדם וחווה" (אור יקר).

⁶ ירצה מנא לך שהאשה אשר נתתה עמדי אמציעות דו פרצופין קאי נימא דאמציאות ויביאיה אל האדם קאי, ואי משום דכתיב אשר נתתה עמדי, דהיינו עמדי ממש לא היא, דהכא כתיב אני האשה הנצבת עמכה ולא כתיב לפניך (אור יקר).

אמר לו והרי כתוב, ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו, אעשה לו עכשיו.	אמר ליה והא כתיב ויאמר יי' אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו אעשה לו השתא
אמר לו כך הוא ודאי, שאדם היה לבדו, שלא היה לו סמך מנקבתו משום שהיתה בצדו כפי שבארנו.	אמר ליה הכי הוא ודאי ¹ דאדם לבדו הוה דלא הוה סמך בנוקביה בגין דהוה בסטרוי כמה דאוקימנא
ומה שאמר אעשה לו עזר, כך הוא שלא כתוב אברא לו עזר, משום שכתוב זכר ונקבה בראם.	ומה דאמר אעשה לו עזר הכי הוא דלא כתיב אברא לו עזר בגין דכתיב זכר ונקבה בראם
אבל כתוב אעשה, ומה הוא "אעשה", אתקן משמע, שהקדוש ברוך הוא נטל אותה מצדו ותיקן אותה בתיקון והביא אותה לפניו, ואז השתמש אדם באשתו והיה לו סמך.	אבל אעשה כתיב ומהו אעשה אתקן ² משמע דקב"ה נטיל לה מסטרוי ותיקין לה בתקונא ואייתי לה קמיה וכדין אשתמש אדם באנתתיה והוה ליה סמך
ושנינו יפיו של אדם כסא של הקשר העליון, מהזהר המאיר. יופיה של חוה שלא היו יכולים כל הבריות להסתכל בה, ואפילו אדם הראשון לא היה מסתכל בה עד אותו הזמן שחטאו, והוסר (והקטן) היופי שלהם, אז הסתכל בה אדם והכיר בה לשמש עמה, זהו שכתוב וידע אדם עוד את אשתו, וידע בכל, וידע בתשמיש, וידע שהכיר בה והסתכל בה.	ותנינן שפירו דאדם קדתיר' דקיטרא עלאה מזיהרא דנהרא ³ שפירו דהוה דלא הוה יכלין כל בריין לאסתכלא בה ואפילו אדם ⁴ לא הוה אסתכל בה עד ההיא זמנא דחאבו ואעדיאת (ס"א ואזעירת) שפירו דלהון כדין אסתכל בה אדם ואשתמודע בה לשמשא בה הה"ד וידע אדם עוד את אשתו וידע בכלא וידע בתשמיש וידע דאשתמודע בה ואסתכל בה
ושנינו אסור לו לאדם להסתכל ביפיה של אשה כדי שלא יבא להרהור רע ויעקר	ותנינן אסיר ליה לבר נש לאסתכלא בשפירו דאנתתא ⁵ בגין דלא ייתי בהרהורא בישא ויתעקל
	רע"מ
את אורם, שתפוח רגלו החשיך את האור שלהם.	נהורייהו דתפוחא דרגליה אחשיך דלהון
למה, משום שמעשה השמש והלבנה יצא, כיון שחטא נחשך והקטין עצמו והצטרך לגוף אחר בעור ובבשר, שכתוב ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו	מאי טעמא בגין דמעובדא דשמשא וסיהרא ⁶ עלאה נפק כיון דחטא אתחשך ואזעיר גרמיה ואצטריך לגופא אחרא במשכא ובבשרא

¹ אפשר דהוה הכרח דבריו ממלת לבדו או ממלת אעשה (אור יקר).
² מאי תיקונא בעי, בשלמא אם זנב היתה בעי תיקונא ובריאה, אלא למאן דאמר אשה ממש פרצוף היתה מאי תיקונא בעי, לזה אמר שהקב"ה יפה אותה יותר מאדם, ובהיותה אחריו לא היתה יפה (כמותו) אפילו כמוהו ואחר התיקון היתה יפה ממנו כמה פעמים כדמפרש במתניתין (אור יקר).
³ כשחטא אדם הראשון, נסתלקה ממנו זיהרא עלאה, כנזכר בזוהר בסתרי תורה פרשת קדושים (פג ע"א), והיא בחי' נרנח"י מעולם האצילות (שעה"ג הק' ז). אותן הנר"ג דהאצילות של אז, שהוא כללות הנרנח"י דהאצילות של עתה, הנה הוא הנקרא בזוה"ק (פ' קדושים דף פג סע"ב) ובפרט בזוה"ק בראשית (לו רע"ב) ושיר השירים (נד ע"ד ז"ח סט ע"ב) בשם זיהרא עלאה (דע"ה ח"ב לא ע"א).
⁴ תימא אם לא חטא לא נסתכל בה ולא נשתמש בה, אם כן למה נבראת אלא להשתמש בה (אור יקר).
⁵ וכי באשתו חוה מה שייך הכי, וי"ל שאין שעת תשמיש אדם הראשון ביום ששי כמו שנשתמש אלא שעת שמושם היה דווקא בליל שבת, ולכן ידיעת הזווג לא היה בו, והיה האורה מלבשת אותה מראשה ועד כף רגלה עד ליל שבת יתקדש היום, ובסוד תוספת נשמה ידע סוד זווג עליון כזווג הנשמות בגן עדן ובאותו הדרך יהיה זווגם, והיא על ידי העון ירדה למטה ונתמעטה וכן אדם הראשון ונשתמשו יחד, והיינו, והאדם ידע, וכדי להרחיק ממנו ההרהור עשה הקב"ה לבוש זה לחוה כדי שלא יסתכל בה ויבא לידי קרי, ועל דא מהדר באומרו ותנינן אסיר ליה וכו' (אור יקר).
⁶ יסוד ומלכות (יהל אור).

<p>דכתיב ויעש יי' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם¹ כההוא שמושא דעבד ההוא צדיק בנוקביה לא אשתכח מקדמת דנא ולבתר דנא דהא עד לא² נפק לצורף אומנא עד דאתא חנוך ונטל ליה קב"ה מארעא ואבריר פסולת וקסטורא מכספא וכן בכל אינון צדיקייא די בארעא לבתר אתתקן ההוא אתר ואתעבידו רוחין ונשמתינ בשמושיהו וגופא מתתא בארעא וע"ד בשותפו דלעילא ותתא בר נש אתי לעלמא ואצטריך למדחל לאינון שותפינ ולאוקיר לון כמה דאתמר ע"כ</p>	<p>כתנות עור וילבשם, כמו אותו השמוש שעשה אותו צדיק עם נקבתו, לא נמצא מקודם לכן ולאחר מכן, שהרי טרם יצא לצורף אומן עד שבא חנוך ונטל אותו הקדוש ברוך הוא מן הארץ ונבררה הפסולת והזהמהא מן הכסף, וכן בכל אותם הצדיקים שבארץ אחר כן, התתקן אותו המקום ונעשו רוחות ונשמות בשמושיהם, והגוף מלמטה בארץ, ועל כן בשותפות שלמעלה ולמטה בא האדם לעולם, וצריך לרא מאותם השותפים ולכבד אותם כמו שנתבאר.</p>
<p>(פקודא למהוי דכיר את יום השבת שמות צב ע"א)</p>	
<p>פד/א למלה אחרא</p>	<p>לדבר אחר.</p>
<p>וכך הוה רבי שמעון עביד כד הוה אזל במתא והוה חברייא אזלינ אבתריה וחמא לאינתו שפיראן מאיך עיניה והוה אמר לחברייא אל תפנו וכל מאן דיסתכל בשפירו דאנתתא ביממא אתי להרהורי בליליא</p>	<p>וכך היה רבי שמעון עושה, כשהיה הולך בעיר והיו החברים הולכים אחריו וראה נשים יפות, השפיל את עיניו והיה אומר לחברים אל תפנו, וכל מי שמסתכל ביופי של אשה ביום בא להרהור בלילה.</p>
<p>ואי סליק³ ההוא הרהורא בישא עלויה אעבר משום ואלהי מסכה לא תעשו לכם¹</p>	<p>ואם עולה אותו הרהור רע עליו, עובר משום ואלהי מסכה לא תעשו לכם.</p>

¹ עץ הדעת ט"ר בזר"ן היכן הוא ט"ר, וכל זה במלבוש שהוא העור מן הניצוצין היוצאין משם. והנה קודם שנברא אדם היו כל העולמות מבוררים ומתוקנים, ולא היו הקלי' יונקים רק שיעור מועט די חיותם בצמצום. ואם לא חטא האדם היו נגמרים להתברר לגמרי ובלע המות, והטעם לפי שהיה להם כתנות אור, פי' כי הנה הפנימיות דז"א שהוא נר"ן אינו מתלבש תוך הג' כלים עצמן דז"א, אמנם מתלבשין תוך ג' כלים דתבונה הנקרא צ' דצלם כנודע, והוא החלק שנתנה האם בבנה בסוד (יבמות עח ע"א) עובר ירך אמו, והוא לבוש אל הנר"ן. והנה העור של התבונה אינו נכנס לפני, אמנם הוא נשאר בחוץ מלובש ע"ג העור הנקרא לבוש דז"א כנ"ל, והוא הנקרא כתנות אור, והיה נעשה מצפורניו כנזכר פרשה ויקהל (דף רכט רח ע"ב) בקדמיתא היה מאחורי דגנתא דלעילא, היא תבונה, והוא מאחוריים השניים שהוא העור. ואחר כך היה מצפרנים מאחוריים דגינתא דלתתא, שהוא נוקבא. ויובן זה בענין סדר העולמות, כי תחלה היה המלכות במקום תבונה, ואח"כ ירדה התבונה במקום המלכות כנזכר במ"א. וזה העור דתבונה נקרא חשמ"ל ונקרא כנפי נשרים, כי נשר הוא אמא עלאה, וז"ס (דברים לב יא) כנשר יעיר קנו על גזוליו ירחף יפרוש כנפיו כו' כנזכר במ"א. וכאשר היו רוצין הקלי' להתאחז בז"א, לא יכלו כי אין להם אחיזה (באור) [בעור] התבונה, [והבן כי] (וכן) כל החשמלים הם בחי' העור והם בחי' טוב שבקליפת נוגה שבכל עולם ועולם. והנה כפי כניסת הכלים דתבונה בפנים כן בחי' העור שלה הוא מלבוש מבחוץ. וכשחטא אדם הראשון נסתלקו ממנו המוחין, וחזר בסוד היניקה לבד, ואז גם החשמ"ל, עור דתבונה, נסתלק ונשארו הוא ואשתו ערומים, ואז יונקים ממנו החצונים, ונעשה העור ההוא ט"ר. והענין כי הלבוש שלהם אז הוא מבחינת (אלהים קדושים מ)קטנות דיניקה, הנקרא נחש הנושך בערייתה (ב"ב טז ע"ב), בסוד קריעת י"ס שהוא בחי' (אלקים קדושים) [קדשות] דקטנות כנזכר במ"א, לכן הלבוש הזה דקטנות כולו נקרא משכא דנחשא והבן זה. וזשרז"ל (תיקו"ז קח ע"א) כתנות עור משכא דחוייא (ע"ח שער מא פרק א).

² ר"ל שלא נבררו עדיין הבירורין פסולת מאוכל (יהל אור).

³ אפשר לפרש "בשעתא דסליק" דומיא דלשון "ואי אסתלק" דקאמר דהיינו בחלמא ויהיה עניינו כמו שפירשנו בפרשת אחרי מות סימן כ', שאם נתעורר האדם בתאות הקרי, ואחז באשתו באותה תאוה, שמוליד שם ממש מבני לילית ושולטת בו, והטעם כי התאוה המעוררת לאדם בחלום היא על ידי החצונית המזדקקת לו, ואינה נכנה מן הגוף ממש אלא מתאות העבירה ולכן על ידי טיפת העבירה והלהבות העון ההוא היא מתעברת ויולדת רוחני טמא כמותה, והטעם שהזכר שלה הוא מסורס ואינו מוליד אלא שיפעלו בני אדם הרעה למטה, ולכך כדי להוליד משחיתים ומחבלים אינה יכולה אלא על ידי חטאי בני אדם, ובהיותה הטמאה דבוקה בו צריך שיצטנן ממנה ואח"כ יזדקק לאשתו, אמנם אם באותו חמום בא על

<p>תו אי שמש באנתתיה² בזמנא דסליק ביה ההוא הרהורא בישא אינון בנין דאולידו אלהי מסכה אקרון וע"ד כתיב אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם</p>	<p>ועוד אם שמש עם אשתו בזמן שעולה בו אותו הרהור הרע, אותם בנים שמולידים נקראים אלהי מסכה. ועל זה כתוב, אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם.</p>
<p>רבי אבא אמר אסיר ליה לב"נ לאסתכלא³ באלילי ע"ז ובנשי דעמין ולא לאתהנייא מנייהו ולא לאתרפאה בהו דאסיר ליה לב"נ לאסתכלא באתר דלא אצטריך⁴</p>	<p>רבי אבא אמר אסור לו לאדם להסתכל באלילי עבודה זרה ובנשות העמים ולא להנות מהן, ולא להתרפא בהן, שאסור לו לאדם להסתכל במקום שלא צריך.</p>
<p>ר' אבא פתח פנה אלי וחנני תנה עזך לעבדך פנה אלי וחנני וכי לא הוה ליה לקב"ה בעלמא שפירא כדוד דאיהו אמר פנה אלי וחנני אלא הכי תנינן דוד אחרא אית ליה לקב"ה והוא ממנא על כמה אכלוסין עלאין ומשריין וכד בעי קב"ה לרחמא על עלמא אסתכל בהאי דוד ונהיר ליה אנפין והוא נהיר לעלמין וחיים עלמא</p>	<p>רבי אבא פתח פנה אלי וחנני תנה עזך לעבדך. פנה אלי וחנני, וכי לא היה לו לקדוש ברוך הוא בעולם יפה כדוד, שהוא אומר פנה אלי וחנני. אלא כך שנינו, יש לקדוש ברוך הוא דוד אחר, והוא ממונה על כמה אוכלוסים עליונים ומחנות, וכשרוצה הקדוש ברוך הוא לרחם על העולם, הוא מסתכל בדוד הזה ומאיר לו פנים, והוא מאיר לעולמות וחס על העולם.</p>
<p>ושפירו דהאי דוד נהיר לעלמין כלהו רישיה גולגלתא⁵ דדהבא אתרקימת⁶ בשבעה תכשיטי זינין דדהבא והא אוקמוה וחביבותא דקב"ה לקבליה ומסניאות רחימותא דיליה גביה אמר ליה לקב"ה דיהדר עינוי לקבליה ויסתכל ביה בגין דאינון שפירן בכלא כד"א הסבי עיניך מנגדי וגו' הסבי עיניך מנגדי דבשעתא דאלין עיינין מסתכלי ביה בקב"ה כדן מתערין בלביה קסטיין דבלסטראי ברחימותא עלאה ובסניאות שלהוביתא דרחימו עלאה לגביה⁷ אמר הסבי</p>	<p>ויופיו של הדוד הזה מאיר לכל העולמות, ראשו גולגלת זהב שנרקמה בשבעה תכשיטי מינים של זהב, והרי פרשוה, וחביבותו של הקדוש ברוך הוא כנגדו, ומרוב אהבתו אליו אמר לקדוש ברוך הוא, שיחזיר עינוי כנגדו ויסתכל בו, משום שהם יפים בכל, כמו שנאמר הסבי עיניך מנגדי וגו', הסבי עיניך מנגדי, שבשעה שהעינים הללו מסתכלות בו בקדוש ברוך הוא, אז מתעוררים בלבו חיצו בליסטראות באהבה עליונה, ומגודל</p>

אשתו אין שכינה נמצאת באותו זוג מפני טומאת הרשעה היא ונמצא הטומאה מזומנת ונותנת נפש רעה במה שהם מולידים והיינו "אלהי מסכה" (אור יקר).

¹ נקרא השד המחבל הנולד מתאות הטיפה היא (אור יקר).

² היינו ששותה בכוסו ונותן מחשבתו בכוס אשר ראה (אור יקר).

³ היינו להסתכל בשכל איכה יעבדו הגויים כל שכן להתהנות ממנה ברפואה וכיוצא וכל שכן וכו' כדי שלא יפנה אחריה ויהרהר בעבירה כל שכן לאסתכלא אם מצויירת כראוי (אור יקר)

⁴ שנמשך לו נזק כדפי' (אור יקר).

⁵ כי ברישא דנוק' אין בדעת שלה רק ה"ג הפך הז"א שדעתו שלימה בחו"ג (רח"ו). בעת הזווג הנה צריכה לקבל היא תחילה, וע' פ' קדושים (פד ע"א) ופ' תזריע (מה סע"א) (ביאורים ח"ב עב ע"ד).

⁶ מלשון שפיר המרוקם, רוקמתי בתחתיות, והיינו ציור אבריו פרטי הראש שער אודנין עיינין מצחא חוטמא שפוון פימא שיניים כל אלו האברים הם מתתקנים בשבע מיני סהבא שהם ז' ספירות המתפשטות בבניה עצמה (אור יקר)

⁷ נכלל על ידו שמאלא בימינא וימינא בשמאלא (ע' זוה"ק בראשית טז ע"ב ע"ש כל הענין). והוא ג"כ בשני פנים: אחד לטובה, ואחד לרעה. וכשהוא לטובה הנה מתבסמין הגבורות בחסדים ונמתקין ונעשים לרשפי אש שלהבת י"ה, שלהובין דרחימו, ובסוד (שיה"ש ב ו) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, וכמ"ש בזוה"ק ויחי (רמה ע"א) ופ' קדושים (פד ע"א), ואז הוה מציאות הגבורות וגילויים בטובה שאין למעלה מהם, כי אז הוה התכללות שמאלא בימינא וימינא בשמאלא (ע' רע"מ פ' עקב רעא ע"א וע"ב ופ' תרומה קנט ע"ב) בבחי' התהפכות דינא לרחמי, ע"ד שאמרו (ב"ר פל"ג סי' ג, וברע"מ פינחס רמח ע"א) כי הגבורות בעצמם נעשו לטובה שאין למעלה מהם כנז', כי מהם הוא כל טוב הצפון (כללים ח"א עז ע"ג), בעליית מ"ן (ביאורים ח"ב נז ע"ג).

<p>עיניך מנגדי¹ אסחר עיניך לספר אחרא מני דאינון מוקדין לי בשלהובי רחימותא² וע"ד כתיב ביה בדוד והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי</p>	<p>השלהבת של האהבה העליונה אלו אמר, הסבי עיניך מנגדי, סובבי עיניך לצד אחר ממני, שהם שורפים אותי בשלהבות אהבה, ועל כן כתוב בדוד, והוא אדמוני עם יפה עיניים וטוב ראי.</p>
<p>ובנין ההוא דוד עלאה³ שפירא רחימא ותיאובתא דקב"ה לאדבקא ביה אמר דוד פנה אלי וחנני כגוונא דא ויאמר ראה בני כריח שדה אשר ברכו יי' משמע דעאל עמיה עם יעקב גנתא דעדן דאיהו שדה דתפוחין קדישין</p>	<p>ובשביל אותו דוד עליון, הנאה אהבתו ותשוקתו של הקדוש ברוך הוא להדבק עמו, אמר דוד פנה אלי וחנני. כדוגמא זה ויאמר ראה בני כריח שדה אשר ברכו ה', משמע שנכנס עם יעקב גן עדן שהוא שדה התפוחים הקדושים.</p>
<p>וכי היך יכול גנתא דעדן לאעלא עמיה דהא גנתא דעדן כמה רב הוא בפותיא ובארכא כמה זינין דבייתין עלאין קדישין דרגין על דרגין מדורין על מדורין אית תמן</p>	<p>וכי איך יכול גן עדן להיכנס עמו, שהרי גן עדן כמה הוא גדול ברוחב ובאורך, כמה מינים של בתים עליונים קדושים דרגות על דרגות מדורים על מדורים יש שם.</p>
<p>אלא גנתא אחרא עלאה קדישא אית ליה לקב"ה וההוא גנתא רחימותא דיליה ואתדבק ביה ולא אתנשיר אלא לקב"ה בלחודוי דהוא עייל ביה ודא אחסין קב"ה לאשתכחא תדיר עמהון דצדיקייא וכ"ש לאשתכחא ביה ביעקב ודא זמין ליה קב"ה לאעלאה עמיה לסייעא ליה</p>	<p>אלא יש לקדוש ברוך הוא גן אחר עליון קדוש, ואותו הגן הוא אהבתו ונדבק בו, ואינו שמור אלא לקדוש ברוך הוא לבדו, שהוא נכנס בו, וזה הוריש הקדוש ברוך הוא להמצא תמיד עם הצדיקים, וכל שכן להמצא בו עם יעקב. וזה מה שזימן לו הקדוש ברוך הוא להיכנס עמו לסייע לו.</p>
<p>כגוונא דא אני יי' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו' תנן מלמד שנתקפלה לו ארץ ישראל וכי ארץ ישראל דאיהי ת' פרסה על ארבע מאות פרסה היך אתעקרת מאתרה ויתבה תחותי</p>	<p>כדוגמא זה אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו', שנינו מלמד שנתקפלה לו ארץ ישראל, וכי ארץ ישראל שהיא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה איך נעקרה ממקומה וישבה תחתיו.</p>
<p>אלא ארץ אחרא עלאה אית לקב"ה וארץ ישראל אקרי והיא תחות דרגא דיעקב דקאים עלה ואחסין לה קב"ה לישראל בגין רחימותא דלהון דדיירא עמהון ולדברא להון ולאנגא להון</p>	<p>אלא ארץ אחרת עליונה קדושה יש לקדוש ברוך הוא ונקראת ארץ ישראל, והיא תחת דרגת יעקב שעומד עליה, והוריש אותה הקדוש ברוך הוא לישראל בשביל אהבתם לדור עמם ולהנהיג אותם</p>

¹ נודע הוא שסוד הזווג הוא תלוי בהעינים וכמ"ש (שם ו ה) הסבי עיניך מנגדי, דאינון מוקדין לי בשלהובי רחימותא וכמ"ש בפ' קדושים (פד ע"א). והוא ג"כ סוד הכתוב (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם, כי ע"י הגוונין נהירין דעיינין נעשה הגוונין נהירין דהקשת, ומתקיים (שם ט יג) את קשתי נתתי בענן, שהוא סוד היחוד כנ"ל מדברי התיקונים (ת' יח לה ע"א) שאמר ומיד דיהא הקשת נהיר בגוונין נהירין (דע"ה ח"ב פח ע"ג). זהו שאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם, כי בהסתכלותם בשכינה יגרמו יחוד עליון, ובסוד (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם בסגיאות שלהוביתא דרחימו אשר נעשה ע"י הסתכלותם זב"ז, כמ"ש בזוה"ק פ' קדושים (פד ע"א) (דע"ה ח"ב קלב ע"ב).

² ח"א רמא ע"א (לש"ו).

³ נמשח דוד בבית לחם, כי שם הוא קבורת רחל, ושם הוא עיקר שריית השכינה, כמ"ש בתיקונים (תיקון ו כב ע"א), ע"ש בהגר"א (דף כב ע"ב ד"ה בדרך וד"ה ועוד) ע"ש, והוא דוד עלאה כמ"ש בפ' קדושים (פד ע"א) ושם פו ע"א), ועליה נאמר ואת דוד מלכם אשר אקים להם, וכמ"ש בפ' וירא (ק"ב ע"ב) וכן בפ' נח (עב ע"ב) ע"ש. ודוד המלך ע"ה היה אחיד בה, כמ"ש בסוף ח"ג (דף שב ע"א) ואמר שם, והוא יתער להיא בת שבע דלעילא ע"ש. וע' אד"ז (רצב רע"א) ובח"א (רמח ע"ב ורנט ע"א) ולכן דוד מלך ישראל חי וקים (כללים ח"א טז ע"ב).

מכלא ואקרי ארץ חיים	ולהגן עליהם מהכל, ונקראת ארץ חיים.
ת"ה אסיר ליה לב"נ לאסתכלא באתר דקב"ה מאיס ביה ורחיקא ביה נפשיה ומה במה דרחים קב"ה אסור לאסתכלא ביה במה דרחיק עאכ"ו	בא וראה, אסור לו לאדם להסתכל במקום שהקדוש ברוך הוא מואס בו, ונפשו רחוקה ממנו. ומה במה שאוהב הקדוש ברוך הוא אסור להסתכל בו, במה שרחוק על אחת כמה וכמה.
דת"ה אסיר ליה לב"נ לאסתכלא בקשת בנין דאיהו חיזו דדיוקנא עלאה אסיר ליה לב"נ לאסתכלא באת קיימא דיליה בנין דהוא רמיו לצדיקא דעלמא אסיר ליה לבר נש לאסתכלא באצבען דכהני בשעתא דפרסי ידיהו בנין דתמן שריא יקרא דמלכא עלאה	שבא וראה, אסור לו לאדם להסתכל בקשת משום שהיא מראה של דמות עליון. אסור לו לאדם להסתכל באות הברית שלו, משום שהוא רומז לצדיק של עולם. אסור לו לאדם להסתכל באצבעות הכהנים בשעה שפורשים ידיהם, משום ששם שרוי כבוד המלך העליון.
ומה באתר קדישא עלאה אסור	ומה במקום קדוש עליון אסור
פד/ב	
לאסתכלא באתר מסאבא רחיקא לא כ"ש ¹ בניני כך אל תפנו אל האלילים	להסתכל, במקום טמא רחוק לא כל שכן, לכן אל תפנו אל האלילים.
ר' יצחק אמר ומה לאסתכלא בהו אסיר למפלה להו או למעבד להו עאכ"ו ובניני כך אל תפנו אל האלילים הכא אתא לאזהרא להו לישראל כקדמיתא לקביל ² לא יהיה לך אלהים אחרים על פני	רבי יצחק אמר, ומה להסתכל בהם אסור, לעבוד אותם או לעשות אותם על אחת כמה וכמה, ולכן אל תפנו אל האלילים, כאן בא להזהיר את ישראל כבראשונה, כנגד, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני.
ואלהי מסכה לא תעשו לכם לקביל לא תעשה לך פסל אני יי' אלהיכם לקביל אנכי יי' אלהיך איש אמו ואביו תיראו לקביל כבוד את אביך ואת אמך ואת שבתותי תשמרו זכור את יום השבת לקדשו לא תשבעו בשמי לשקר לא תשא את שם יי' אלהיך לשוא לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו לא תענה ברעך עד שקר מות יומת הנואף והנואפת לא תנאף לא תעמוד על דם רעך לא תרצח והא אוקמוה וע"ד כללא דאורייתא בפרשתא דא	ואלהי מסכה לא תעשו לכם, כנגד לא תעשה לך פסל. אני ה' אלהיכם כנגד אנכי ה' אלהיך. איש אמו ואביו תיראו, כנגד כבוד את אביך ואת אמך. ואת שבתותי תשמרו, זכור את יום השבת לקדשו. לא תשבעו בשמי לשקר, לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. לא תגנובו לא, תגנובו. ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו, לא תענה ברעך עד שקר. מות יומת הנואף והנואפת, לא תנאף. לא תעמוד על דם רעך, לא תרצח. והרי פרשוה, ועל כן כלל התורה בפרשה הזו.
אמר ר' חייא בקדמיתא אנכי יי' אלהיך זכור	אמר רבי חייא בתחילה אנכי ה'

¹ אם כן מפני חומר הענין בעצמו פתח בו, ור' יצחק פליג ואמר שהטעם שפתח בו שהוא כולל הדברות בפרשה זו, ולא יהיה לך ולא תעשה הם כלולים באל תפנו כדמסיק "ומה לאסתכלא וכו' ועל דא כללא דאורייתא" וכו' ירצה כשאמרו רבותינו הקדמונים שבפרשה זו היא נכללת כל התורה לא אמרו אלא מפני שבה הם עשרת הדברות שהם כלל התורה כולה, שאם לא כן היאך נכללה בפרשה זו כל התורה כולה, כמה מצות יש שאינם רומזות בה, אלא מפני שעשרת הדברות כלל התורה והם שנויים בה לכך היא כוללת התורה כולה, שמא שלא נאמר בה בפירוש נכלל בעשרת הדברות הרמזים בה (אור יקר).

² פ' פסוק זה דאל תפנו בא להזהיר לישראל על ע"ז והוא כנגד מה שכתב להם בעשרת הדברות לא יהיה לך ולא תעשה לך פסל שהזהירם על ע"ז והכא נמי הזהירם על ע"ז (מ"מ).

<p>את יום השבת לא תשא לא תרצה לא תנאף לא תגנוב בלישנא יחידאי והכא אני יי' אלהיכם איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אל תפנו אל האלילים בלישנא דסגיאין אלא ת"ח מיומא דהוו ישראל שכיחיין בעלמא לא אשתכחו קמי קב"ה בלבא חד וברעותא חדא כמה בההוא יומא דקיימו בטורא דסיני וע"ד כלא אתמר בלשון יחידאי לבתר בלישנא דסגיאין דהא לא אשתכחו כל כך בההוא רעותא</p>	<p>אלהיך, זכור את יום השבת, לא תשא, לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, בלשון יחיד. וכאן אני ה' אלהיכם, איש אמו ואביו תיראו, ואת שבתותי תשמרו, אל תפנו אל האלילים, בלשון רבים. אלא בא וראה, מיום שהיו ישראל מצויים בעולם, לא נמצאו לפני הקדוש ברוך הוא בלב אחד וברצון אחד כמו באותו יום שעמדו בהר סיני, ועל כן הכל נאמר בלשון יחיד, אחר כך בלשון רבים, שהרי לא נמצאו כל כך באותו הרצון.</p>
<p>רבי אלעזר הוה אוזיל למחמי לר' יוסי בר"ש בן לקונייא חמוי והווי עמיה ר' חייא ור' יוסי כד מטו חד בי חקל יתבו תחות אילנא חדא א"ר אלעזר כל חד לימא מלה דאורייתא</p>	<p>רבי אלעזר היה הולך לראות את רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא חמיו, והיו עמו רבי חייא ורבי יוסי, כשהגיעו לפרדס אחת, ישבו תחת אילן אחד. אמר רבי אלעזר כל אחד יאמר דבר תורה.</p>
<p>פתח ר' אלעזר ואמר (הושע &) ואנכי יי' אלהיך מארץ מצרים ואלהים זולתי לא כתיב אשר הוצאתיך² מארץ מצרים אלא אנכי יי' אלהיך מארץ מצרים וכי מארץ מצרים הוה להו מלכא ולא מקדמת דנא והא כתיב ויאמר יעקב אל בניו הסירו את אלהי הנכר אשר</p>	<p>פתח רבי אלעזר ואמר, ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים, ואלהים זולתי לא תדע. לא כתוב אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אלא אנכי ה' אלהיך מארץ מצרים, וכי מארץ מצרים היה להם למלך ולא מקודם לכן, והרי כתוב ויאמר יעקב</p>

¹ הענין שפסקה זוהמתן ונסתלקה שנאת חנם ותחרות מביניהם ולכן היו בלב אחד אלו עם אלו ונתנה להם תורה בלשון יחיד, כי כפי מה שהם התחתונים כן יעורר למעלה, וכיון שהם בלב אחד שאבו מי התורה בלשון יחיד, אמנם אחר שחטאו בעגל שלט בהם יצר הרע ותחלתו בשנאת חנם ופרוד הלבבות שהיא שקולה כנגד כל העבירות שבתורה, ולכן כשחזר הקב"ה בפרשה זו ושנאם אמרם בלשון רבים להורות שהיו בישראל ריבוי הלבבות ופרודם, וכמו שהיו הם נחלקים בדעות כך בא להם הכבוד העליון בלשון רבים, והיא היא הסבה שהוצרכו לשנות הדברות שאפילו בלבבות הרבות הם מצויים במצות, והורה עוד בזה כי פגם שנאת חנם פוגם בתורה, כי התורה נטועה בלבבותם של ישראל ובהיות הלבבות אחד הרי נטועה בארץ אחד וכן אחד ושורש אחד, ובהיות הלבבות רבות הרי היא נטיעה הנטועה בארצות רבות וגנות נפרדות, ועוד כי התורה כולה שמותיו של הקב"ה ועיקר האדם לייחד ולקשר שמו קצתו אל קצתו כאומרו קרבן ליהוה י' בה' ו' בה', וכן התורה לכל ישראל לכל אחד ואחד חלק בה ואחוז כל אחד ואחד באות אחת ממנה, ובהיות ישראל מיוחדים בלבבותם ונקשרים בקשר אהבה התורה מיוחדת בהם ושמו מיוחד ונקשר אות באות והתורה מיוחדת, ואם הם נפרדים מפרידים אותיות התורה וגורמין פירוד בשמו, וזה טעם חומר עון שנאת חנם והפגם, ולזה באה התורה בעצמה בלשון רבים להורות שהם גורמין בתורה כביכול (אור יקר).

² משמע דלאו על יציאת מצרים קאמר כיון דלא כתיב הוצאתיך כדמסיק, וצווחו לקבליה ירצה עם היות שהיו בעבודת פרך לא החליפו אמונתם, והעד היות צועקים יחד אליו כאומרו ותעל שועתם וכו' מורה שהיו כלם מאמינים באלהות, ולא אשתנו מחמת יאוש בראותם עבודת פרך. ותמן אתבחינו ועם כל זה לא שכחו אלהי אבותם, ועם היות שהיו ביניהם עובדים ע"ז כדפירשו רז"ל משעו ידיכם, לא שהיו מאמינים באלהותה אלא להתנהג בקסמים וכיוצא והיינו דקאמר "ועוד הו" וכו' ועם כל זה לא החליפו אלהותו" לא הו" ידעי ביקרא" על צד החכמה אלא על צד האמונה וזהו שאמר הו" "אזלי בנימוסי" וכו', וכדי להודיעם על צדדי החכמה חמו בעיניהון דהיינו צד המופת והיינו ונטל לון קב"ה לפולחניה והיינו מארץ מצרים על צד המופת, ואחר כך על צד הנבואה והיינו ואתגלי עלייהו על ימא והנה צד האמונה והמופת והנבואה אחד וזהו שאמר ולא תימא אלהא אחרא וכו' (אור יקר).

<p>בתוככם וכתוב ונקומה ונעלה בית אל ואת אמרת מארץ מצרים</p>	<p>אל בניו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם, וכתוב ונקומה ונעלה בית אל, ואתה אמרת מארץ מצרים.</p>
<p>אלא מן יומא דהווי ישראל בעלמא לא אשתמודעו יקרא דקב"ה בר בארעא דמצרים דהווי בהווא פולחנא קשיא וצווחו לקבליה ולא אשתנו מנמוסא דילהון לעלמין ותמן אתבחינו אבהתנא¹ כדהבא מגו שפכה (ס"א כהתוכא דדהבא מגו טיפסא) ועוד דהווי חמאן בכל יומא כמה חרשין כמה זינין בישין לאטעאה לון לבני נשא ולא סמו מארהא לימינא ולשמאלא²</p>	<p>אלא מיום שהיו ישראל בעולם, לא הכירו את כבוד הקדוש ברוך הוא רק בארץ מצרים, שהיו באותה עבודה קשה וצעקו כנגדו, ולא שנו מנימוסיהם לעולמים, ושם נבחנו אבותינו כזהב מתוך הפסולת (כסיגי הזהב מתוך השלהבת). ועוד שהיו רואים בכל יום כמה כשפים כמה מינים רעים להטעות את בני האדם, ולא סטו מן הדרך לימין ולשמאל.</p>
<p>ואע"ג דלא הווי ידעי כל כך ביקרא דקב"ה אלא הווי אזלין בתר נמוסי אבהתהון ולבתר חמו כמה נסין וכמה גבוראן ונטל לון קב"ה לפולחניה ובגין דכלהו חמו כמה נסין ואתין בעיניהון וכל אינון אתן וגבורן אמר ואנכי יי' אלהיך מארץ מצרים דתמן הוה באתגלייא יקרא דיליה ואתגלי עליהו על ימא</p>	<p>ואף על גב שלא היו מכירים כל כך בכבודו של הקדוש ברוך הוא, אלא היו הולכים אחר מנהגי אבותיהם, ואחר כך ראו כמה נסים וכמה גבורות, והקב"ה לקח אותם לעבודתו, ומשום שכולם ראו כמה נסים ואותות בעיניהם, וכל אותם נסים וגבורות, אמר ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים, ששם היה כבודו בהתגלות, והתגלה עליהם על הים.</p>
<p>וחמו זיו יקרא עלאה דיליה אפיין באפיין דלא תימרון אלהא אחרא הוא דמליל עמנא³ אלא אנא הוא דחמיתון בארעא דמצרים אנא הוא דקטלנא סנאיכון בארעא דמצרים אנא הוא דעבדנא כל אינון עשר מחאן בארעא דמצרים ובגיני כך ואלהים זולתי לא תדע דלא תימא דאחרא הוא אלא אנא הוא כלא</p>	<p>וראו את זיו הכבוד העליון פנים בפנים, שלא תאמרו אלוה אחר הוא שדבר עמנו, אלא אני הוא שראיתם בארץ מצרים, אני הוא שהרגתי את שונאיכם בארץ מצרים. אני הוא שעשיתי כל אותן עשר מכות בארץ מצרים, ולכן ואלהים זולתי לא תדע, שלא תאמר שאחר היה אלא אני הוא הכל.</p>
<p>תו פתח לא תעשוק את רעך ולא תגזול לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר לא תלין פעולת שכיר אמאי אלא מקרא אחרא אשתמע דכתיב ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו לא תבא עליו השמש אזדהר דלא תתכנס בגינוי מעלמא עד לא ימטי זמנך לאתכנשא כד"א עד אשר לא</p>	<p>עוד פתח, לא תעשוק את רעך ולא תגזול ולא תלין פעולת שכיר עד בוקר. למה לא תלין פעולת שכיר, אלא מפסוק אחר נשמע, שכתוב ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו. לא תבוא עליו השמש, היזהר שלא תתכנס בגללו מן העולם</p>

¹ פי' משני סיבות אמר הכתוב ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים חדא שאע"פי שהיו באותה עבודה קשה לא שינו דתם ח"ו וניכר שה' אלה הם ומ"ש בסמוך ובגין דכולהו ממו כמה נסין וגו' אמר ואנכי וכו' הוא סיבה אחרת ג"כ לפי שהכירו אלהותו ית' באתגל"א לכך אמר ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים (מ"מ).

² עי' ח"ב קסא ע"א (לש"ו).

³ פי' שלא תאמרו אותו שדיבר עמכם בים סוף אינו ח"ו אותו שנגלה עליהם במצרים אלא אלא הוא וכו' וזה כמו פי' ג' ושיעור הכתוב ואנכי ה' אלהיך שראיתם במצרים ולא אחר ח"ו וזהו ואלהים זולתי לא תדע, דלא תתכנס בגינוי, ושיעור הכתוב לא אבא עליו השמש לא תבא בשבילו השמש דילך דהיינו שימות בלא זמנו (מ"מ)..

<p>תחשך השמש וגו' מהכא אוליפנא מלה אחרא מאן דאשלים לנפשא דמסכנא אפילו</p>	<p>טרם יגיע זמנך להתכנס, כמו שנאמר עד אשר לא תחשך השמש וגו', מכאן למדנו דבר אחר, מי שמשלים לנפש העני אפילו</p>
<p>פה/א</p>	
<p>דמטו יומי לאסתלקא מעלמא קב"ה אשלים לנפשיה ויהיב ליה חיינ יתיר לא תלין פעולת שכיר ת"ה מאן דנטיל אנרא דמסכנא כאילו נטיל נפשיה ודאנשי ביתיה</p>	<p>שהגיעו ימיו להסתלק מן העולם, הקדוש ברוך הוא משלים לנפשו ונותן לו יותר חיים. לא תלין פעולת שכיר, בא וראה מי שנוטל את שכר העני כאילו נוטל את נפשו ואת של אנשי ביתו.</p>
<p>הוא אזער נפשיהו קב"ה אזער יומי ואזער נפשיה מההוא עלמא דהא כל אינון הבלים¹ דנפקי מפומיה כל ההוא יומא כלהו סלקין קמיה דקב"ה וקיימין קמיה לבתר סלקא² נפשיה ונפשיהו דאנשי ביתיה וקיימין באינון הבלים דפומיה וכדין אפילו אתגזר על ההוא ב"נ כמה יומין וכמה שבאן כלהו מתעקראן מיניה ומסתלקי מניה</p>	<p>הוא הקטין את נפשו, הקדוש ברוך הוא מקטין את ימיו, ומקטין את נפשו מאותו העולם, שהרי כל אותם ההבלים שיוצאים מפיו, כל אותו היום כולם עולים לפני הקדוש ברוך הוא ועומדים לפניו, אחר כך עולה נפשו ונפשות אנשי ביתו, ועומדים עם אותם ההבלים של פיו, ואז אפילו נגזר על אותו האיש כמה ימים וכמה טובות, כולם נעקרים ממנו ומסתלקים ממנו.</p>
<p>ולא עוד אלא דנפשא דיליה לא סלקא³ לעילא והיינו דאמר רבי אבא רחמנא לשזבינן מנייהו ומעלבונייהו ואוקמוה אפילו עשיר הוא ואליו הוא נושא את נפשו דייקא⁴ אפילו מכל ב"נ נמי וכ"ש מסכנא</p>	<p>ולא עוד אלא שנפשו אינה עולה למעלה, והיינו מה שאמר רבי אבא, הרחמן יצילנו מהם ומעלבונם, ופרשוה אפילו שהוא עשיר, ואליו הוא נושא את נפשו דווקא, אפילו מכל אדם גם כן, וכל שכן עני.</p>
<p>והיינו דהוה רב המנונא עביד כד הוה ההוא אגיר מסתלק מעבידתיה הוה יהיב ליה אגריה וא"ל טול נפשך דאפקידת בידאי טול פקדונך ואפילו אמר יהא בידך דאנא בעינא לסלקא אגרי לא הוה בעי אמר פקדונא דגופך לא אתחזי לאתפקדא בידי כל שכן פקדונא דנפשא דהא פקדונא דנפשא לא אתיהיבת אלא לקב"ה דכתיב בידך אפקיד רוחי</p>	<p>והיינו מה שהיה עושה רב המנונא, כשהיה אותו שכיר מסתלק מעבודתו, היה נותן לו שכרו ואומר לו טול את נפשך שהפקדת בידי טול את פקדונך, ואפילו אמר יהי בידך שאני רוצה לשלם שכרי לא היה רוצה. אמר פקדון של גופך לא ראוי להיות מופקד בידי, כל שכן פקדון הנפש, שהרי פקדון הנפש לא נתן אלא לקדוש ברוך הוא, שכתוב בידך אפקיד רוחי.</p>
<p>אמר רבי חייא ובידא דאחרא שארי אמר ליה אפילו בידיה בתר דיהיב כתיב לא תלין</p>	<p>אמר רבי חייא וביד אחר מותר? אמר לו, אפילו בידו, אחר שניתן, כתוב לא תלין פעולת שכיר, וכתוב ולא תבוא עליו</p>

¹ פירוש שנשימות שנושם בעבודתו ביום שהם יסוריו על עונו כלם מתקבלים לפניו לכפרת עונשו, שאין יסורין לאדם חס ושלום בלא מדה אלא הקב"ה שוקל טורחו ועונשו כפי משקל עונו (אור יקר).

² בלילה בעת שוכבו על מטתו, ובזה הוא ובני ביתו המעונים ברעב שוים לו (אור יקר).

³ דאתחדייא מקמי קודש אבריק הוא בעון ענוי נפשות (אור יקר).

⁴ פירוש אע"פ שהשכיר הוא עשיר כיון שהשכיר עצמו למלאכה זו הרי הוא בבל תלין וכו' (מ"מ).

<p>פעולת שכיר וכתוב ולא תבא עליו השמש אלא הא אוקמוה¹ אבל ת"ח לית לך יומא² ויומא דלא שלטא ביה יומא עלאה אחרא ואי איהו לא יהיב ליה נפשא דיליה בההוא יומא כמאן דפגים לההוא יומא עלאה ובג"כ ביומו תתן שכרו³ ולא תבא עליו השמש והא דאתמר לא תלין בגין דנפשיה לא סליק וסליק ההוא נפשא דמסכנא ולאנשי ביתיה כמה דאתמר</p>	<p>השמש, אלא הרי פרשוה. אבל בא וראה, אין לך יום ויום שלא שולט בו יום אחר עליון, ואם הוא אינו נותן לו את נפשו באותו יום, כמי שפוגם את אותו יום עליון, ולכן ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש, וזה שנאמר לא תלין משום שנפשו לא עולה, ועולה אותה נפש העני ושל אנשי ביתו כמו שנתבאר.</p>
<p>ר' חייא פתח ואמר קרא אבתריה לא תקלל חרש ולפני עור וגו' האי קרא כמשמעו אבל פרשתא דא כלא אוליפנא מנה מלין אחרנין וכלהו תליין דא בדא ת"ח מאן דלייט לחבריה ואיהו קמיה ואכסיף ליה כאילו אושיד דמיה</p>	<p>רבי חייא פתח ואמר פסוק אחריו, לא תקלל חרש ולפני עיור וגו', פסוק זה כמשמעו, אבל פרשה זו כולה למדנו ממנה דברים אחרים, וכולם תלויים זה בזה. בא וראה, מי שמקלל את חברו והוא לפניו ומבייש אותו, כאילו שופך את דמו.</p>
<p>והא אוקימנא והאי קרא דלאו חבריה עמיה והוא לייט ליה ההיא מלה סלקא דלית לך מלה ומלה⁴ דנפק מפומיה דלא אית ליה קלא ההוא קלא סליק לעילא וכמה קסטרין מתחבראן עמיה דההוא קלא עד דסלקא ואתער אתר דתהומא רבא כמה דאוקמוה וכמה מתערין עליה דההוא ב"ג ווי למאן דאפיק מלה בישא מפומיה והא אוקמוה</p>	<p>והרי בארנו, ופסוק זה כשאין חברו עמו והוא קלל אותו, אותו הדיבור עולה, שאין לך דיבור ודיבור שיוצא מפיו שאין לו קול, אותו קול עולה למעלה, וכמה מלאכי חבלה מתחברים עם אותו הקול עד שעולה ומעיר את מקום התהום הגדול כמו שבארוה, וכמה הם שמתעוררים על אדם, או למי שמוציא דבר רע מפיו, והרי פרשוה.</p>
<p>ולפני עור לא תתן מכשול כמשמעו ואוקמוה במאן דגרים לאחרא למחטי וכן מאן דמחי לבריה רבא ולפני עור לא תתן וגו' במאן דלא מטא להוראה ואורי (קאמר כמה דתנינן) דכתיב כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה והאי</p>	<p>ולפני עיור לא תתן מכשול כמשמעו, ופרשוה במי שגורם לאחר לחטוא, וכן מי שמכה את בנו הגדול. ולפני עיור לא תתן וגו', במי שלא הגיע להוראה ומורה. (אמר כמו שלמדנו) שכתוב כי רבים</p>

¹ פי' כמש"ל בגמ' לא תלין וכו' בשכיר יום הכתוב מדבר שנתן לבעל הבית י"ב שעות אחרות כדי להוציא מעות ולכך אינו עובר עד שילין פעולת שכיר עד בקר. ופי' ולא תבא איירי בשכיר לילה ולכך אינו עובר עד שתבא עליו השמש והא דאתמר לא תלין פירוש כאלו אמר הכתוב לא תלין נפשך שאינה עולה בלילה בשביל פעולת שכיר, וכן פ' ולא תבא עליו השמש ר"ל לא תבא שמש שלך בשביל פעולת שכיר, נמצא שפסוקים אלו כולם לדרשא לכך לא קשו אהדדי (מ"מ).

² שיש רוחניות לימים בבחינת המדות העליונות, וכל יום ויום הוא ברוחניותו מתמצא מציאות חדש וצריך לייחד בו ייחודו ולעשות בו מצותיו ולהשלימו דהיינו שכרו, והיינו טעם חשבון הנפש בכל לילה כחשבוננו בכל שנה ליום הדין והנפש עולה למעלה ומעשיו נכתבין לפניו יתברך והוא שכר כל יום ויום (אור יקר).

³ מעשה כל יום ויום ולא תגרום שנפשך לא תעלה למעלה על ידי פעולת שכיר בענין שאין אתה נותן ליום ההוא שכרו ומעשיו הטובים כיון שנפשך אינה עולה שהיא נדחת כדפירשנו (אור יקר).

⁴ הענין שההבל הוא חלק נפש מכמה מתהווה ממנו מציאות רוחני, אם הדבור יפה מלאך קדוש, אם הדבור רע כעין ליצנות ולשון הרע וקללות מתהווה ממנו מלאכים רעים, וכפי ענין המלאך המתהווה כן אותם המזדווגים ומתלויים אליו להעלות הדבורו ההוא הנברא מלאך אל מקומו אם קדוש אם רע, והאיש העושה המלאך הרע מוליכים דבורו אל מקום הרעים בנוקבא דתהומא רבא ששם משכן הרע ומקטרגים עליו על דבורו (אור יקר).

<p>אעבר משום ולפני עור לא תתן מכשול בגין דאכשיל ליה לחבריה¹ לעלמא דאתי דתנין מאן דאזיל בארה מישר באורייתא² ומאן דאשתדל³ באורייתא כדקא יאות אית ליה חולקא טבא⁴ תדיר לעלמא דאתי דההיא מלה דאורייתא דאפיק מפומיה אזלא ושאתא בעלמא⁵ וסלקא לעילא⁶ וכמה עלאין קדישין מתחבראן בההיא מלה וסלקא בארה מישר ואתעטר בעטרא קדישא⁷ ואסתחי בנהרא דעלמא דאתי⁸ דנגיד ונפק מעדן ואתקבל ביה ואשתאב בגויה⁹ ואתענג (ס"א ואתנמע) סוחרניה דההוא נהרא אילנא עלאה¹⁰ וכדין נגיד ונפיק נהורא עלאה¹¹ ואתעטר ביה בההוא ב"נ כל יומא כמה דאתמר</p>	<p>חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה, וזה עבר משום ולפני עיור לא תתן מכשול, משום שהכשיל את חבריו לעולם הבא, ששינונו מי שהולך בדרך ישרה בתורה, ומי שעוסק בתורה כראוי, יש לו תמיד חלק טוב לעולם הבא, שאותו דבר התורה שהוציא מפיו הולך ומשוטט בעולם ועולה למעלה, וכמה עליונים קדושים מתחברים עם אותו הדבר, ועולה בדרך ישרה, ומתעטר בעטרה קדושה, ורוחץ בנהר של העולם הבא ששופע ויוצא מעדן ומתקבל בו ונשאב לתוכו ומתענג (ונטע), סביב אותו הנהר העץ העליון, ואז שופע ויוצא אור עליון ומתעטר עם אותו אדם כל יום, כמו</p>
--	---

¹ שמורה לו בתורה והוא חושב שיפה הורה ועושה כהוראתו ופוגם נשמתו לעולם הבא, ועל דרך זה הוא גם כן הגורם לחבירו שיחטא שפוגם נפש חברו, וכן המכה לבנו גדול שגורם שיחטא כנגדו כדפירשו רז"ל (אור יקר).

² שיודע לדון בה בלי טעות (אור יקר). פי' שמה שלמד מן רבותיו הוא אמת, ומ"ש ומאן דאשתדל באורייתא כדקאמאות היינו עיונו זך ונקי מסיק שמעתתא אליבא דהלכתא לכך יש לו חלק בבניה הנק' עלמא דאתי (מ"מ).

³ שלא יתרושל ממנה אלא יודע בה ועוסק בה תדיר (אור יקר).

⁴ עם היות שיש מדות אחרות לזכות לחיי עולם הבא אבל בזה יש לו חולקא יתיר, והטעם שאין דרך להשיג הבינה עולם הבא אלא על ידי התורה שהיא תפארת הנאחז בבניה, וזה על ידי שיהיה ביושר עולה לנגדה ולא יזוז אלא יתמיד (אור יקר).

⁵ מפני שאי אפשר ליכנס כנגד העוסק בתורה אלא דרך שער השמים, ולכך צריך לשוטט בעולם הזה כל אותו השיעור שהוא רחוק משער השמים כאומרו זה בית אלהים וזה שער השמים (אור יקר).

⁶ אחר שהגיע אל כנגד שער השמים עולה ואינה מתעקמת אל צד החצונים (אור יקר).

⁷ מצד המלכות (אור יקר).

⁸ הכוונה שהיא מתרחצת באור הבינה מחכמה, והטעם לזה כדפירש' לעיל שהבל פה חלק נפש, נמצא הבל פיו של תורה עולה אל הבינה דנפיק מחכמה וגורם להמשיך על ידי אור תורתו אור משם, ואותו האור מתהווה ממנו מציאות בשש ספירות דהיינו "אילנא" עץ החיים "סחור דההוא נהרא" והנה נעשה אליו שורש וענף, השורש הוא "אתקבל ביה" שנכנס בתוכיות הבינה שהיא נקשרת בחכמה (אור יקר). פי' ביסוד דאימא (מ"מ) 9.

⁹ היינו שנעשה שם חלק עצם הבינה והחכמה להשתרש, ומוציא ענף לחוץ אל "סחרניה דההוא נהרא" דהיינו נטיעתו, והענין היא הבינה נקודה אמצעית אל שש קצוות ולכך היא נשמה לתורה שהיא שש סדרים, וכפי' בחי' החידוש ההוא שחד כן הוא משתרש בנקודה אמצעית בינה, ומציאותה ענף אל אחד משש קצוות דהיינו "סחרניה דההוא נהרא" כדפירשנו (אור יקר). פי' שעולה בסוד מ"ן ליסוד דאימא (מ"מ).

¹⁰ פי' שגורם ע"י תורתו שהזעיר שהוא אילנא עילאה קבל מוחין מאימא ואדם שבעו"הז שגרם זה גם הוא יקח חלקו מהמוחין הנז' וז"ש ועתעטר ביה בההוא בר נש (מ"מ).

¹¹ מעצם הספירות ממשיכים לו אור שיתעטר בו בעולם זה התחתון (אור יקר).

שנתבאר.	
ומי שעוסק (שלומד) בתורה ולא עוסק בה בדרך אמת	ומאן דלעי ¹ (נ"א דיליף) באורייתא ולא משתדל בה בארח קשומ
פה/ב	
ובדרך ישרה, אותו הדבר עולה וסוטה דרכים, ואין מי שיתחבר עמו וכולם דוחים אותו החוצה, והולך ומשוטט בעולם, ולא ימצא מקום. מי גרם לו את זה, אותו שהסיטה אותו מדרך הישר, זהו שכתוב ולפני עיור לא תתן מכשול, ולכן כתוב ויראת מאלהיך אני ה'.	ובארח מישר ההוא מלה סלקא וסמי אורחין ולית מאן דיתחבר בה וכלא דחיין לה ² לבר ואזיל ושאט בעלמא ולא ישכח אתר מאן גרים ליה האי ההוא דסאטי ליה מארח מישר הה"ד ולפני עור לא תתן מכשול ובגין כך כתיב ויראת מאלהיך אני יי"
ומי שתשוקתו לעסוק בתורה ולא מוצא מי שילמד אותו, והוא באהבת התורה לומד אותה ומגמגם בה בגמגום שאינו יודע, כל דיבור ודיבור עולה והקדוש ברוך הוא שמח באותו דיבור ומקבל אותו ונוטע אותו סביב אותו הנחל, ונעשים מאותם דיבורים עצים גדולים ונקראים ערבי נחל, זהו שכתוב באהבתה תשגה תמיד.	ומאן דתיאובתיה למלעי באורייתא ולא אשכח מאן דיוליף ליה והוא ברחימותא דאורייתא לעי בה ומגמגם בה בנמנומא דלא ידע כל מלה ומלה סלקא וקב"ה חדי בההיא מלה ³ וקביל לה ונטע לה סחרניה ⁴ דההוא נחלא ואתעבידו מאלין מלין אילנין רברבין ואקרונ ערבי נחל ⁵ הה"ד (משלי ה יט) באהבתה תשגה תמיד ⁶
ודוד המלך אמר הורני ה' דרך אהלך באמתך, וכתוב ונחני באורח מישור למען שוררי, אשריהם אותם שיודעים את דרכי התורה ועוסקים בה בדרך ישרה, שהם נוטעים עצי חיים למעלה, שכולם רפואה, ולכן כתוב תורת אמת היתה	ודוד מלכא אמר (תהלים פו יא) הורני יי' דרךך אהלך באמתך וכתוב ונחני באורח מישור למען שוררי זכאין אינון דידעין ארחוי דאורייתא ומשתדלי בה בארח מישר דאינון נטעין אילנין דחיין לעילא דכלהו אסוותא

¹ מתוך מאי דמפרש לקמיה מוכרח שזה יהיה על אחד משתי פנים או שהיה אפשר לו ללמוד עם רב מובהק ואינו רוצה, או שיש רב שמטעהו ואינו רוצה להתלמד עם בקי (אור יקר). פי' שלמד מרבו דבר שאינו אמת לכך כולא דחיין לההיא מלה וז"ש מאן גרים ליה האי ההוא דסאטי ליה מאורח מישור דהיינו רבו ועיין בפרשת בראשית דף ד' מה שכתבתי לתרץ לשון זה דהכא עם לישנא דהתם (מ"מ).

² מתוך הקדושה אמנם נעשה ממנו כמה שמים וארץ דשקרא כדמפרש בפרשת בראשית ושם מקומו בארוכה (אור יקר).

³ שהרי כוונתו לשמים ובצד מה שכרו גדול שמרוב חשקו בה טובה בה ואין לו מי שילמדנו (אור יקר).

⁴ היינו לבוש את התורה במקום שמתדבק בו החצוני כענין הגן שנוטעים סביב לו לגדור אותו (אור יקר).

⁵ ואותם הערבי נחל אינם עושים פירות כענין החצונים מפני שהם קרובים אל החוץ מצד שהם בעלי מכשול וטעות כקליפות, והם טהורים מצד הכוונה הטובה, וחס ושלום אין לחצונים שליטה בהם אלא שהם במקום ונוגה לו סביב דהיינו בחינה טהורה בין הטמא והטהור ובפרשת בראשית הארכתני (אור יקר). עי' תז"ח ט ע"ב: נצ"ח והו"ד אנון עבי שחקים ועליהו אתמר ערבי נחל.

⁶ עי' פרדס רמונים (ש"ז פ"ה): ואנו בעניינים אלו יריאים מן השגיאה ובטוחים במחילה כי על כזה נאמר (משלי ה יט) באהבתה תשגה תמיד הם דברים שאין אדם עומד בהם אלא מתוך הקושי. ועי' ספר הבהיר אות לג: שאלו תלמידיו את ר' רחומאי מאי דכתיב (חבקוק ג, א) תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות, תפלה, תהלה מיבעי ליה, אלא כל המפנה לבו מעסקי עולם ומסתכל במעשה מרכבה מקובל לפני הקב"ה כאלו מתפלל כל היום שנאמר תפלה, מאי שגיונות, כדכתיב (משלי ה יט) באהבתה תשגה תמיד 'ומאי ניהו. מעשה מרכבה דכתיב (חבקוק ג' ב) ה' שמעתי שמעך יראתי. ועי' אור נערב (ח"א פ"ד): מעשה מרכבה, שאדם חושק בה ומרוב חשקו צופה בדברים נסתרים ואי אפשר שלא יכשל, והוא נחשב לו לצדקה וכאלו מתפלל כל היום, והטעם לזה יתבאר בסיעתא דשמיא, כי אין אדם נתפס אם יטעה בענין כזה. אמנם עי' רש"י על הפסוק: תשגה, תעסוק תמיד, והוא לשון ערבי. ועי' בהגר"א: באהבתה תשגה תמיד הוא [חלק התורה של] פשט, לכן תשגה בו תמיד בלי הפסק כלל.

<p>ובגניני כך כתיב (מלאכי ב' ו) תורת אמת היתה בפיהו וכי אית תורה דלאו איהי אמת¹ אין כגוונא דאמרן דאורי מאן דלא ידע ולא איהו קשוט וההוא דאוליף מלה מיניה אוליף מלה דלאו איהו אמת ובגניני כך כתיב תורת אמת היתה בפיהו ועם כל דא מבעי ליה לב"נ למילף מלי דאורייתא מכל בר נש² אפילו ממאן דלא ידע בגין דעל דא יתער באורייתא וייתי למילף ממאן דידיע ולבתר אשתכח דאזיל בה באורייתא בארחה קשוט ת"ח ישתדל ב"נ בעלמא באורייתא ופקודי אפילו דלא עביד לשמה דמתוך שלא לשמה בא לשמה</p>	<p>בפיהו, וכי יש תורה שאינה אמת, כן כדוגמא שאמרנו, שמורה מי שלא יודע ואינו אמת, ואותו שלומד ממנו לומד דבר שאינו אמת, ולכן כתוב תורת אמת היתה בפיהו, ועם כל זה צריך אדם ללמוד דברי תורה מכל אדם, אפילו ממי שאינו יודע, משום שעל כן יתעורר בתורה ויבא ללמוד ממי שיודע, ואחר כך נמצא שהולך בתורה בדרך אמת. בא וראה יעסוק אדם בעולם בתורה ובמצוותיה אפילו שאין עושה לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.</p>
<p>רבי יוסי פתח קרא אבתריה ואמר לא תעשו עול במשפט וגו' לא תעשו עול במשפט כמשמעו אבל הא אתמר דפרשתא דא מלין עלאין ויקירין אית בה בפקודי אורייתא האי קרא מסופיה קא משמע³ דכתיב בצדק תשפוט עמיתך</p>	<p>רבי יוסי פתח בפסוק אחריו ואמר, לא תעשו עול במשפט וגו', לא תעשו עול במשפט כמשמעו, אבל הרי נאמר שבפרשה הזו יש בה דברים עליונים ונכבדים במצוות התורה, מסוף הפסוק הזה משמע, שכתוב בצדק תשפוט עמיתך.</p>
<p>ת"ח תרי דרגין אינון הכא משפט וצדק מה בין האי להאי⁴ אלא חד רחמי וחד דינא⁵ ודא אתבסם בדא כד אתער צדק דאין דינא לכלא כחדא⁶ דלית ביה רחמי ולא וותרנותא כד אתער משפט אית ביה רחמי יכול יהא כלא במשפט אתא קרא ואמר בצדק תשפוט עמיתך</p>	<p>בא וראה שתי דרגות הן כאן, משפט וצדק. מה בין זה לזה, אלא אחד רחמים ואחד דין, וזה מתבשם עם זה, כשמתעורר צדק הוא דן את הכל כאחד, שאין בו רחמים ולא וותרנות. כשמתעורר משפט יש בו רחמים, יכול יהיה הכל במשפט, בא הכתוב ואומר בצדק תשפוט עמיתך.</p>
<p>מ"ט בגין דצדק לאו דאין לדא ושביק לדא אלא כלהו כחדא בשקולא חדא כגוונא דא לא תשא פני דל⁷ ולא תהדר פני גדול אלא בשקולא</p>	<p>למה, משום שצדק לא דן את זה, ועוזב את זה, אלא כולם כאחד במשקל אחד, כדוגמא זה לא תשא פני דל ולא</p>

¹ ע"י תיקון זה ע"ב: שם יהו"ה איהו עמודא דאמצעייתא אמת ושכינתא תורת אמת. ועיי"ש קיא ע"א: בעמודא דאמצעייתא תורת אמת לעילא תורת חכם לתתא חכמת שלמה. ועיי' בהגרא שם קסב ע"א: בפיהו אלמא דעמודא דאמצעייתא ושכינתא שריין בפומא קול ודבור.

² ע"י אבות (פ"ד מ, א): בן זומא אומר, איזהו חכם, הלומד מכל אדם, שנאמר (תהלים קיט), מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי.

³ מסופו יובן "משפט" תפארת "צדק" מלכות (אור יקר).

⁴ הנראה שהכל ענין דינות כאומרו בצדק תשפוט עמיתך וכיוצא (אור יקר).

⁵ כלומר עם כל הנראה ששניהם ענין אחד דין ומשפט, דין התפארת משפט רחמים, ודין המלכות צדק דין מפני שהם דינים כפי מדתם (אור יקר). פי' זעיר הנק' משפט הוא רחמי ומ' הנק' צדק היא דינא (מ"מ).

⁶ לא שלא כדין חס ושלום, אלא הענין כי התפארת מטה אל הרחמים ובאיזו מליץ מזכה כענין והתוית תיו על מצחות האנשים וכו' והיינו במדת משפט, ואחר כך טענה מדת הדין אם לפניך גלוי וכו' וגזרה וממקודשי וכו' והיינו דין צדק (אור יקר).

⁷ ושיעור הכתוב לא תעשו עול ע"י שאתם דנים במשפט גבדו שהוא רחמים לפי שכיון שהוא רחמים ישא פני דל ויהדר פני גדול אלא יהיה הדין בצדק שהוא דין ואז לא דאין לדא ושביק לדא, ושמא תאמר אם

<p>חדא בצדק יכול יהא כלא דינא בצדק בלחודוי אתא קרא ואמר תשפוט דבעי לחברא להו כחדא דלא ישתכח דא בלא דא והאי שלימו דדינא</p>	<p>תהדר פני גדול, אלא במשקל אחד, בצדק. יכול יהיה הכל דין בצדק בלבדו, בא הכתוב ואמר תשפט, שצריך לחבר אותם כאחד, שלא ימצא זה בלי זה וזהו שלמות הדין.</p>
<p>וכ"כ למה בגין דקב"ה שכיח תמן¹ ובגיני כך בעי לאשלמא דינא כגוונא דאיהו עביד לתתא כגוונא דיליה ממש עביד לעילא</p>	<p>וכל כך למה, משום שהקדוש ברוך הוא מצוי שם, ולכן צריך להשלים את הדין כדוגמא שהוא עושה למטה, כדוגמא שלו ממש עושה למעלה.</p>
<p>ות"ח קב"ה שוי כורסייא דדינא² בשעתא דדייני יתבין הה"ד כונן למשפט³ כסאו ומתמן אתתקן כורסיה דקב"ה⁴ ומאן איהו כורסיה אלין אינון צדק ומשפט⁵ הה"ד צדק ומשפט מכון כסאך ומאן דדאין דינא בעי למידן (ס"א למיתב) בכורסיה דמלכא ואי פנים חד מנייהו כאלו פנים לכורסיה דמלכא וכדין קב"ה אסתלק מבינייהו דדייני ולא קאים בדינייהו ומאי אמר עתה אקום יאמר יי' וגו' ורוחא דקודשא אמר רומה על השמים אלהים</p>	<p>ובא וראה, הקדוש ברוך הוא שם כסא של דין בשעה שיושבים הדיינים, זהו שכתוב כונן למשפט כסאו, ומשם נתקן כסאו של הקדוש ברוך הוא, ומי הוא הכסא, אלו הם צדק ומשפט, זהו שכתוב צדק ומשפט מכון כסאך, ומי שדן דין צריך לדון (לשבת) בכסא המלך, ואם פוגם אחד מהם כאלו פגם את כסא המלך, ואז הקדוש ברוך הוא מסתלק מבין הדיינים ולא עומד בדיניהם, ומה אומר עתה אקום יאמר ה' וגו', ורוח הקודש אומרת, רומה על השמים אלהים.</p>
<p>רע"מ</p>	
<p>לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך וגו' פקודא דא לאוכחא לההוא דחטי למחזי ליה רחימו סניא דרחים ליה בגין דלא יתענש איהו דהא בקב"ה כתיב כי את אשר יאהב יי' יוכיח וכמה דקב"ה עביד ואוכח למאן דרחים ליה הכי יוליף בר נש מההוא ארחא ויוכח לחבריה קב"ה</p>	<p>לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך וגו', מצוה זו להוכיח את אותו שחטא, להראות לו אהבה רבה שאוהב אותו, כדי שהוא לא יענש, שהרי כתוב בקדוש ברוך הוא, כי את אשר יאהב ה' יוכיח. וכמו שעושה הקדוש ברוך הוא ומוכיח את מי שאוהב אותו, כך ילמד אדם מאותה הדרך ויוכיח את חברו.</p>
<p>במה אוכח לבר נש אוכח ליה ברחימו בסתרא אי יקבל ליה יאות ואי לא אוכח ליה בין רחימוי אי יקבל יאות ואי לא אוכח ליה באתגליא לעיניהון דכלא אי יקבל יאות ואי לאו</p>	<p>במה מוכיח הקדוש ברוך הוא את האדם, הוא מוכיחו באהבה בסתר, אם יקבל אותו יפה, ואם לא מוכיחו בין אוהביו, אם יקבל יפה ואם לא מוכיחו בגלוי לעין כל. אם יקבל יפה, ואם לא</p>

יהיה הדין בצדק יחרב העולם לכ"א תשפוט דהיינו לחבר צדק ומשפט שהם זו"ן ועל ידם יהיה המשפט (מ"מ).

¹ וצריך שיעשו דין בשתי מדות אלו כדי שיהיו הם מרכב לשתי המדות (אור יקר).

² דהיינו תרגום "כונן" שוי, "למשפט" לדינא, "כסאו" כורסייה, אמנם כסאו היינו שתי המדות יחד וזהו שאמר דתמן פירוש במעמד הדין והמשפט (אור יקר).

³ מלת משפט אינו כנוי לתפארת אלא משפט ממש כפשוטו (אור יקר).

⁴ בינה (אור יקר).

⁵ והשתא לא רמו קראי אהדדי דקרא חדא כתיב צדק ומשפט מכון כסאך וקרא אחרא קאמר כונן למשפט כסאו אלא כדפירשנו ניחא (אור יקר).

מניח אותו ולא מוכיח אותו ועוזב	שרי ליה ולא אוכח ליה ושביק פ/א
פתח ואמר ויהי קול השופר הולך וגו', ויהי קול השופר כאן נחלקו ספרי הקדמונים וכו', עד שבאו רבי אבא ורבי יהודה והודו לרבי אחא. קמו בעוד שהיו הולכים אמר רבי אלעזר, לא תלך רכיל בעמך, לא תשנא את אחיך, לא תקום ולא תטור, ולא תשמורו, הרי בארנו אותם, וכולם התעוררו עליהם החברים, אבל נאמר דבר בפרשה הזו. כתוב את חוקותי תשמורו, בהמתך לא תרביע כלאים, שדך לא תזרע כלאים, ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך.	פתח ואמר ויהי קול השופר הולך וגו' ויהי קול השופר הכא אתפלינו ספרי קדמאי וכו' עד אתו רבי אבא ורבי יהודה ואודו ליה לר' אחא קמו עד דהוו אזלי א"ר אלעזר לא תלך רכיל בעמך לא תשנא את אחיך לא תקום ולא תטור הא אוקימנא לון וכלהו אתערו עליהו חברייא אבל נימא מלה בפרשתא דא כתיב את חקותי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך
פתח רבי אלעזר ואמר, אתם עדי נאום ה' ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו וגו', אתם עדי אלו הם ישראל, ושנינו אלו הם שמים וארץ, שכתוב העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ, אבל ישראל הם עדים אלו על אלו, ושמים וארץ הכל עדים עליהם. ועבדי אשר בחרתי, זה יעקב שכתוב ויאמר לי עבדי אתה. ישראל אשר בך אתפאר, וכתוב אל תירא עבדי יעקב.	פתח ר' אלעזר ואמר אתם עדי נאם יי' ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו וגו' אתם עדי אלן אינון ישראל ¹ ותנינן אלן אינון שמייא וארעא דכתיב העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ אבל ישראל אינון סהדין אלן על אלן ² ושמיא וארעא וכלא סהדין עליהו ³ ועבדי אשר בחרתי דא יעקב ⁴ דכתיב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר וכתוב ואתה אל תירא עבדי יעקב
ויש אומרים זה דוד, ונקרא דוד עבדי שכתוב, למעני ולמען דוד עבדי. אשר בחרתי, זה דוד העליון. למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא, מה זה "כי אני הוא" שהתרציתי באותו דוד ובאותו יעקב, אני הוא, הם ממש.	ואית דאמרי ⁵ דא דוד ודוד עבדי אקרי דכתיב למעני ולמען דוד עבדי אשר בחרתי דא דוד עלאה ⁶ למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא מאי כי אני הוא דאתרעיתי בהוא דוד ובהוא יעקב אנא הוא אינון ממש ⁷
לפני לא נוצר אל, ששנינו קרא הקדוש ברוך הוא ליעקב אל, שכתוב	לפני לא נוצר אל דתנינן קרא קב"ה ⁸ ליעקב ¹ אל ² דכתיב ויקרא לו אל אלהי ישראל קב"ה

¹ הוא פשוט הכתוב ותנינן אלן "שמיא" לפשר ביניהם [נימא] [שמיא] [אור יקר].

² ללמוד שאינו יודע מהיודע (אור יקר).

³ להודיעם להחכמים על ידי נסים (אור יקר).

⁴ פ' שיעקב כתיב ביה אשר בך אתפאר והוא עבדי אשר בחרתי אבל לאית דאמרי פסקינן לקרא ועבדי הוא דה"ע אשר בחרתי דא דוד עלאה שהיא מ' (מ"מ).

⁵ ואין זה הנכון מפני "אשר בחרתי דא דוד עלאה" אם כן עבדי היינו יעקב מרכבה לתפארת (אור יקר).

⁶ דוד עלאה כמ"ש בפ' קדושים (פד ע"א ושם פו ע"א), ועליה נאמר ואת דוד מלכם אשר אקים להם, וכמ"ש בפ' וירא (ק"ב ע"ב) וכן בפ' נח (עב ע"ב) ע"ש. ודוד המלך ע"ה היה אחיד בה, כמ"ש בסוף ח"ג (דף שב ע"א) ואמר שם, והוא יתער להיא בת שבע דלעילא (כללים ח"א טז ע"ב).

⁷ שהכל דבר אחד הכתר והתפארת והמלכות דרך קו האמצעי הכל אחד מיוחד (אור יקר). דברי הכתר נאצל ראשון וזהו שאמר "לפני" דהיינו קודם אצילות הכתר "לא נוצר" ולא נאצל א"ל (אור יקר). {מקום?}

⁸ הכתר (אור יקר).

<p>קרא ליעקב אל הה"ד לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה ובגין כך אני הוא כלא כמה דאתמר ואחרי לא יהיה דהא דוד³ הכי אקרי ולא אית בתריה אחרא</p>	<p>ויקרא אל אלהי ישראל, הקדוש ברוך הוא קרא ליעקב אל, זהו שכתוב לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה, ולכן אני הוא, הכל כמו שנאמר. ואחרי לא יהיה, שהרי דוד נקרא כך, ואין אחריו אחר.</p>
<p>ת"ה כד ברא קב"ה עלמא אתקין כל מלא ומלא⁴ כל חד וחד בסטריו ומני עלייהו חילין עלאין ולית לך אפי' עשבא זעירא בארעא דלית ליה חילא עלאה לעילא וכל מה דעבדין בכל חד וחד⁵ (תרי נוסחתי) וכל מה דכל חד וחד עביד⁶ כלא הוא בתקיפו דההוא חילא עלאה דממנא עליה לעילא</p>	<p>בא וראה כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, תיקן כל דבר ודבר כל אחד ואחד בצדו, ומנה עליהם כחות עליונים. ואין לך אפילו עשב קטן בארץ שאין לו כח עליון למעלה, וכל מה שעושים עם כל אחד ואחד (שתי נוסחאות), וכל מה שכל אחד ואחד עושה, הכל הוא בחוזק של אותו הכח העליון שממונה עליו מלמעלה.</p>

¹ ת"ת (אור יקר).

² והיינו שהכתר נקרא אל כנודע ודרך קו האמצעי משפיע לתפארת על ידי הבינה שיקרא גם כן א"ל, והכתר ותפארת כולא חד (אור יקר). ור"ל פרצוף יעקב אומר לפני לא יש פרצוף אחר שהו אאל ודוד שהוא פרצוף רחל אומר ואחרי לא יש עוד פרצוף אחר וזהו ואחרי לא יהיה (רח"ו). ומ"ש לקמן "ואחרי לא יהיה" דהא דוד הכי אקרי ולא אית בתריה אחרא הוא מסייע לפירוש הרח"ו ז"ל שאמר דוד הוא רחל ואומרת ואחרי לא יהיה שלא יש עוד פרצוף אחר לכך אמר הזוהר ולא אית בתירה אחרא, אבל לפי מורינו ז"ל שפי' שהזעיר הוא שאמר לפני וכו' מאי קאמר דהא גוג הכי אקרי ולא אית בתריה תתרא (מ"מ). מה שאמרו (מגילה יח ע"א) שהקב"ה קרא ליעקב אל, וכן הוא בזוה"ק (ח"א קלח ע"א) ע"ש. [ובב"ר (ס"פ עט ס"י ח) שיעקב קרא לעצמו אל ע"ש, וע' סוד הדברים בזה בזוה"ק (ח"ג פו ע"א) ובהגהות מהרח"ו שם, ועל זו מרמז הרמב"ן בפ' וישלח (לג כ) וכן הוא ברקאנטי פ' וישלח, ע' שם ושם ותבין.] ועכ"פ הוא כי מה שקרא הקב"ה ליעקב אל הוא מעין תיקון העתיד (כללים ח"א פו ע"א). עי' ח"א קלח ע"א בגליון שם [עי' ח"ג פו ע"א ועי' ב"ר ס"פ ע"ט הלשון להיפך אך יש להעמיד שניהם כי לפי הנוסח אשר כאן הוא דברי יעקב ולפי הנוסח דב"ר הוא דברי דוד ועי' עוד ב"ר ר"פ ע"ז] (לש"ו).

³ פירוש מלכות גם כן נקראת אל, נמצא כתר מלכות א"ל ראשון א"ל אחרון, קודם להם לא נאצל א"ל כלל ואחריהם אין אל כלל שזה ראש לאצילות וזהו סוף, וזהו סוד א"ן א"י, אני ראשון ואני אחרון וגומ' (אור יקר).

⁴ פירוש כל מין למינו בלא ערבוביא (אור יקר). יש מהם [מלאכים] שאינם שלוחים כלל אלא הם שרי מעלה הממונים על כחות כל הבריאה כולה בפרטות ופרטי פרטות, וע"ד שאמרו (ב"ר פ"י סימן ו) אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל כו', וע' זוה"ק שמות (טו סע"ב) ופ' תרומה (קע"א ע"ב) ופ' קדושים (פו סע"א) (דע"ה ח"ב כט ע"ב), כל מה שנעשה בכל חלקי הדצח"מ שבה, הוא הכל משפעת ממערכות השמים, וכמ"ש (איוב לח לג) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ, ואמרו ב"ר (פ"י סי' ו') אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל. ואמרו שם, כימה מעדנת את הפירות, וכסיל מושך בין קשר לקשר, ועיש הוא ממזר את הפירות, וע' זוה"ק (שמות טו סע"ב ופ' תרומה קע"א ע"ב ופ' קדושים פו סע"א) (כללים ח"א א ע"ב), כל צבאות העליונים כולם המשמשים במרום כנ"ל, ע' זוה"ק (תרומה קע"א ע"ב ופ' קדושים פו ע"א) הנה כל כהם ופעולתם הוא לעולם תמיד רק בשפעו ית"ש, המשפיע עליהם תמיד, כי הוא ית"ש הוא לכולם בבחי' נשמה לנשמה ורוח לרוח (כללים ח"א ב ע"ד).

⁵ פי' כל הפעולות שבני אדם עושים בכל עשב ועשב הוא בכח המלאך שהוא ממונה עליו מלמעלה, ומ"ש וכל מה דכל חד וחד עביד שכל מה שעושה תעשה בעצמו דהיינו הגדלתו וענפיו שמתפשטים לכאן ולכאן היא גם כן בכח המלאך הממונה עליו גזירין מדינא, פירוש מכח המ' שהיא דינא עושיה פעולתה כמ"ש בסמוך (מ"מ).

⁶ פירוש סגולתו ורפואתו אם להמית אם להחיות (אור יקר).

<p>וכלהו נימוסין גזירין מדינא על דינא! נטלין ועל דינא קיימין לית מאן דנפיק</p>	<p>וכל ההנהגות גזורות מן הדין, על דין הם נוסעים, ועל הדין הם עומדים. אין מי שיוצא</p>
<p>רע"מ</p>	
<p>ליה ייזיל ויעביד רעותיה בקדמיתא אודע ליה בסתרא בגין לאוכחא ליה ולא תערא ליה דלא ינדע ביה ב"ג ודא איהו ביניה לביניה אי מקבל יאות</p>	<p>אותו, שילך ויעשה את רצונו. בראשונה מודיעה לו בסתר, כדי להוכיח אותו ולעורר אותו שלא יכיר בו בן אדם, וזה הוא בינו לבינו, אם מקבל, טוב.</p>
<p>ואי לאו אודע ליה בין רחימיו בזמנא דכהנא³² רבא הוה בעלמא יהיב ליה מרעין בערסיה ואתו רחימיו דקב"ה⁴ ואודען ליה אי אית ביה חובא דייתוב מניה ולעיין במליה אי מקבל יאות ואי לאו אוכה ליה באתגלייא בממוניה בבנוי דכלא מלחשן עליה וייתון לגביה</p>	<p>ואם לא, מודיע לו בין אוהביו, בזמן שהכהן הגדול היה בעולם נותן לו מחלה במטתו, ובאו אוהביו של הקדוש ברוך הוא ומודיעים לו, אם יש בו חובה שישוב ממנה ויעיין בדבריו, אם מקבל מוטב ואם לא מוכיח אותו בגלוי בממונו בבנוי, שכולם מדברים עליו, ויבואו אליו.</p>
<p>אי מקבל יאות ואי לאו שארי ליה מאריה למעבד רעותיה ולא יתקיף ביה לעלמין כגוונא דא אצטריך ליה לאוכחא לחבריה בקדמיתא בסתרא לבתר בין רחימיו לבתר באתגלייא</p>	<p>אם מקבל מוטב ואם לא מתיר לו קונו לעשות רצונו, ולא מחזיק בו לעולמים. כדוגמא זה צריך לו להוכיח לחברו. בראשונה בסתר ואחר כך בין אוהביו, ולבסוף בגלוי.</p>
<p>מכאן ולהלאה ישבוק ליה ויעביד רעותיה וע"ד כתיב הוכח תוכיח הוכח בסתרא דלא ינדע ביה ב"ג תוכיח בין חברוי ורחימיו את עמיתך באתגלייא וע"ד לא כתיב בקדמיתא תוכיח אלא הוכח תו הוכח אי איהו ב"ג דיכסוף לא יימא ליה ולא יוכיח ליה אפילו בסתרא אלא יימא קמיה כמאן דמשתעי במלין אחרנין ובנו אינון מלין ידכר מאן דעבד ההוא חובא הוא כך וכך בגין דאיהו ידע בגרמיה וישתביק מההוא חובא וע"ד הוכח ואם לאו תוכיח ולבתר את עמיתך באתגלייא מכאן ולהלאה ולא תשא עליו חטא</p>	<p>מכאן ולהלאה יעזוב לו ויעשה כרצונו, ועל זה כתוב הוכח תוכיח, הוכח בסתר שלא ידע בו בן אדם, תוכיח בין חבריו ואוהביו, את עמיתך בגלוי, ועל כן לא כתוב בראשונה תוכיח אלא הוכח, ועוד הוכח, אם הוא אדם שיתבייש לא יאמר לו ולא יוכיח אותו אפילו בסתר, אלא יאמר לפניו כמי שמספר בדברים אחרים, ובתוך אותם דברים יזכיר מי שעושה אותו החטא הוא כך וכך, כדי שהוא ידע בעצמו ויעזוב את אותו החטא, ועל כן "הוכח", ואם לא "תוכיח", ואחר כך "את עמיתך" בגלוי, מכאן והלאה ולא תשא עליו חטא.</p>
<p>ד"א ולא תשא עליו חטא דהא כיון דב"ג אוכה לחבריה ואזדמן לאוכחא ליה באתגלייא לא יסלק קמיה ההוא חובא דעביד דאסיר ליה ודאי אלא יימא סתם ולא יסלק עלוי ההוא חובא באתגלייא ולא ירשים עלוי חובא דקב"ה חס על יקרא דבר נש אפילו בהייביא ע"כ (פקודא יח</p>	<p>דבר אחר ולא תשא עליו חטא, שהרי כיון שאדם מוכיח את חבריו ומזדמן להוכיחו בגלוי, לא יעלה לפניו אותו חטא שעשה, שאסור לו ודאי, אלא יאמר סתם ולא יעלה עליו אותו חטא בגלוי, ולא ירשם עליו חטא שהקדוש ברוך הוא חס על כבודו של אדם, אפילו ברשעים.</p>

¹ פירוש שלא להוציא הסלקא דמות חזרת ולא חזקת דמות סלקא ולא תפוחים כמין אפרסקים ולא אפסקין כמין אגסים, אלא לכל אחד ואחד שמור חק צורתו וטעמו וריחו וסגולתו ולא ישנו את תפקידם (אור יקר).

² שהוא היה מכיר העונות ע"י הציץ כידוע (יהל אור).

3

⁴ הכהנים (יהל אור).

לברכא ליה לקב"ה וכו' ר"ע ב'	
פ/ב	
<p>מן קיומיה לבר וכלהו ממנן¹ מן יומא דאתברי עלמא מתפקדן שלטונין על כל מלה ומלה וכלהו נטלין על נמוסא² אחרא עלאה דנטלין כל חד וחד כמה דכתיב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה³ כיון דנטלין ההוא חק כלהו אקרונ חקות וההוא חק דאתיהיב להו מן שמייא קא אתי וכדין אתקרונ חקות שמים (איוב לח לג)⁴</p>	<p>ממקומו החוצה, וכל הממונים מיום שנברא העולם נתמנו שליטים על כל דבר ודבר, וכולם מתנהגים על הנהגה אחרת עליונה שנוטלים כל אחד ואחד, כמו שכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, כיון שנוטלים אותו חוק, כולם נקראים חוקות, ואותו החוק שנתן להם בא משמים, ואז נקראים חוקות שמים.</p>
<p>ומנלן דמן שמים קא אתיין דכתיב כי חק לישראל הוא ועל דא כתיב את חקותי תשמרו בגין דכל חד וחד ממנא על מלה ידיעא בעלמא בההוא חק בגין כך אסיר למחלף זינין ולאעלא זינא בזינא אחרא בגין דאעקר לכל חילא וחילא מאתריהו (ואכחיש פמליא של מעלה) ואכחיש פומבי דמלכא</p>	<p>ומנין שבאים משמים, שכתוב כי חק לישראל הוא, ועל כן כתוב את חוקותי תשמרו, משום שכל אחד ואחד ממונה על דבר ידוע בעולם באותו החק, לכן אסור להחליף מינים ולהכניס מין במין אחר, משום שעוקר את כל כח וכח ממקומו, (ומכחיש פמליא של מעלה) ומכחיש את פרסום המלך.</p>
<p>כלאים מהו כלאים כמאן דיהיב אחרא בבי מטרא כד"א אל בית הכלא בגין דלא למעבד מידי כלאים מניעותא⁵ דמנע לכל אינון חילין מעבידתא דלהון כלאים ערבובייא⁶ דעביד ערבובייא בחילא דלעילא ואכחיש פומבי דמלכא כמה דאתמר (ובג"כ) ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך (&)⁷</p>	<p>כלאים, מהו כלאים, כמי שנותן מישהו אחר בבית האסורים, כמו שנאמר אל בית הכלא כדי לא לעשות דבר כלאים, מניעה שמונע את כל אותם הכחות מן המעשה שלהם. כלאים, ערבוביה שעושה ערבוביה, בכח שלמעלה ומכחיש את פרסום המלך, כמו שנאמר (ולכן) ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך.</p>

¹ עי' הערה בעמוד א' בשם הלש"ו.

² כי כל מלאכים הממונים על ענייני העולם הם מושפעים ממלכות, והיא מנהגת אותם ונותן להן שפעם כפי פעולתם (אור יקר).

³ עי' תז"ח לד ע"ג: וימד שש שעורים לתתא אנון שית סדרי משנה ואנון מאכל בעירן דאנון חיות הקדש לבתר דאיהי בנישת לון זריקת לון לגבי חילהא הדא הוא דכתיב (משלי לא) ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה וכד זריקת לון לתתא אתקריאת זרקא.

⁴ עי' ח"א לב ע"א.

⁵ מלשון לא תכלא רחמיק ממני (רח"ו).

⁶ זה פי' ג' במלת כלאים (מ"מ).

⁷ עי' תיקו"ז יג ע"א: רצועה לאלקאה איהי שפחה בישא שעטנז כלילא משור וחמור דאמר יעקב ויהי לי שור וחמור. עי' יהל אור ח"ג דף ח ע"ג ז"ל: חשך ג' קליפות שור חמור כלב, ומהן באה ש'כ'ח'ה' וכו' ושור וחמור הן ב' מדות הכוללות הכל, תאוני וכעסני שהן עשו וישמעאל, ס"ם ונחש, שהוא כועס בכבד, והיא מזנת בטחול ונותנת לו השירים וכו'.

<p>ת"ח כתיב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו¹ כי ביום אכלך ממנו מות תמות והא אתמר דשני פקודי דמלכא ואחלף עץ היים דביה אשתלים כלא וביה תליא מהימנותא ואתרבק באתר אחרא והא תנינן בכלא בעי ב"נ לאחזאה עובדא כנוונא דלעילא ולמעבד עובדא כמה דאצטריך ואי אשתני במלה אחרא הוא אנגיד עליה לשרייא ביה מלה אחרא דלא אצטריך</p>	<p>בא וראה כתוב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות, והרי נתבאר ששינה מצות המלך והחליף עץ חיים שבו השתלם הכל, ובו תלויה האמונה, ונדבק במקום אחר. והרי שנינו אדם צריך להראות בכל מעשה כדוגמא שלמעלה ולעשות מעשה כמו שצריך, ואם שינה בדבר אחר הוא משפיע עליו להשרות בו דבר אחר שלא צריך.</p>
<p>ות"ח בשעתא דב"נ אחזי עובדא לתתא בארה מישר כמה דאצטריך נגיד ונפיק ושרייא עלוי רוח קדישא עלאה ובשעתא דאיהו אחזי עובדא לתתא באורחא עקימא דלית איהו ארח מישר כדין נגיד ונפיק ושרי עלוי רוח אחרא דלא אצטריך דסמי ליה לב"נ לסטר ביש מאן משיך עליה ההוא רוחא הוי אומר ההוא עובדא דאחזי בסטר אחרא</p>	<p>ובא וראה, בשעה שאדם מראה מעשה למטה בדרך ישרה כמו שצריך, נמשכת ויוצאת ושורה עליו רוח קדושה עליונה, ובשעה שהוא מראה מעשה למטה בדרך עקומה שאינה דרך ישרה, אז נמשכת ויוצאת ושורה עליו רוח אחרת שלא צריכה, שמסטה את האדם לצד רע. מי מושך עליו אותה הרוח, הוה אומר אותו מעשה שהראה בצד אחר.</p>
<p>כתיב דרשה צמר ופשתים דרשה מהו דרשה דבעיא ודריש על צמר ופשתים מאן דמחבר לון כחדא² ואי תימא בציצית אמאי שרי הא</p>	<p>כתוב דרשה צמר ופשתים, דרשה מהו דרשה, שמבקשת ודורשת על צמר ופשתים מי שמחבר אותם כאחד. ואם</p>

¹ ע"י תיקון קיג ע"א: אבל אלין דידעין אילנא דקודשא בריך הוא דאיהו עץ החיים נטוע בגן דיליה דאיהי שכינתא דיליה דאתמר בה לא יגורך רע יכלין לנחתא חילא מתמן לגבי שכינתיה בלא ערבוביא כלל בכל פקודא ופקודא איהו עץ פרי עושה פרי למינו (בראשית א יא) נטוע בגן בלא ערבוביא כלל ובגין דא אמר למינו אבל עץ הדעת טוב ורע לא אתמר ביה למינו אבל מעורב מין דלא במיניה ובגיניה אתמר שדך לא תזרע כלאים וכו' שעטנו לא יעלה עליך. בהגר"א: אבל אינון דידעין כו' - ר"ל, לכיין כוונות ויחודים אותן היודעים הכוונות על בוריין כל שם האיך יוצא משם הוי"ה דעליו הם מיוסדים כל השמות דשמות הן בשכינה והוי"ה בקב"ה כמש"ל סוף תיקון כ"ה וז"ש יכלין לנחתא חילא מתמן לגבי שכינתא כו' בכל מצוה ומצוה כוונה המיוחדת ומקובלת לכל מצוה כוונה אחרת בקבלה וז"ש בכל פקודא ופקודא כו' למינו כו' וההויות משונות בנקודות וכמש"ש והכל בכוונות דהוא עץ החיים כמש"ל ק' א' דתורה ומצות הוא עץ החיים גם לרבות כו' ובעה"ח אין רע לאפוקי שמושים לצרכי האדם בעץ הדעת טוב ורע כנ"ל.

² יובן בהקדים מ"ש הרב ז"ל בליקודים וז"ל הנה הפשתן היא עץ כמ"ש ותטמנס בפשתי העץ וה"ס ההוא רואה דשביק ת"ת במ' כשעשאה כלי שהוא שם ב"ן שהוא ביסוד דידה ולכן נקרא עץ והנה קין שהקריב פשתן מה שחטא הוא כי הלא שם ב"ן זה הוא לעולם שם להעלות מ"ן כדי לקבל אור עליון מ"ד ושניהם ישארו בה וקין לא העלה מ"ן רק רצה לעקור שם ב"ן משם ולהחזירו למקומו לזעיר עצמו בסוד הפסחים שמכחיש כח הקרקע בז' שנים והוא שם ב"ן שהוא כח הקרקע שהיא מ', וכל מציאות ז"ס תתאין שבה מכחיש כהן והם ז' שנים הנז' בש"ס וז"ס ויבא קין מפרי האדמה, פי' פרי אחד שהוא יונק כל כח האדונה ועקרו משם והעלהו מנחה לה' שהוא זעיר והחזירו לשורשו ונשארה המ' מכרה והעלהו מנחה לה' שהוא זעיר והחזירו לשורשו ונשארה המ' מכרה משם ב"ן אמנם הבל בא לתקן חטא קין והביא צמר, והענין כי הלא דעת זה שהוריש א"ו לא לזע כנודע היא מחמת דעת עליון דמזלא דאריך המזווג א"ו ומשם מתוסף כח לזעיר ואז מזדווג עם המ' ויהיב בה ההוא רואה נמצא כי אתה צריך לחזור כח דעת עליון שמשפיע בזעיר וגם הוא יחזור להשים בה ההוא רואה דעקר קין ולכן הביא מבכורות צאנו וכו' והנה סוד הדעת הוא נקרא יסוד וה"ס הכבשים כי כבש הוא שכ"ב והנה דע כי דיקנא תתאה דאריך ממנה נעשה דיקנא עילאה דזעיר וז"ש מן המצר וכו' שהיא דיקנא דזעיר שיצא מסוד אותו צמר כבסי' שהוא ביסוד דאריך ולכן אותיות מ"צר צ"מר, נמצא כי בהקריב הבל הקרבן הזה נתעורר דעת עליון ומתוסף כח ביסוד דזעיר והתיר שם ב"ן למ' עכ"ל ובזה נבין מ"ש ודרש על צמד ופשתים וכו' שהפשתים מורה על עקירת שם ב"ן מהמלכות ואז

<p>אוקמוה אבל התם הוא ההוא לבושא בתקונוי באשלמות עובדא כדקא חזי (נ"א ודא) תו דרשה צמר ופשתים למעבד נוקמא במאן דמחבר לון כחדא אבל אימתי שרייא בשעתא דאיהו באשלמותא דכתיב ותעש בחפץ כפיה</p>	<p>תאמר, למה בציצית מותר, הרי פרשוה, אבל שם הוא אותו לבוש בתקונו בהשלמת המעשה כראוי. (וזה) עוד דרשה, צמר ופשתים לעשות נקמה במי שמחבר אותם יחד, אבל מתי שורה, בשעה שהוא בשלמות, שכתוב ותעש בחפץ כפיה.</p>
<p>וציצית הא אוקימנא דהתם בההוא כללא דשלימותא אשתכח ולא עביד מידי אבל בשעתא דלא אשתכח בשלימותא מאן דאתי לחברא לון כחדא אתער עליה רוחא דלא אצטריך מלה דא מאן אוכח קין¹ והבל אוכחן דדא אתי מסטרא חד ודא אתי מסטרא אחרא ובגין כך לא לבעי לן לחברא לון כחדא (ס"א ל"ג מלה דא מאן אוכח קין והבל אוכחן)</p>	<p>וציצית הרי בארנו, ששם באותו הכלל של השלמות נמצא, ולא עושה דבר. אבל בשעה שלא נמצא בשלמות, מי שבא לחברם יחד, מעורר עליו רוח שאינה צריכה. מי מוכיח דבר זה, קין והבל מוכיחים, שזה בא מצד אחד וזה בא מצד אחר, ולכן איננו צריכים לחברם יחד (מי מוכיח דבר זה קין והבל מוכיחים).</p>
<p>וקרבנא דקין אתרחק מקמי קרבנא דהבל וע"ד ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך לא יעלה עליך סתם לא יעלה עליך רוחא אחרא לשלטאה בך ואצטריך ליה לב"ע לאחזאה עובדא דכשרא כמה דיאות ובההוא עובדא שריא עליה רוח קדישא רוח עלאה לאתקדשא ביה אתא לאתקדשא מקדשין ליה דכתיב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני יי'</p>	<p>וקרבנו של קין התרחק מלפני קרבנו של הבל, ועל כן ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך, לא יעלה עליך סתם, לא יעלה עליך רוח אחרת לשלוט בך. וצריך לו לאדם להראות מעשה כשר כמו שראוי, ובאותו מעשה שורה עליו רוח קדושה רוח עליונה להתקדש בו. הבא להתקדש מקדשים אותו, שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה'.</p>
<p>כתיב ומעץ הדעת טוב ורע ומה על דא גרים אדם מיתה בעלמא מאן דאחזי עובדא אחרא דלא אצטריך על אחת כמה וכמה שור וחמור אוכחן מסטרא דא אקרי שור ומסטרא דא אקרי חמור וע"ד כתיב לא תחרוש בשור ובחמור יחדו לא תעביד ערבוביאי כחדא² בגין דאתער לאתחברא סטרא אחרא³ כחדא לאבאשא עלמא ומאן דפריש לון אסני שלמא בעלמא</p>	<p>כתוב ומעץ הדעת טוב ורע, ומה על זה גרם אדם מיתה בעולם, מי שמראה מעשה אחר שלא צריך על אחת כמה וכמה. שור וחמור מוכיחים, מצד זה נקרא שור, ומצד זה נקרא חמור, ועל כן כתוב לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. אל תעשה ערבוביה יחד, משום שמתעורר להתחבר הצד האחר כאחד להרע לעולם, ומי שמפרידם מרבה שלום בעולם.</p>

מתגברים הקליפות ח"ו והצמר מורה על חזרת שם ב"ן למ' והקליפות אז אין להם שום שליטה, ולכן כיון שמתנגדים זה לזה אסרה תורה כלאים אבל בציצית וכן בבגדי כהונה שהכהן משמש בהם במקדש הותר הכלאים, לפי שאז גם הקליפה יש לה יניקה לפי שהיא צורך גבוה, ולכ"א הזוהר וציצית הא אוקמוה דהתם בההוא כללא דשלימותא אשתכח ולא עביד מדי, וכן אמר בדף פ"ז ע"א וכד ע"ל למקדשא אתר דשלימות' אשתכח וכו' אע"ג דאתחברו לית לן בה כמה דאמרן בציצית וכו' וז"ש הזוהר לא יעלה עליך ס"א לשלטאה בך, ש"מ שהקליפות מתגברים כשלוש האדם כלאים מטעם שאמרנו ע"פי הקדמה הרב (מ"מ).

¹ שלא יתחברו דינא ומסאבותא. ופשתים הוא לבוש בד, מסט' דפנים, ולבושיה כתלג כו', שהן תקיפין, ונגעים מוכיחין. ונראה שז"ש בפ"ק דשבועות (ו ע"ב) גלימא דעמר ושחקי' סדינא דכיתן כו', ששל פשתן לבן יותר, כמו שרואין בחוש, דלא כרש"י. וזהו שנמשל שם לצמר ופשתים. והם שנים שהן ד', דכורין ונוקבין. ודכורין הן האבות. והנוקבין הן ספחת דקרא שהן מתדבקין, ההוא נפש חייתא כו' (יהל אור).

2

³ ועי' פרשת בשלח סד סע"ב (לש"ו).

<p>אוף הכא מאן דפריש לון בההוא גוונא כמה דאמרו דלא אשתכח שוע</p>	<p>כמו כן כאן, מי שמפריד אותם באותו אופן כמו שאמרו שלא נמצא שוע</p>
<p>פז/א</p>	
<p>שווי ונוז כחדא האי ב"נ אסגי שלמא עליה ועל כל עלמא</p>	<p>שווי ונוז כאחד, זה אדם שמרבה שלום עליו ועל כל העולם.</p>
<p>קרבנא דקין הוה פשתים¹ וקרבנא דהבל הוה צמר² לאו דא כדא ולא דא כדא רזא דמלה קין כלאים הוה ערבוביא דלא אצטריך סטרא אחרא דלא זינא דחיה ואדם וקרובניה מההוא סטרא קא אתיא הבל מזינא חדא דאדם וחיה ובמעיה דחיה אתחברו אלין תרין סטרין ובגין דאתחברו כחדא לא אתיא מנייהו תועלתא לעלמא ואתאבידו</p>	<p>קרבנו של קין היה פשתים, וקרבנו של הבל היו צמר, לא זה כזה ולא זה כזה. סוד הדבר קין היה כלאים ערבוביה שאינה נצרכת, הצד האחר שאינו מינם של חיה ואדם, וקרבנו מאותו הצד הוא בא. הבל מצד אחד של אדם וחיה, ובמעיה של חיה התחברו שני הצדדים הללו, ומשום שהתחברו כאחד, לא באה מהם תועלת לעולם ונאבדו.</p>
<p>ועד יומא דין סטרא דלהון קיימא³ ומאן דאחזי גרמיה בעובדא דחבורא דא אתער עליה אינון סטרין כחדא ויכיל לאתוקא⁴ ושאריו עלוי רוחא⁵ אחרא דלא אצטריך וישראל בעאן לאתערא עלייהו רוחא קדישא למהוי קדישין לאשתכחא בשלמא בעלמא דין⁶ ובעלמא דאתי¹</p>	<p>ועד היום הזה הצד שלהם קיים, ומי שמראה את עצמו במעשה של החבור הזה מעורר עליו את אותם הצדדים כאחד, ויכול להנזק, ושורה עליו רוח אחרת שאינה צריכה. וישראל צריכים לעורר עליהם רוח קדושה להיות קדושים, להמצא בשלום בעולם הזה</p>

¹ היה כלאים שעטנ"ז כדפירשו רז"ל והוא הקריב ממינו קינא דמסאבותא מקום ערב רב, ולקמן מפרש דהוה פשתן, ודהבל צמר ונדחה קין מפני הבל כי שניהם כאחד אי אפשר מפני שהם כלאים, והטעם שנדחה קין ולא נדחה הבל אחר שכל אחד התר בפני עצמו מפני שהבל מסטרא דקדושה וקין עצמו היה כלאים כדפירשונו (אור יקר). ז"ל הרב בליקוטים הלה אמרו רז"ל המוכר שדה מחבירו פחות מז' שנים לא יזרענה פשתן, לז' שנים יזרענה שנה ראשונה כי הפשתן לוקח כח הקרקע עד שבעה שנים ומכחישו וז"ס ויבא קין מפרי האדמה וכו' פרי א' שהוא יונק כל כח האדמה ומזה הוציאו רז"ל לומר שפשתן היה עכ"ל, ולכך מחק הרב תיבות אלו שאמר מכאן ידיע דהא פשתן מס'ת וכו', דאינו כן אלא כמ"ש הרב דמנחה כתיב ולא קרבן ועוד דגם בהבל כתיב מנחתו וכו' אלא כמ"ש בשם הרב, ה"ג לאו דא כדא וכו' (מ"מ).

² ע"י תיקו"ז קלו ע"א: אמר רבי שמעון רבנן כל אלין בנינין תליין במחשבה כמה דאשכחנא בקין והבל קין היה עובד אדמה ומיייתי בקרבנא פשתים מההוא סטרא דערוה הוה מחשבה לקרבא קמי קודשא בריך הוא ערוה ומנין דפשתים איהו מסטרא דערוה שנאמר (שמות כ"ז) ועשה להם מכנסים בד לכסות בשר ערוה הבל הוה רועה צאן קריב קרבנא מבכורות צאנו הה"ד (בראשית ד') והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו [קיה ע"ב] מחשבתיה הוה בההוא אתר דאתמר ביה ועתיק יומין יתיב לבושה כתלג הוור ושער ראשה כעמר נקא וקודשא בריך הוא מחשבתיה טבא צרפה למעשה ובגין דא קביל ליה ומחשבה רעה לא מצרפה למעשה ודא הוה קרבנא דקין ובגין דא חרה לו מיד ויאמר ה' לקין למה חרה לך וכו' הלא אם תטיב שאת אם תטיב עובדך שאת אנא מאריך לך ואמול ממולך עלי ומנלן דשאת מטולא דחובין הוא דכתיב (ישעיה א') גלאתי נשוא ואם לא תטיב עובדך לפתח הטאת רובין (בראשית ד ז) ודא פתח דגיהנם דתמן חובין דילך שלטין עלך ואם תטיב עובדך אתה תמשול בו.

³ פירוש כחות קין והבל הרוחניים כדפירשונו באדרא (אור יקר).

⁴ בגוף (אור יקר).

⁵ עונש לנפש (אור יקר).

⁶ לגוף (אור יקר).

<p>כתוב ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגור אמאי אקרי בד יחידאי בנין דלא בעי לחברא להאי פשתים באחרא ועל דא לא כתיב מדו פשתים אלא בד יחידאה</p>	<p>ובעולם הבא. כתוב ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד יהיו על בשרו, ובאבנט בד יחגור. למה נקרא בד יחידי, משום שלא צריך לחבר את הפשתים הזה עם אחר, ועל כן לא כתוב מדו פשתים, אלא בד יחידי.</p>
<p>וכהנא אמאי² איהו בעי לאתחזאה בהאי אלא אלין מאני³ בד בעי לאתחזאה בהו על מזבח העולה כד הוה מפני⁴ קטרא (ס"א קיטמא) דדשנא דעולה דהא עולה מסטרא דעכו"ם⁵ והרהורא בישא קא אתיא ובג"כ בעי לאתחזאה בהו בלחודייהו ולא בערבוביאי כמה דאמרן בנין דיתכפר ליה לב"ג כל אינון חובין דאתיין מההוא סטרא</p>	<p>ולמה הכהן צריך להראות בזה, אלא לבושי הבד הללו צריך להראות בהם על מזבח העולה, כשהיה מפנה את עשן (האפר) של דשן העולה, שהרי העולה באה מהצד של עכו"ם והרהור רע, ולכן צריך להראות בהם בלבדם ולא בערבוביה כפי שאמרנו, כדי שיתכפרו לאדם כל אותם חטאים שבאים מאותו הצד.</p>
<p>וכד עייל למקדשא⁶ אתר דשלימו אשתכח וכל אינון⁷ פולחני דשלימותא אע"ג דאתחברו לית לן בה כמה דאמרן בציצית בנין דתמן אשתכחו ואתחברו כל אינון זיינין דלעילא וכל אינון מאני מקדשא משתכחין ביה כמה זיינין משניין דא מן דא וכלהו אתכלילו תמן כגוונא דלעילא</p>	<p>וכשנכנס למקדש, המקום ששם נמצאת השלמות, וכל אותן עבודות השלמות, אף על גב שהתחברו אין לנו בזה ענין. כמו שאמרנו בציצית, משום ששם נמצאו והתחברו כל אותם המינים שלמעלה, וכל אותם כלי המקדש, נמצאים בו כמה מינים שונים זה מזה, וכולם נכללו שם כדוגמא שלמעלה.</p>
<p>זכאין אינון ישראל דקב"ה יהיב להו אורייתא</p>	<p>אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורת אמת תורה של אמונה</p>

¹ לנפש (אור יקר).

² פירוש בד לבדו ולא צמר לבדו או צמד גפן, והוקשה לו זה עכשיו ממה דאמר כי איסור צמר ופשתים אינו מצד הצמר אלא מצד הפשתים, וזה הורה במה שנקרא בד ולא נקראת כן הצמר מורה שזה הוא הקשה וצריך להיותו לבדו ולכך קשיא "וכהנא" וכו' (אור יקר).

³ דייק אמאי טרח קרא למיהדר למיכתב בגדי הכהן בתר דכבר כתבינהו בפרשת תצוה דתמן עיקר מצוותיהו, ומאי טעמא כתבינהו דוקא בענין הרמת הדשן. ועוד מדייק אומרנו כאן בד, ובפרשת תצוה אמר שש. ויתר על כן הוקשה לו דהואיל והכהן הוא מצד החסד אמאי בעי לאתחזאה בהו, פי' בבגד פשתים שהוא מצד קין. ותירץ אלא וכו', נראה דסבירא ליה כמאן דאמר בפ"ק דיומא דף ו' א', אבנטו של כהן גדול זהו אבנטו של כהן הדיוט, פי' ששניהם של כלאים היו, וכן כתב הרמב"ם בפ"ח ה"ב מהלכות כלי המקדש, ולפי זה סבירא ליה לרבי אלעזר דמדכתב כאן בלשון בד, משמע דכאן דוקא קפיד קרא שיהיו כל ארבע הבגדים של בד בשעת הרמת הדשן, והטעם הוא שאז ניתן לחיצונים חלקם, ועל כן צריך שיהיה לבוש הכל בגדי בד שה"ס הדין, ובלי ערבוב צמר, שלא יתהנו מאור החסדים, אבל כשהוא עוסק בעבודות אחרות אז מותר באבנט של כלאים (רמ"ז).

⁴ כדכתיב והרים את הדשן וכו', (אור יקר).

⁵ כדפירשו רז"ל שהעולה לכפר על הרהורי הלב ואין הרהור מתחשב ומצטרף למעשה אלא עבודה זרה דכתיב למען תפוס וכו' (אור יקר).

⁶ פירוש שאר עבודות היה על ידי לבוש שעטנז (אור יקר).

⁷ הכרח אל ענייני הכללות במקדש שהרי הכלים במ רמז לכל אחד נגד עולם עליון, והם בערבוביאי להורות על הכללות העליון ששם הכחות מיוחדים כדפירשנו לעיל (אור יקר).

<p>דקשוט אורייתא דמהימנותא וריחם להו מכל שאר עמין עכו"ם דכתיב אהבתי אתכם אמר יי'</p>	<p>ואהב אותם מכל שאר העמים עובדי כו"מ, שכתוב אהבתי אתכם אמר ה'.</p>
<p>פתח ר' חייא אבתריה ואמר כי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וגו' ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים ליי' כי תבאו אל הארץ הא אוקמוה חברייא אבל ת"ח דהא אילנא לא עביד פירין² אלא בארעא³ וארעא אפקי להון ואחזי⁴ ההוא איבא לעלמא וארעא לא עבדא פירין⁵ אלא מגו חילא אחרא⁶ דעלה כמה דנוקבא⁷ לא עבדא פירין אלא מגו חילא דדכורא וההוא איבא לא אשתלים⁸ באשלמותא עד תלת שנין</p>	<p>פתח רבי חייא אחריו ואמר, כי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וגו', ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הלולים לה'. כי תבאו אל הארץ, הרי פרשוה החברים, אבל בא וראה שהרי האילן אינו עושה פירות אלא בארץ, והארץ מוציאה אותם ומראה את אותו הפרי לעולם, ואין הארץ עושה פירות אלא מתוך כח אחר שמעליה, כמו שהנקבה אינה עושה פירות אלא מתוך כח הזכר, ואותו הפרי לא נשלם בשלמות עד שלש שנים.</p>
<p>וחילא לא אתפקדא עליה לעילא עד דאשתלים בתר דאשתלים אתפקדא עליה חילא וארעא⁹ אתתקנת ביה¹⁰ דהא עד תלת שנין ארעא לא אתתקנת ביה ולא (אשתכחת) אשתלימת (ס"א אתבסמת) (נ"א אסתכמת) עמיה בתר דאשתלים ואתתקנו כחדא כדין הוא שלימותא</p>	<p>והכח לא נפקד עליו למעלה עד שנשתלם, אחר שהשתלם נפקד עליו הכח, והארץ מתתקנת בו, שהרי עד שלש שנים אין הארץ מתתקנת בו, ולא (נמצאת) משתלמת (מתבשמת) (מסכימה) עמו. אחר שהשתלמו והתתקנו כאחד, אזי זו שלמות.</p>
<p>ת"ח נוקבא עד¹¹ ג' זמנין דאתעברת איבא דמערה לא אשתלים בתר ג' עידואן¹² נוקבא</p>	<p>בא וראה, הנקבה עד שמתעברת שלש פעמים פרי מעיה לא נשלם, אחר שלשה</p>

¹ כל עצמו לא קשיא ליה אלא אמאי קאמר וכי תבואו אל הארץ כי אומרו אל הארץ תלה הענין בארץ והכי מסיק דבארעא תליא מילתא, ואחר כך בא לפרש טעם אל שלש שנים וכו' (אור יקר).

² אילנא אינו מרכבה אל התפארת שהרי התפארת משפיע בארץ העליונה והארץ היא מדת המלכות אם כן האילן אינו התפארת וזהו שאמר דהא אילנא לא עביד פירין וכו' וארעא היא המלכות (אור יקר).

³ פ' אילן שנוטעים בארץ אינו עושה פירות אלא בכח הקרקע שבו נטוע (מ"מ).

⁴ מפני שהיה אפשר לפרש הארץ היא נגד הבינה ארץ החיים וממנה יונק העץ שהוא התפארת, לזה אמר שאי אפשר שאם [כן] היה ראוי שתהיה עוד מדרגה שנית בין הכלות הפרי והארץ וזה אינו אלא הגלות הפרי הוא על ידי הארץ, אם כן אינה הבינה אלא המלכות שהיא מגלה הדברים הנסתרים וזהו שאמר וארעא אפיק לון ואחזי וכו' אם כן יש זכר שהוא נגדי לתפארת (אור יקר).

⁵ נוק' אינה יכולה לעשות פרי אם לא יש מ"ד דז"א (רח"ו). היינו ע"ד הסוד שארעא היא מ' (מ"מ).

⁶ היינו שפע עליון הנשפע מהמלאכים על כל מין ומין והם זכרים על הארץ הגשמית, וכאשר הנקבה אין הזכר מזדקק לה והיא מוציאה פירות הם זנות ודאי (אור יקר).

⁷ אשה שבעוה"ז (מ"מ).

⁸ ולכך אסור לאכלו (אור יקר).

⁹ היינו ארץ ישראל הקדושה שהיא יונקת מן הקדושים (אור יקר).

¹⁰ עם הפרי ההוא מפני שהוא בן זנונים (אור יקר).

11

¹² פ' ולכך שלישי לבטן הוא טוב כמ"ש בש"ס עגלא תילתא (מ"מ).

<p>אתתקנת בההוא איבא ואסתכמו כחדא כדין ההוא איבא שלימו דכלא ושפירו דכלא</p>	<p>הרינות הנקבה מתקנת באותו הפרי, ומסכימים כאחד, אזי אותו הפרי הוא שלמות הכל, והיופי של הכל.</p>
<p>בטר דנפק עד ג' שנין לא אית ליה חילא לעילא¹ דהא כדין אשתלים בשולא דיליה לוי² אתרעי מכלא³ תליתאה לאמיה דאתתקנת ביה ואסתכמת (ס"א ואתבסמת) בהדיה בטר ג' שנין אתפקדת עליה (נ"א אתפקד עליה) חילא עלאה לעילא ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי קדש הלולים</p>	<p>אחר שיצא עד שלש שנים, אין לו כח למעלה, שהרי אז נשלם הבישול שלו. לוי נרצה מהכל, שלישי לאמו, שהתקנה בו והסכימה (והתבשמה) עמו. אחר שלש שנים התמנה עליו (התמנה עליה) כח עליון למעלה, ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הלולים.</p>
<p>מאי קדש הלולים⁴ תושבחן לשבחה ליה לקב"ה⁵ עד הכא מכאן ואילך רזא דמלה דבשנה</p>	<p>מהו קודש הלולים, תשבחות לשבח את הקדוש ברוך, הוא עד כאן. מכאן ואילך סוד הדבר, שבשנה</p>
<p>פז/ב</p>	
<p>הרביעית מזדווגת כנסת ישראל לקב"ה והלולא חד אשתכח דכתיב קדש הלולים הלולא וחדווא בזמנא (ס"א בזווגא) חדא</p>	<p>הרביעית מזדווגת כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא, והלולא אחת נמצאת, שכתוב קודש הלולים, הלולא ושמחה בפעם (בזווג) אחת.</p>
<p>מאי שנה (הרביעית) דא קב"ה⁶ ותנינן⁷ שנה הרביעית דא כנסת ישראל⁸ דאיהי קיימא רביעאה⁹ לכורסייא וכלא חד דהא כדין קב"ה</p>	<p>מה זה השנה (הרביעית), זה הקדוש ברוך הוא. ושנינו שנה הרביעית זו כנסת ישראל, שהיא עמוד רביעי לכסא, והכל אחד, שהרי אז מזדווג הקדוש ברוך הוא</p>

¹ חזר לדבריו דאילן אין בישולו נשלם רק עד ג' שנים (מ"מ).

² וז"ש הפעם ילוה כו' כנ"ל, "ואסתכמו כחדא", ועל יהודא הפעם אודה קדש הלולים כו' (יהל אור).

³ קשה דהכא שלישי לבטן ממש ואלו התם שלש שנים ערלים ובשנה הרביעית וכו', ואפשר לומר במאי דפרשו רז"ל שלשים יום קודם חמשה עשר בשבט חשוב שנה ואז אין פרי כלל והרי שנה אחת, ושתי שנים שיש בהם פרי הם שלש שנים ושני תבואות, והפרי השלישי שהוא בשנה הרביעית יהיה כל פרוי וכן לוי שלישי לבטן ורביעי לשנים כשנחשוב עיבור ולידה וטהרה וכיוצא יכנס בשנה הרביעית (אור יקר).

⁴ לשון הלולא דהיינו שמחת חתן וכלה פירוש ייחוד עליון כדי להשפיע למטה (אור יקר).

⁵ פירוש קודם הלולים הוא לשון שבת, ומ"ש עד הכא פירוש זה הפשט מכאן ואילך רזא דמלא (מ"מ).

⁶ פירוש תפארת שהוא נקרא שנה שבו הקף י"ב חדשי הלבנה שהיא מלכות נקבה תסובב גבר, ונקרא הרביעית מפני שהוא הרביעי לשלש ראשונות חכמה ותבונה ודעת, עוד הוא רביעי לנצח הוד יסוד, עוד יקרא רביעית לשון רביעה ושכיבה שעיקר רביעה בו (או ריקר). פי' שנה סתם הוא זעיר כמ"ש בפרשת בהעלותך דף קנ"ב ע"א וז"ל חדש דא סיהרא שנה דא שינשא עכ"ל והכא דכתיב שנה הרביעית היינו המ' (מ"מ).

⁷ שנה גימ' ספירה (רח"ו), ושיעור הכתוב ובשנה הרביעית שהיא מ' ספירה הרביעית היא קודם והילולא להו"ה שהוא זעיר דהיינו שמזדווגת עם זעיר ולכן בשנה הרביעית לנסיעת האילן שהוא רומז למ' שהיא שנה הרביעית אזי ג"כ כל פרוי מעלים אותו לירושלים לאוכלו שם והיינו נטע רבעי ומשם ואילך כיון שספרי נתברך מזו"ן מותר לאוכלו (מ"מ).

⁸ דהיינו המלכות ונקראת רביעית דהיינו על צד הדקדוק יותר דהיינו שהיא רגל רביעי מלרכבה גדולה גבורה תפארת מלכות, אם כן נמצא מלת שנה רביעית היותו צודק בתפארת ובמלכות מורה היותם מיוחדים חתן וכלתו דהיינו הלולים כדפירשנו (אור יקר).

⁹ כמש"ו. ושם ותעמוד מלדת דאתקם כורסייא (יהל אור).

<p>מזדווג בה בכ"י וכדין היא קדש והלולא קדישא אשתכח (וקב"ה אזדווג בהדה) וכדין חיילין! אתמנן על עלמא על כל מלה ומלה כדקא חזי ליה</p>	<p>עם כנסת ישראל, ואז היא קודש ונמצאת הלולא קדושה, (והקדוש ברוך הוא מזדווג עמה), ואז החיילות מתמנים על העולם, על כל דבר ודבר כראוי לו.</p>
<p>מכאן ולהלאה מתברכאן כלהו ושאר למיכל דהא כלהו בשלימותא דכלא בשלימותא דעילא ותתא² ועד לא אשתלים בכלא מתתא ומעילא אסיר למיכל מניה ומאן דאכיל מניה כמאן דלית ליה חולקא בקב"ה ובכ"י דהא ההוא איבא בלא רשותא עלאה קדישא קיימא דלא שארי עליה עד דישתלים ובלא רשותא תתאה דהא לא אסתכמת (ס"א אתבסמת) חילא דארעא ביה וההוא דאכיל מניה אחזי גרמיה דלית ליה חולקא לעילא ותתא</p>	<p>מכאן והלאה כולם מתברכים ומותרים למאכל, שהרי כולם בשלמות, הכל בשלמות של מעלה ומטה, ועד שלא נשלם בכל ממטה וממעלה, אסור לאכול ממנו. ומי שאוכל ממנו, כמי שאין לו חלק בקדוש ברוך הוא ובכנסת ישראל, שהרי אותו הפרי עומד בלי רשות עליונה קדושה, שאינה שורה עליו עד שישתלם, ובלי רשות תחתונה, שהרי לא הסכימה (התבשמה) כח הארץ בו, ואותו שאכל ממנו מראה את עצמו, שאין לו חלק למעלה ולמטה.</p>
<p>ואי בריך עליה³ ברכה לבטלה הוא דהא קב"ה עד כאן לא שרייא עלוי ולית ביה חולקא רחמנא לישזבינן מאינן דלא משגיחין ליקרא דמאריהון זכאין אינן צדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי עליהו כתיב ואורח צדיקים כאור נגה⁴ בנין דבההוא זמנא יסתלק חויא דשריא בנוקבא בקדמיתא וייתי דכורא למשרי באתריה כד בקדמיתא וכלא יהא שלים תאנא בזמנא דזכאה שארי בעלמא וכו' עד צדיק כתמר יפרח</p>	<p>ואם ברך עליו זו ברכה לבטלה, שהרי הקדוש ברוך הוא עד עכשיו לא שורה עליו, ואין בו חלק, הרחמן יצילנו מאותם שאינם משגיחים בכבוד רבונם. אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב ואורח צדיקים כאור נוגה, משום שבאותו זמן יסתלק הנחש ששורה עם הנקבה בתחילה, ויבא הזכר לשרות במקומו כבראשונה, והכל יהיה שלם. למדנו בזמן שצדיק שורה בעולם וכו' עד צדיק כתמר יפרח.</p>
<p>רבי יוסי פתח קרא ואמר לא תאכלו על הדם הא בכמה אתר אוקמוה חברייא וכל הני קראי אבתריה וכל חד וחד באתגליא אבל האי קרא</p>	<p>רבי יוסי פתח בפסוק ואמר, לא תאכלו על הדם, הרי בכמה מקומות פרשוה החברים, וכל הפסוקים הללו אחריו, וכל אחד ואחד בגלוי. אבל יש</p>

¹ היינו חקות שמים שפירשנו לעיל (אור יקר).

² סוד הייחוד העליון המשפיע בצבא מרום הממונים בפרי זה "ותתא" הפרי בעצמו שלם (אור יקר).

³ מפני שהברכות להמשיך שפע בתפארת ובמלכות ומהם אל הכחות אשר למטה הממונים על הפירות, וענין השפעה זו לא שייכא אלא בהיות הפרי ההוא נברא מאתו בכח הייחוד העליון על ידי השר הממונה ואז הברכה שורה ועושה פרי למינהו, אבל אפ פרי זה אינו מלמעלה הברכה הוא לבטלה ואינה עושה פירות ומקבלים אותה הבטלים דהיינו החצונים (אור יקר).

⁴ ע"י ח"א נט ע"א. וע"י אד"ר קכט ע"א: בפלגותא דשערי אויל חד ארחא וכו' דנהירין ביה צדיקיא לעלמא דאתי הה"ד (משלי ד) ואורח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום – דהיינו יסוד ועטרת היסוד מכונים "צדיקים", דהיינו צדיק (יסוד) וצדק (עטרה), והם בסוד החיבורתי המכונים "ארחא" שנגזו ביסוד ועטרת היסוד. ומה שדימהו הכתוב ל'אור נוגה', ר"ל החיבורתא אינה משתנה בירידתה ואינה עוברת דרך או"א אלא בתורת מעבר בלבד, וכמש"כ (שמות לד ו) "ויעבר ה' על פניו". ממילא כאן הוא מכונה או"ר נוג"ה ובגימ' ע"ר והיינו מעלת האור המאיר לע"ר עלמין הנ"ל. יסוד מכונה 'יום', אמנם כאשר האור הגדול הזה אכן יוצא מהיסוד אזי מאחר שהוא יוצא דרך דופן הוא משתנה ומאיר לנוק' באופן זה (ב"ע מז ע"א).

<p>אית לאתערא ביה דכתיב מפני שיבה תקום וגו' מפני שיבה דאורייתא¹ סתם תקום</p>	<p>להתעורר בפסוק הזה, שכתוב מפני שיבה תקום וגו', מפני שיבה, שיבה של התורה, סתם תקום.</p>
<p>דבעי ב"נ למיקם בקיומא (מכאן דבעי ב"נ למיקם) מקמי ס"ת² והכי רב המנונא (ס"א ייסא) סבא כד הוה חמי ס"ת הוה קם מקמיה ואמר מפני שיבה תקום (כד הוי חמי חומש דאורייתא הוה קם מקמיה (ס"א עביד ליה הדורא) (והוה אמר והדרת פני זקן) כגוונא דא בעי ב"נ למיקם בקיומיה לקמיה דת"ח³ בגין דאיהו קאים⁴ בקיומא (נ"א בדיוקנא) קדישא עלאה ורמו לכהנא עלאה⁵ (ס"א והכא רמיז לעתיקא) קדישא עלאה דכתיב והדרת פני זקן דאיהו בעלמא⁶</p>	<p>מכאן שצריך אדם לעמוד בעמדו, (מכאן שצריך אדם לעמוד) מלפני ספר תורה, וכך רב המנונא (ייסא) סבא כשהיה רואה ספר תורה היה קם מלפניו, ואומר מפני שיבה תקום. (כשהיה רואה חומש של התורה היה עומד מלפניו) (עושה לו הידור) (והיה אומר והדרת פני זקן), כדוגמא זה צריך אדם לעמוד במקומו מלפני תלמיד חכם, משום שהוא עומד במקום (בדמות) קדוש עליון, ורמו לכהן העליון (וכאן רמו לעתיק) הקדוש העליון, שכתוב והדרת פני זקן שהוא בעולם.</p>
<p>אר"ש מכאן רמו לתורה שבכתב⁷ ורמו לתורה שבע"פ ותו תנינן האי קרא לדרשה הוא דאתא מפני שיבה תקום כמה דאתערו ביה חברייא מפני שיבה תקום⁸ אזהר ליה לבר נש עד לא יסתלק בסיבותא דיקים בקיומא טבא בעלמא בגין דדין הוא הדורא ליה אבל לסוף יומיו לית שבחא ליה לב"נ כ"כ כד איהו סיב</p>	<p>אמר רבי שמעון, מכאן רמו לתורה שבכתב ורמו לתורה שבעל פה. ועוד שנינו, הפסוק הזה בא לדרשה, מפני שיבה תקום, כמו שהעירו בו החברים. מפני שיבה תקום, הזהיר את האדם טרם שיעלה לשיבה, שיעמוד בקיום טוב בעולם, משום שזהו ההידור שלו. אבל לסוף ימיו אין לאדם שבח כל כך כשהוא</p>

¹ כתרגומו מן קדם דסבר באורייתא (אור יקר).

² מכל שכן אם מקדם דסבר באורייתא חייב לקום, ספר תורה עצמו לא כל שכן, חומש תורה שאינו כקדושת ספר תורה (אור יקר).

³ דהיינו מחכמה וחסד, תלמיד חכם מנצח, והיינו כהן נמי מצד החסד וזקן הוא מצד החסד דכתיב על הזקן זקן אהרן (אור יקר).

⁴ פירוש האדם בהיותו נער נרמז במטטרון הנקרא נער, ובהיותו איש והוא לקח אשה עולה במדרגת התפארת ואשתו במדרגת המלכות, ובהיות לו בנים עלה במדרגת אב דהיינו חכמה ואשתו במדרגת הבינה ובנו במדרגת התפארת ובתו במדרגת המלכות, וכלתו במדרגת המלכות בבחינה שנית וחתנו בתפארת בבחינה שנית, ובהיותו בעל שיבה כולו הפך לבן טהור הוא עלה במדרגת עתיקא קדישא דאיהו בעל הלובן ודאי דכתיב שער ראשיה כעמר נקא, ואחר שהוא דוגמא עליונה צריך לקום מפניו (אור יקר). רומז לזעיר (מ"מ).

⁵ פי' חסד (מ"מ).

⁶ פי' שת"ח שנקרא זקן צריך לעמוד מפניו שגם הוא רומז לזעיר (מ"מ).

⁷ והדרת פני זקן והדר סוד היסוד ועטרה והם תשב"כ ותשב"ע"פ (רח"ו). נמצא שר"ש שאמר רמו לתורה שבכתב מפי' לה ממת והדרת, ומורינו ז"ל כתב נלע"ד שר"ש דריש לה כמ"ש בס' הליקוטין מפני שיבה תקום אריך, והדרת פני זקן זעיר, ויראת מאלהיך מ', וז"ש רשב"י מכאן רמו לתורה שבכתב ותורה שבע"פ דדריש לה מוהדרת ומיראת מאלהיך שהם ז"ן (מ"מ).

⁸ והיינו תורה שבכתב כדפירשנו לעיל "והדרת פני זקן" היינו תורה שבעל פה שהיא קדושה ולא כתורה שבכתב שהיא קדומה ונעלמת יותר, עד דלא פירוש שישוּב בתשובה ויקום במעשיו הטובים ופירוש מפני קודם (אור יקר). {מקום?}

ולא יכיל למהוי ביש אלא שבחא דיליה כד איהו בתוקפיה ואיהו טב	זקן ואינו יכול לעשות רע, אלא השבח שלו כשהוא בכחו והוא טוב.
ושלמה מלכא צווח ואמר גם במעלליו יתנכר נער וגו' כגוונא דא כתיב וזכור את בוראיך בימי בחורותיך א"ר אלעזר ודאי (הכי הוא) ארחא דא מתקנא קמן והאי אורחא דקב"ה הוא	ושלמה המלך צווח ואומר, גם במעלליו יתנכר נער וגו'. כדוגמא זה כתוב, וזכור את בוראיך בימי בחורתך. אמר רבי אלעזר ודאי (כך הוא) שהדרך הזו מתקנת לפנינו, וזוהי דרכו של הקדוש ברוך הוא.
פתח ואמר כי יודע יי' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד מאי כי יודע יי' אלא קב"ה יודע ואשגח בארחא דצדיקיא לאוטבא להו ולאגנא להו והוא אזיל קמיהו לנטרא להו ובג"כ מאן דנפיק לארחא בעי דלהוי ההיא ארחא! דקב"ה וישתתף ליה בהדייהו ובג"כ כתיב כי יודע יי' דרך ² צדיקים ודרך רשעים תאבד היא מגרמה ³ בגין דקב"ה לא	פתח ואמר כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד, מה זה כי יודע ה', אלא הקדוש ברוך הוא יודע ומשגיח על דרכי הצדיקים להיטיב להם ולהגן עליהם, והוא הולך לפניהם לשמור אותם, ולכן מי שיוצא לדרך צריך שאותה הדרך תהיה דרכו של הקדוש ברוך הוא, וישתף אותו עמו, ולכן כתוב כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד, היא מעצמה, משום שאין הקדוש ברוך הוא
פח/א	
אשתמודע ליה לההוא ארחא דלהון ולא אזיל בהדייהו	מכיר באותה דרך שלהם ואינו הולך עמם.
כתיב דרך וכתוב ארח מה בין האי להאי אלא דרך דשאר קרסולי בני אדם הלכו בה. ארח שהוא נפתח מזמן מועט. (זה ארח כמו שנאמר וארח לחברה עם פועלי און) ועל הארח הזה כתוב, וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום	כתוב דרך וכתוב ארח, מה בין זה לזה, אלא דרך דשאר קרסולי בני אדם הלכו בה. ארח שהוא נפתח מזמן מועט. (זה ארח כמו שנאמר וארח לחברה עם פועלי און) ועל הארח הזה כתוב, וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.
אמן בן יהי רצון ברוך יי' לעולם אמן ואמן ימלוך יי' לעולם אמן ואמן	

^א ל"ג מזדמנים (מ"מ).

^ב ולבחר ביקרא לאורייתא (ל"ג) יהל אור

^ג "מתחא דיליה לעילא" נמחק ציהל אור, ובמקומו איתא "מעילא לתחא ואימא דכלילא ע"ס מתחא לעילא".

^ד וספספל (יהל אור).

¹ פירוש על ידי עסק התורה שבכל מקום שיש תורה יש שכינה (אור יקר).

² פירוש כתוב אחד אומר יודע ה' דרך צדיקים וכתוב אחד אומר ואורח צדיקים אמאי שני זמנין דרך וזמנין אורח, ותירץ כי דרך היא העבודה המורגלת לצדיקים מזמנים קדומים כדרך הזה שהוא מדרך רגל לרבים, אורח היא העבודה המחודשת באורח הזה שעדין אינה סלולה ולכך הולך ואור מעט מעט, דבר אחר האורח ודרך אינו ענין אחד שלשון אורח הוא חברה והכוונה שאורח וחברת הצדיקים הוא כאור נוגה, שבהיות צדיקים מרובים בחברה היא יותר טוב וזהו שאמר הולך ואור שהם הולכים ומתרבים אורם כפי רבויים כאומרו אינו דומה מרובים העושים את המצוה למעטים העושים את המצוה (אור יקר).

³ שלא אמר יאבד אלא תאבד מעצמה (אור יקר).

- ה ואמר אמר (יהל אור).
- ו דאיהי (יהל אור).
- ז תשמרו (דפ"ק).
- ח בן (נוסף ביהל אור).
- ט כען (יהל אור).